

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร ผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
2. รูปแบบการประเมินโครงการและรูปแบบการประเมินแบบชิปปี
3. ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับภาคเอกชน และมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ
4. บริบทของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร
5. โครงการความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

1.1 ความสำคัญของโครงการ

มนุษย์ได้มีการวางแผน หรือกำหนดการดำเนินกิจกรรมในการปฏิบัติงานต่าง ๆ มาตั้งแต่อดีตมาบรรพ์แล้ว เพียงแต่ในสมัยก่อนจะมีกิจกรรมไม่มากนักหรือไม่สลับซับซ้อนมากนัก จึงอาจกำหนดลำดับขั้นการปฏิบัติงานไว้ในใจได้ แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมและกิจกรรมต่าง ๆ มีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ การวางแผนหรือโครงการต้องทำอย่างเป็นระบบ ซึ่งความสำคัญของโครงการ ดังนี้ (พิสนุ พงศ์ศรี, 2551: 36)

1. เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะนำไปสู่ปรากฏการณ์ที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ ไว้

2. ทำให้การกำหนดลำดับขั้นของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องทำให้ต่อเนื่องสอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ และมีประสิทธิผลได้

3. ทำให้เกิดการประสานระหว่างผู้ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องไม่ให้เกิดกิจกรรมบางอย่างขาดหายไปหรือซ้ำซ้อนกัน

4. ทำให้เกิดการประเมินผลอย่างมีขั้นตอนและมีคุณภาพที่ดี ทำให้ได้สารสนเทศจากการประเมินที่เป็นประโยชน์

1.2 ความหมายของโครงการ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของโครงการ ไว้ดังนี้

รัตนะ บัวสนธ์ (2543: 4) ได้ให้ความหมายของโครงการว่า หมายถึง ส่วนย่อยส่วนหนึ่งของแผนงาน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ทรัพยากรในการดำเนินงานและระยะเวลาดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น

สำราญ มีแจ้ง (2544: 6) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง กลุ่มของกิจกรรม แผนงาน หรือส่วนหนึ่งของแผนงานที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2548: 80-81) กล่าวว่า โครงการเป็นลักษณะงานที่ไม่ใช่งานประจำ เป็นงานที่เกิดขึ้นตามความจำเป็นของสถานการณ์ในสังคม จะต้องดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ภายในระยะเวลาและงบประมาณที่ระบุไว้ที่แน่นอน เมื่องานเสร็จสิ้นโครงการก็สิ้นสุดลง

พิสนุ พองศรี (2551: 34) กล่าวว่า โครงการไม่ใช่งานประจำตามปกติ ที่มีลักษณะเป็นโปรแกรมที่กำหนดไว้ตลอด แต่จะช่วยเสริมงานปกติให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 23-24) กล่าวว่า โครงการหมายถึงหน่วยของแผนงานหรือกลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีลักษณะเด่นชัดมีระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดที่แน่นอน และมักจะเป็นงานพิเศษที่ต่างไปจากงานประจำ โครงการประกอบด้วยงาน (Task) และกิจกรรม (Activity)

เชาว์ ไยอิน (2553: 2) กล่าวว่า โครงการเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของแผนงาน ซึ่งประกอบด้วยชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ มีการกำหนดทรัพยากรในการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน โดยออกแบบมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

Royse et al. (2001: 5) ได้ให้ความหมายของโครงการไว้ว่า หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ โดยออกแบบมาเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

โดยสรุป โครงการหมายถึง ชุดของกิจกรรมที่ไม่ใช่เป็นกิจกรรมหรืองานปกติ เป็นแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ จะนำไปปฏิบัติได้โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน กิจกรรมมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

1.3 ลักษณะของโครงการที่ดี

โครงการเป็นชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้การปฏิบัติงานในกิจกรรมขององค์กรบรรลุเป้าหมาย โดยมีแผนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และกำหนดวัตถุประสงค์ ตามระยะเวลาที่กำหนด โครงการที่ดีจะเอื้อประโยชน์แก่บุคคล หน่วยงาน ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ซึ่งลักษณะของโครงการที่ดี 9 ประการ ดังนี้ (พิสนุ พองศรี, 2551: 38)

1. มีพื้นฐานมาจากข้อมูลที่เป็นจริงและผ่านการวิเคราะห์แล้ว
2. สมองตอบความต้องการของประชากรหรือผู้รับบริการ
3. สามารถแก้ปัญหา พัฒนางค์การหรือหน่วยงานได้
4. มีรายละเอียดของวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างชัดเจน และมีความเป็นไปได้สูง
5. สารของโครงการมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น วัตถุประสงค์สอดคล้องกับปัญหา กิจกรรมหรือวิธีการดำเนินการ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นต้น
6. มีรายละเอียดโครงการเพียงพอ เข้าใจง่าย และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้สะดวก
7. มีระยะเวลาแน่นอนในการดำเนินงานทั้งเริ่มต้นและสิ้นสุด
8. ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร
9. สามารถติดตามประเมินผลได้

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 23-24) กล่าวว่าโครงการที่ดีมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการที่ชัดเจน วัตถุประสงค์ของโครงการหนึ่งๆ อาจมีหลายข้อ
2. ความเป็นเอกเทศ โครงการแต่ละโครงการจะต้องมีการกำหนดขอบเขตของงานดำเนินงานและความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน
3. มีการกำหนดรูปแบบและรายละเอียดการดำเนินงานที่สอดคล้องกลมกลืนกัน โครงการจะต้องมีการดำเนินงานต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนสิ้นสุดโครงการ

4. มีการระบุทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงานทั้งทรัพยากรด้านบุคคล และแหล่งทรัพยากรที่สนับสนุนโครงการ งบประมาณและแหล่งเงินทุนที่จะนำมาดำเนินงาน

5. มีการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้น และระยะสิ้นสุดที่แน่นอนโครงการจะต้องมีการกำหนดจุดเริ่มต้นว่าเริ่มโครงการเมื่อใดและจะดำเนินงานต่อไปจนถึงระยะเวลาอันใดเป็นเวลาสิ้นสุดโครงการ จึงไม่ใช่เป็นงานที่ทำประจำเรื่อย ๆ แต่มีการกำหนดระยะเวลาไว้อย่างแน่นอน

6. สามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เป็นโครงการที่เลื่อนลอยหรือสวยหรู นำไปปฏิบัติไม่ได้

เชาวิ อินโย (2553: 10-11) กล่าวว่า โครงการค่อนข้างมีลักษณะที่ชัดเจนซึ่งจะทำให้สามารถแยกโครงการที่ดีและไม่ดีออกจากกันได้ ลักษณะของโครงการที่ดี คือ

ประการแรก โครงการต้องมีคณะทำงาน (Staffing) โครงการที่ขาดคณะทำงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญก็จะทำงานได้ไม่ประสบผลสำเร็จ ตัวอย่างเช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ก็ต้องมีคณะทำงานที่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการกองทุน คณะทำงานอาจจะมีเวลาทำงานพร้อมกันหลายๆ โครงการ หรืออุทิศตัวเพียงโครงการเดียว

ประการที่สอง โครงการต้องมีงบประมาณ (Budgets) เพราะว่าการทำงานของคณะบุคคลต้องใช้ทรัพยากรที่เป็นเงิน บางครั้งโครงการถูกแบ่งแยกโดยงบประมาณ แต่อย่างไรก็ตาม มีโครงการที่ใช้เงินทุนน้อย

ประการที่สาม การให้เงินทุนที่มั่นคง (Stable Funding) มีความสำคัญที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ขวัญกำลังใจและผลงานจะลดลงเมื่อลูกจ้างไม่ได้รับเงินเดือนตามปกติ หรือให้ทำงานที่ไม่ใช่หน้าที่

ประการที่สี่ โครงการที่ดีมีลักษณะโดดเด่นในตัวของมันเอง โดยสรุป สามารถมองเห็นได้หรือเป็นที่รู้จักของสาธารณชน หรือประชาชนจะจำโครงการที่ดีจากคำขวัญ สัญลักษณ์ หรือ โฆษณาของรัฐบาล เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคและโครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นต้น เมื่อองค์กรมีโครงการหลายโครงการ บางครั้งอาจจะมีปรัชญา นโยบาย กระบวนการและวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกัน หรือแม้แต่วิธีการดำเนินงานของคณะทำงาน และเวลาที่ใช้ในการจัดทำโครงการ การเปรียบเทียบทำได้ง่าย ๆ เพื่อแยกแยะความแตกต่างระหว่างโครงการหนึ่งออกจากโครงการอื่น ๆ

ประการที่ห้า ประชญาการให้บริการที่ดี โครงการของรัฐบาล เช่น โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคจะมีประชญาการให้บริการว่า ยินดีต้อนรับทุกคน ประชญาการให้บริการเป็นการสื่อสารได้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มลูกค้าต้องถูกต้องเสมอ โครงการที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจนจะสร้างปัญหาอย่างมากให้ผู้ประเมิน ดังนั้น โครงการต่างๆ ที่ดีจะถูกสร้างบนความน่าเชื่อถือทางวิทยาศาสตร์ และมีการตีพิมพ์ในวารสารที่มีชื่อเสียงนั่นก็คือ ก่อนที่ผู้ดำเนินโครงการจะลงไปแก้ปัญหาสังคม และ เริ่มให้การช่วยเหลือจะต้องศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดนำไปใช้ในโครงการต่างๆ

ประการที่หก โมเดลเชิงทฤษฎี (Theoretical Model) นั่นก็คือ ก่อนที่ผู้จัดทำโครงการจะลงไปแก้ปัญหาสังคมและเริ่มให้ความช่วยเหลือ มีบางสิ่งบางอย่างที่จะต้องคิดว่า ทำไมปัญหาจึงเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งจะเป็นการทำงานที่ดีที่สุดที่จะแก้ไขสถานการณ์นั้นๆ โมเดลเชิงทฤษฎีจะสร้างหลักการในแต่ละโครงการ และเสนอแนะวิธีการที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งจะทำให้ความพยายามในการแก้ปัญหาที่มีความชัดเจน

สรุปได้ว่า โครงการที่ดีควรมีลักษณะดังนี้คือ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบหรือ มีคณะทำงานที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ระบุทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงาน การกำหนดรูปแบบและรายละเอียดการกำหนดการดำเนินงานที่สอดคล้อง กลมกลืนกัน มีการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและระยะเวลาสิ้นสุด และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

1.4 ความหมายของการประเมินและการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการดำเนินโครงการ การประเมินโครงการเป็นการประเมินคุณค่าของงานโครงการ หรือกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการที่ใช้ในวงการอื่นทั่วไปหรือกิจกรรมอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ การเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการปรับปรุง พัฒนา แก้ไข งานโครงการ หรือกิจกรรมนั้น ๆ ให้เจริญก้าวหน้า

ความหมายของการประเมิน

สำหรับความหมายของการประเมินได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายของการประเมินที่สอดคล้องกับรูปแบบการประเมินที่ใช้ในครั้งนี้อย่างไรบ้าง บางครั้งใช้คำว่า การประเมินค่าหรือการประเมินผล ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Evaluation โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เยาวตี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2548: 8-9) ให้ข้อสรุปว่า การประเมินเป็นกระบวนการ ตัดสินใจหรือตัดสินคุณค่าขั้นสุดท้าย เช่น Assessment ใช้เพื่อหาคำตอบว่านักเรียนเป็นอย่างไร ได้รับความสำเร็จด้านไหน ส่วน Evaluation ใช้หาคำตอบถึงผลหรือประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า Assessment เป็นส่วนหนึ่งของ Evaluation ในด้านการประเมินผล โครงการมีแนวความคิดที่พิจารณาได้จากความหมายของการประเมิน ดังนี้

1) การประเมินหมายถึง การวัด ในช่วง ค.ศ. 1900-1930 นักประเมินผลทางการศึกษานิยามการประเมินว่าเป็นการวัดผล ทำให้การประเมินเน้นความเป็นปรนัย/ความถูกต้องที่เป็นอยู่จริง ความเที่ยงตรงของการวัดมาตรฐานของเครื่องมือที่ใช้วัด การวิเคราะห์เชิงปริมาณจากคะแนนที่วัดได้ การค้นหาเกณฑ์มาตรฐานเพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานโครงการ สำหรับการตัดสินใจ และการวินิจฉัยคุณค่า

2) การประเมินเป็นการวิจัย กล่าวคือ การประเมินเป็นการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เพื่อนำผลการวิจัยมาตัดสินและพัฒนาโครงการด้านการวางแผนและติดตามให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการนำโครงการไปปฏิบัติ มีการประเมิน มีการออกแบบวิจัย สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์และเชิงตรรกวิทยาอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งตอบคำถามว่าโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ และมีความสำเร็จระดับใด (แต่ไม่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ใหม่) ผลการศึกษาจะนำไปใช้ในการตัดสินใจและเป็นทางเลือกในการปฏิบัติ

3) การประเมินเป็นการตรวจสอบและติดตามผลงานที่ได้ประเมินแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือโครงการใดที่ได้ผ่านการประเมินแล้ว ก็จะมีการประเมินอีกครั้งเพื่อดูว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่ โดยมีกระบวนการและเทคนิควิธีสำหรับอ้างอิงผลการประเมินอย่างมีระบบ

อัลคิน (Alkin 1987, อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์ 2547: 2) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการ กำหนดขอบเขตการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลที่เหมาะสมการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการเขียนรายงานสรุป เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจได้เป็นแนวทางเลือกวิธีการปฏิบัติ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549: 6) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินค่าหรือการประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งถือเป็นนิยามพื้นฐานในทางการจัดการ การประเมินค่าหรือการประเมินผลเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การตัดสินใจเลือกทางเลือกโดยอาศัยสารสนเทศที่ถูกต้อง

สุพักตร์ พิบูลย์ (2551: 70) กล่าวไว้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยเทียบกับเกณฑ์ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ งานประเมินที่พบได้โดยทั่วไป คือ การประเมินนโยบาย แผนงาน และโครงการ

พิสนุ พงศ์ศรี (2551: 4) ให้ความหมายของการประเมินว่า หมายถึงกระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 37) ให้ความหมายของการประเมินว่า หมายถึงการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด ได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด ซึ่งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพสูง การประเมิน (Evaluation) ประกอบด้วย การวัด (Measurement) บวกกับการตัดสินใจ (Judgment)

จากการศึกษาความหมายดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการประเมินนั้นเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ชัดเจน จะได้นำไปใช้ในการตัดสินคุณค่า คุณภาพ และประกอบการตัดสินใจ หาแนวทางเลือกที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อไป

ความหมายของการประเมินโครงการ

มีนักการศึกษาด้านการประเมินหลายท่านได้ให้ความหมาย การประเมินโครงการไว้ดังนี้

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และสุรียา วีรวงศ์ (2551 : 5) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation) ในความหมาย “นักประเมินผล” คือการพิสูจน์ว่า ผลที่ได้รับเป็นไปตามที่คาดหมายหรือไม่เพียงใด

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549: 6) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินค่าหรือการประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งถือเป็นนิยามพื้นฐานในทางการจัดการ นิยม นิยามการประเมินค่าหรือการประเมินผลว่าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การตัดสินใจเลือกทางเลือกโดยอาศัยสารสนเทศที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อผ่านการสังเคราะห์ให้เป็นองค์ความรู้ จะทำให้เกิดปัญญาได้

พิสนุ พงศ์ศรี (2551: 68) ได้สรุปความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมา

เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยน ระบุปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการนั่นเอง

เชาว์ อินใย (2553: 4) ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ

จากความหมายของการประเมินโครงการตามแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ ดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ แล้วตัดสินคุณค่าหรือปรับปรุงแผนและวิธีการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

1.5 ประเภทของการประเมินโครงการ

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 38-4) ได้อธิบายไว้ว่า การประเมินแบ่งได้หลายประเภทตามแต่จะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่ง ประเภทของการประเมินแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ แบ่งโดยยึดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ยึดหลักในการประเมิน และลำดับเวลาในการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1.1 การประเมินเพื่อปรับปรุงบางครั้งก็เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า

(Formative Evaluation)

2.1.2 การประเมินสรุปผลเรียกว่า การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)

2.2 แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1 การประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal – Based Evaluation) เป็นการประเมินที่ว่าทำได้บรรลุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยทราบก่อนประเมินว่าโครงการนี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง

2.2.2 การประเมินที่อิสระโดยอาจไม่ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการ (Goal – Free Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่ทราบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีอะไรบ้าง

2.3 แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน แบ่งเป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการ ขณะดำเนินการโครงการและหลังจากสิ้นสุดโครงการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre – Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกโครงการตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผนดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการในการนำโครงการไปปฏิบัติ คุณภาพของโครงการ รวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้นจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การประเมินก่อนเริ่มโครงการมีความเชื่อบนพื้นฐานที่ว่า ถ้าตัวโครงการนั้นได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม สมเหตุสมผลมีความจำเป็น คุณภาพดี ความเป็นไปได้ โอกาสที่โครงการจะประสบความสำเร็จก็ย่อมสูง เสมือนว่าโครงการนั้นได้บรรลุผลสำเร็จไปแล้วครั้งหนึ่ง

การประเมินเพื่อการตัดสินใจหรือหาข้อสรุปสำหรับการตัดสินใจเลือกโครงการนี้มีชื่อเรียกต่างกัน ส่วนใหญ่เรียกว่า “การวิเคราะห์โครงการ” คำศัพท์ภาษาอังกฤษใช้หลายคำ Project Appraisal, Project Analysis ในวงการธุรกิจอุตสาหกรรม เรียกว่า Feasibility Study หรือการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นต้น ไม่ว่าจะใช้ชื่อใด แต่โดยหลักการกว้าง ๆ การประเมินในขั้นนี้จะเน้นการพิจารณาใน 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

1) ความเหมาะสมของโครงการ ประเมินเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และความจำเป็นของการทำโครงการ (Need Assessment) ซึ่งเป็นการตรวจสอบขั้นต้นเพื่อกำหนดปัญหา กำหนดความจำเป็น และเหตุผลที่สำคัญในการเริ่มโครงการนั้น ๆ ขึ้น และการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ (Feasibility Studies) โดยพิจารณาความครอบคลุม ดังนี้

- ความเป็นไปได้ทางเทคนิควิชาการ
- ความพร้อมทางการบริหารโครงการนั้นให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ตามเป้าหมาย
- ความพร้อมในการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร โดยเฉพาะความเป็นไปได้

ทางการเงิน กำลังคน วัสดุและการจัดการ ถ้าเป็นโครงการทางด้านธุรกิจอุตสาหกรรมก็จะมี การวิเคราะห์ทางด้านการตลาด รวมทั้งศึกษาความสอดคล้องกับนโยบาย และปัญหา

2) การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการดำเนินโครงการ (Return of Investment) โดยทั่วไป พิจารณาจากอัตราผลตอบแทนเสีย วิเคราะห์จุดคุ้มทุน ดูจากอัตราผลตอบแทนการลงทุน ดำเนินโครงการ (Rate of Return) หรือพิจารณาจากการวิเคราะห์ต้นทุน และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Cost Effectiveness Analysis) และดูจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลกำไร

(Cost Benefit Analysis) และดูจากการวิเคราะห์รายจ่ายโดยเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ หรือการวิเคราะห์อรรถประโยชน์ (Cost – Utility Analysis) เป็นต้น สำหรับโครงการทางด้านการศึกษาจะเน้นในเรื่องของการวิเคราะห์ Cost – Effectiveness มากกว่า Cost – Benefit เพราะผลตอบแทนทางการศึกษานั้นวัดออกมาในรูปของหน่วยเงินตราทำได้ยาก

3) การศึกษาและการคาดคะเนถึงผลประโยชน์หรือสิ่งที่อาจจะเกิดตามมาจากการดำเนินโครงการนั้น (Consequence Analysis) การศึกษาเชิงคาดคะเนถึงผลที่จะตามมาจากการดำเนินงานยังไม่ค่อยแพร่หลาย แต่จะเป็นสิ่งที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ส่วนใหญ่จะพิจารณาเพื่อค้นหาแรงต้านทานต่อการดำเนินโครงการ เป็นการคาดการณ์เกี่ยวกับผลที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อม ตลอดจนเป็นการรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และกำหนดนโยบายสำคัญๆ ซึ่งนำไปสู่การดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.3.2 การประเมินในระหว่างการทำงาน (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการทำงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด จุดเด่น จุดด้อย มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง การประเมินกระบวนการดำเนินโครงการนั้น พยายามตอบคำถามว่าทำไมจึงเกิดปัญหา อุปสรรค หรือไม่เกิดปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการ ถ้าเกิดปัญหาจะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่ การประเมินในขณะดำเนินโครงการจึงมีบทบาทในการปรับปรุงการดำเนินโครงการโดยตรง

2.3.3 การประเมินหลังการทำงาน เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่าโครงการประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลจากโครงการจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าหรือไม่ การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นโดยเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยแบ่งการประเมินงานออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการ 2) การติดตามผลต่อมา โดยเฉพาะการประเมินผลกระทบของโครงการที่ต้องอาศัยการทิ้งช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1 – 2 ปี เป็นต้นไป

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ประเมินไว้ตั้งแต่เริ่มการดำเนินโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ บางท่านเรียกการประเมินลักษณะนี้ว่า การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)

ประเภทของการประเมินมีหลายประเภทโดยสามารถแบ่งได้ตามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น ประเภทของการประเมินที่จะกล่าวต่อไปแบ่งได้ 5 ประเภท (รัตนะ บัวสนธ์, 2543: 90 ; ศิริชัย กาญจนาวาสี และคณะ, 2547: 47 – 48 ; พิสนุ พงศ์ศรี, 2551: 11) ดังต่อไปนี้

1. แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1.1 การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) การประเมินแบบนี้เป็นการประเมินระหว่างการทำงาน ซึ่งควบคู่ไปกับการดำเนินงานของโครงการ โดยพิจารณาความก้าวหน้าของสิ่งที่ประเมินว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงส่วนใด อีกทั้งรวบรวมปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สำหรับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

1.2 การประเมินสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลเมื่อการทำงานได้สิ้นสุดลงแล้วทำการตรวจสอบว่าโครงการได้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด ผลที่เกิดขึ้นได้ใช้ทรัพยากรไปอย่างเพียงพอคุ้มค่าหรือไม่ และทรัพยากรเพียงพอกับความต้องการของผู้รับบริการหรือไม่ มีผลกระทบ (Impact) หรือผลที่ไม่ได้คาดหวังหรือผลพลอยได้ (Side Effects) อะไรบ้าง

2. แบ่งตามช่วงเวลาของการประเมิน แบ่งได้ 8 ประเภท ดังนี้

2.1 การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นการประเมินเบื้องต้นก่อนที่จะจัดทำโครงการ ความต้องการจำเป็น คือ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นอยู่ ทำให้เกิดความจำเป็นในการจัดทำโครงการขึ้นทำให้ได้แนวคิดของการดำเนินงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างดีและเป็นความต้องการของผู้รับโครงการอย่างแท้จริง การประเมินความต้องการจำเป็นมีประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการวางแผน

2.2 การประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Evaluation) เป็นการศึกษาสภาพความพร้อมด้านต่าง ๆ ในการจัดทำโครงการ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการทำโครงการ เช่น ด้านกำลังคน เทคนิค สภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ประชากร การประเมินประเภทนี้ถ้าเป็นโครงการขนาดใหญ่จะต้องทำการสำรวจหรือวิจัยอย่างกว้างขวาง แต่ถ้าเป็นโครงการที่จะทำในองค์กร โรงเรียน อาจใช้การตั้งคำถามเพื่อสำรวจความพร้อม เช่น มีคนพอหรือไม่ มีเวลาพอหรือไม่ มีงบประมาณพอหรือไม่ เป็นต้น

2.3 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินทรัพยากรจำเป็นที่จะนำมาใช้ในการดำเนินโครงการว่ามีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และเพียงพอหรือทรัพยากรที่จำเป็น ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร วัสดุ/อุปกรณ์ เวลา กลุ่มเป้าหมาย เทคโนโลยี และแผนการดำเนินงาน

2.4 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการบริหารโครงการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้าของโครงการมาใช้เหมาะสมหรือกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ มีประโยชน์ในการค้นหาจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการ

2.5 การประเมินผลผลิต (Output/Product Evaluation) เป็นการประเมินผลจากโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือไม่คุ้มค่าเพียงใด โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ มุ่งตอบคำถามว่าโครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะทำให้ได้สารสนเทศในการพิจารณาตัดสินใจยุติ ปรับ ขยายโครงการ

2.6 การประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบ (Outcome/Impact Evaluation) เป็นการประเมินผลการดำเนินงานจากโครงการที่จัดทำขึ้น ก่อให้เกิดผลอื่นใดเกิดขึ้นตามมาหรือไม่ เป็นทั้งผลที่คาดหวัง และไม่คาดหวัง และทั้งในทางที่ดีและไม่ดี

2.7 การประเมินการติดตาม (Follow up Evaluation) เป็นการดำเนินงานประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานไปแล้วระยะหนึ่ง เช่น อาจเป็น 6 เดือน 1 ปี หรือ 2 ปี เพื่อดูผลที่ได้จากการดำเนินงานโครงการต่างๆ ได้อย่างชัดเจนขึ้น

2.8 การประเมินอภิมาน (Meta Evaluation) เป็นการประเมินงานประเมิน เป็นการพิจารณาตัดสินคุณภาพ หรือคุณค่าของการประเมิน ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนของรายงานการประเมิน และรายงานการประเมินได้ดำเนินการครอบคลุมกิจกรรมของการประเมินหรือไม่ ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility) มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety) และมาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy) เพื่อจะได้นำไปพัฒนารายงานการประเมินให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3. แบ่งตามผู้ประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

3.1 การประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (Internal Evaluator Evaluation) การประเมินแบบนี้ ผู้ประเมินเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง หรือปฏิบัติงานกับสิ่งที่จะประเมิน ข้อดีก็คือ

เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องจึงทราบและเข้าใจสิ่งที่ประเมินได้เป็นอย่างดี ข้อเสียก็คือ เมื่อเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องจึงอาจมีความลำเอียงเกิดขึ้นได้

3.2 การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก (External Evaluator Evaluation) การประเมินแบบนี้ผู้ประเมินไม่ได้เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องหรือไม่ได้ปฏิบัติงานกับสิ่งที่จะประเมิน ข้อดีก็คือ มีความเป็นกลางในการประเมิน แต่มีข้อเสียก็คือไม่เข้าใจรายละเอียดของสิ่งที่ประเมินไม่ดีพอและเนื่องจากเป็นบุคคลภายนอกอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานประเมิน

4. แบ่งตามมิติการประเมิน แบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้

4.1 การประเมินตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การประเมินความก้าวหน้า การประเมินผลสรุปและการประเมินเพื่อการพัฒนา

4.2 การประเมินตามข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลเชิงปริมาณ คุณภาพ และแบบผสม

4.3 การประเมินตามวิธีการประเมิน ได้แก่ การประเมินเชิงธรรมชาติและเชิงทดลอง

4.4 การประเมินตามจุดเน้นที่ประเมิน ได้แก่ การประเมินกระบวนการ ผลลัพธ์ ผลกระทบ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลตอบแทน และการวิเคราะห์ต้นทุนกับประสิทธิผล

5. แบ่งตามช่วงเวลาเพื่อเอื้อต่อการประเมิน แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

5.1 การประเมินก่อนดำเนินงาน เป็นการประเมินผลก่อนจัดกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ โดยมุ่งเน้นประเมินตัวโครงการว่ามีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในแต่ละส่วน หรือไม่มีความเป็นไปได้ คุ่มทุน มีเวลาเพียงพอหรือไม่ และจะมีอุปสรรค หรือปัญหาอะไรที่จะทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินการได้ การประเมินก่อนดำเนินงานมีประโยชน์ในการตัดสินใจดำเนินโครงการ

5.2 การประเมินระหว่างการดำเนินงาน การประเมินแบบนี้ควบคู่ไปกับการดำเนินงานของโครงการ โดยพิจารณาความก้าวหน้าของสิ่งที่ประเมินว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนใด อีกทั้งรวบรวมปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สำหรับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความเหมาะสม และทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

5.3 การประเมินหลังดำเนินงาน เป็นการประเมินผลเมื่อการดำเนินงานได้สิ้นสุดแล้ว ทำการตรวจสอบว่าโครงการได้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด ผลที่เกิดขึ้นได้ใช้ทรัพยากรไปอย่างเพียงพอคุ้มค่าหรือไม่ และทรัพยากรเพียงพอกับความต้องการของผู้รับบริการหรือไม่ มีผลกระทบ (Impact) หรือผลที่ไม่ได้คาดหวังหรือผลพลอยได้ (Side Effect) อะไรบ้าง

การประเมินก่อนดำเนินงานจะใช้การประเมินบริบทและการประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินระหว่างดำเนินงานจะใช้การประเมินกระบวนการ ส่วนการประเมินหลังการดำเนินงานจะใช้การประเมินผลผลิตและการประเมินผลลัพธ์

แพตตัน (Patton, 2004: 277) ได้แบ่งประเภทการประเมินตามเกณฑ์มิติการประเมินเป็น 4 ประเภท คือ

1. ตามวัตถุประสงค์แบ่งได้เป็นการประเมินความก้าวหน้า ประเมินผลสรุปและประเมินเพื่อการพัฒนา
2. ตามข้อมูลแบ่งได้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ คุณภาพและแบบผสม
3. ตามการประเมินแบ่งได้เป็น เชิงธรรมชาติ และเชิงทดลองหรือเชิงระบบ
4. ตามจุดเน้นที่ประเมินแบ่งได้เป็น การประเมินกระบวนการ ผลลัพธ์ผลกระทบการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลตอบแทน และการวิเคราะห์ต้นทุนกับประสิทธิผล

โดยสรุปการประเมินแบ่งได้หลายประเภทตามแต่จะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่งประเภทของการประเมิน ซึ่งในการประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนวิทยาลัยสารพัดช่างน่าน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ได้ใช้ประเภทของการประเมินโดยการบูรณาการประเภทต่าง ๆ โดยเน้นการประเมินแบบแบ่งตามช่วงเวลาของการประเมิน

1.6 ความสำคัญและกระบวนการประเมินโครงการ

ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการอย่างมีระบบย่อมจะมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารโครงการตระหนักถึงคุณภาพของแผนและโครงการที่กำหนดขึ้นไว้ว่า สามารถสนองตอบความต้องการของสังคมหรือสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใดและช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการให้มีความถูกต้อง เหมาะสม ส่งผลให้โครงการนั้นดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

ประชุม รอดประเสริฐ (2549: 65) กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการมีความสำคัญและประโยชน์ ดังนี้

1. การประเมินโครงการจะช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินการมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การประเมินโครงการช่วยให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์เต็มที่

3. การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์และการดำเนินงานเป็นไปด้วยดี

4. การประเมินโครงการช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบของโครงการและทำให้โครงการมีข้อที่ทำให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง

5. การประเมินโครงการช่วยควบคุมคุณภาพของโครงการ

6. การประเมินโครงการ ช่วยสร้างขวัญ กำลังใจและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโครงการ

7. การประเมินโครงการช่วยตัดสินใจในการบริหารโครงการ เป็นข้อมูลอย่างสำคัญในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายของผู้บริหารโครงการ

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 37-38) กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินว่า การประเมินเป็นกิจกรรมที่สำคัญในวงจรการวางแผนและบริหารงานโครงการ เพราะการประเมินมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผน และบริหารโครงการ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้ได้ข้อมูลและสารนิเทศต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนและโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการตรวจความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม

2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน

3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานโครงการ

4. ช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่

สรุปได้ว่าความสำคัญของการประเมินโครงการ เป็นการช่วยให้ผู้บริหารโครงการตระหนักถึงคุณภาพของแผนและโครงการที่กำหนดขึ้นไว้ว่า สามารถสนองตอบความต้องการของสังคมหรือ

สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากขึ้นได้มากน้อยเพียงใดและช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการดำเนินการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการให้มีความถูกต้อง เหมาะสมส่งผลให้โครงการนั้นดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างไร

กระบวนการประเมินโครงการ

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 43-48) ได้กล่าวถึงกระบวนการประเมินไว้ว่า ในการประเมินโครงการซึ่งถือเป็นการวิจัยรูปแบบหนึ่ง มีกระบวนการดำเนินการประเมิน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ประเมินอะไร : การวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน
- 2) ทำไมจึงต้องประเมิน : หลักการและเหตุผลของการประเมิน
- 3) ประเมินเพื่ออะไร : กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน
- 4) มีแนวคิดทฤษฎีอะไรบ้าง : ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมิน
- 5) จะประเมินได้อย่างไร : การออกแบบการประเมิน
 - กำหนดรูปแบบการประเมิน
 - กำหนดประเภทของตัวแปรหรือข้อมูลหรือตัวชี้วัด
 - กำหนดแหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล
 - กำหนดเครื่องมือ / วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล
 - กำหนดเกณฑ์การประเมิน
- 6) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีอะไรบ้าง : เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
- 7) จะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใด : การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 8) จะสรุปข้อมูลให้มีความหมายได้อย่างไร : การวิเคราะห์ข้อมูล
- 9) จะนำผลการประเมินไปใช้ได้อย่างไร : รายงานผลการประเมิน

ในการดำเนินงานขั้นตอนที่ 1 ถึง 5 เมื่อเสร็จสิ้นถึงขั้นตอนที่ 5 ผลลัพธ์ของงานที่นักประเมินได้ก็คือ คำโครงการประเมิน (Evaluation Proposal) หรือแผนการประเมินโครงการ ซึ่งอยู่ในสภาพพร้อมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

รายละเอียดการดำเนินการประเมินโครงการในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. วิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน : ประเมินอะไร

ในส่วนนี้เป็นการบรรยายโครงการเพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมิน

โครงการคือ กลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมีความเป็นเอกเทศ และแต่ละกิจกรรมจะมีเป้าหมายอันเดียวกัน มีลักษณะที่เด่นชัด มีการกำหนดเวลาเริ่มต้น และเวลาสิ้นสุดโครงการ และมักจะเป็นงานพิเศษที่ต่างไปจากงานประจำ

1.1 ประโยชน์ของการวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน

การวิเคราะห์/บรรยายโครงการที่มุ่งประเมินมีประโยชน์ที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1.1.1 ทำให้ผู้ประเมินรู้จักโครงการนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น หรือรู้จักเป็นอย่างดีก่อนที่จะประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นนักประเมินภายนอก

1.1.2 ทำให้มองเห็นกรอบแนวทางในการวางแผนประเมินโครงการ

1.1.3 เมื่อพบจุดเด่น – จุดด้อย หรือความสำเร็จ – ล้มเหลวของโครงการนักประเมินจะสามารถอธิบายเหตุผล หรือสาเหตุได้อย่างคมชัดยิ่งขึ้น โดยวิเคราะห์เชื่อมโยงความสำเร็จ ความล้มเหลวนั้นกับสภาพการดำเนินงานโครงการ

1.1.4 จะเป็นประโยชน์ต่อการบรรยายโครงการไว้ในรายงานการประเมินในชั้นของการเขียนรายงานการประเมิน

1.2 การวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน

เป็นการยากที่ผู้ประเมินจะสามารถประเมินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปราศจากความรู้เกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมิน โดยข้อเท็จจริงและหลักการของการประเมินโครงการ ยิ่งผู้ประเมินมีความรอบรู้เกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมินมากเท่าใดก็ยิ่งทำให้สามารถประเมินโครงการนั้นได้อย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับแก่คนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้ประเมินควรทำการศึกษาหรือบรรยายโครงการที่มุ่งประเมินโดยการวิเคราะห์เอกสารโครงการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการตามหัวข้อต่อไปนี้

1.2.1 โครงการมีความเป็นมาอย่างไร ใครทำ ทำไมต้องทำโครงการนี้ ทำแล้วได้อะไรตลอดจนหลักการและเหตุผลของโครงการ

1.2.2 ลักษณะของโครงการ เป็นโครงการทดลอง โครงการประจำที่ดำเนินการต่อเนื่อง หรือโครงการพิเศษ เป็นต้น

1.2.3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการคืออะไร ปฏิบัติประเมินได้หรือไม่

1.2.4 รูปแบบการบริหารโครงการเป็นอย่างไร ผู้บริหารโครงการมีใครบ้าง มีบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือไม่

1.2.5 ทรัพยากรของโครงการมีอะไรบ้าง ใครหรือหน่วยงานใดเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ

1.2.6 มีกิจกรรม เนื้อหาสาระ และขั้นตอนในการดำเนินโครงการอย่างไรบ้าง

1.2.7 โครงการเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อไร

1.2.8 มีการกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินผลสำเร็จของโครงการหรือไม่ ถ้ามีเกณฑ์เหล่านั้นคืออะไร

1.2.9 โครงการมีความเหมาะสมเพียงไรในเรื่องของความชัดเจน เป้าหมาย ผลงาน และความเป็นไปได้ของโครงการ

2. หลักการและเหตุผลของการประเมิน : ทำไมจึงต้องประเมิน

ในขั้นตอนนี้ต้องกล่าวถึงความเป็นมาของโครงการ ตลอดจนความจำเป็นและความสำคัญของการประเมินผลโครงการนี้ รวมถึงผลดีของการประเมินโครงการหรือผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้าไม่ได้ทำการประเมินผลโครงการ เป็นส่วนที่นำไปสู่การค้นคว้าเกี่ยวกับเหตุผล และความจำเป็นของโครงการที่จะถูกประเมินว่าทำไมต้องมีการประเมินเพื่อทราบความก้าวหน้า ทราบผลของโครงการปัญหาและอุปสรรคของโครงการ ฯลฯ ประเมินเพื่อใคร ผู้สนับสนุนโครงการ ผู้ดำเนินโครงการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและจะนำผลของการประเมินไปใช้ได้อย่างไร เพื่อปรับปรุง พัฒนาโครงการ บริหารงาน ตัดสินใจยุบ หรือต่อโครงการ ฯลฯ

3. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน : ประเมินเพื่ออะไร

วัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นกรอบหรือทิศทางให้ทราบว่า การประเมินครั้งนี้มุ่งศึกษา มุ่งประเมินในด้านใดบ้าง จะเป็นการควบคุมทิศทาง การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด การประเมินโครงการนั้นมุ่งให้ได้ข่าวสาร หรือข้อมูลที่เชื่อถือได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการตั้งวัตถุประสงค์ของการประเมิน จะต้องเขียนอย่างชัดเจน และให้ทิศทางในการประเมินต้องตรงกับความต้องการใช้ผลการประเมินของผู้บริหารโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้อง เฉพาะเจาะจงวัดได้ ประเมินได้ เป็นปรนัย และเป็นที่ยอมรับของผู้ถูกประเมิน

ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน บ่อยครั้งที่ได้ใช้แบบจำลองการประเมินเป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมิน ตัวอย่างการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน เช่น

- 1) เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ
 - 2) เพื่อประเมินการบริหารโครงการ
 - 3) เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ
 - 4) เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน และผลกระทบของโครงการ
4. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมิน : มีแนวคิดทฤษฎีอะไรบ้าง

เป็นการศึกษาถึงแนวคิด หลักการ ทฤษฎี แนวทางในการประเมิน แบบจำลองการประเมินรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมิน ตลอดจนศึกษากรณีตัวอย่าง งานประเมินที่ทำการประเมินโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งจะทำให้เห็นการประเมินโดยเฉพาะนักประเมินมือใหม่ เห็นแนวทางในการดำเนินงานประเมินได้ชัดเจนมากขึ้น

5. การออกแบบการประเมิน : จะประเมินได้อย่างไร

ในขั้นนี้เป็นการกำหนดกรอบแนวทางการประเมินในรายละเอียดว่าตัวแปร หรือข้อมูลที่ต้องการศึกษามีข้อมูลด้านใดบ้าง จะสุ่มตัวอย่างอย่างไร เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งใด มีแนวทางการวัดอย่างไร และจะวัดด้วยเครื่องมือประเภทใด จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์อย่างไรและตัดสินผลการประเมินด้วยเกณฑ์อะไร

6. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน : เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีอะไรบ้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีหรือยัง จะใช้เครื่องมือที่มีอยู่แล้ว หรือจะต้องสร้างขึ้นใหม่ ถ้าสร้างเครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องสร้างให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการประเมิน ข้อคำถามควรเฉพาะเจาะจง เป็นปรนัย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพขั้นพื้นฐานของเครื่องมือ เช่น ดัชนีความเที่ยง ความตรง ความยาก ฯลฯ ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้จริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินอาจจะเป็นแบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบแจกนับ แบบวิเคราะห์ และแบบทดสอบ เป็นต้น

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล : จะเก็บรวบรวมข้อมูลได้ด้วยวิธีการใด

ในขั้นนี้จะเป็นส่วนนำไปสู่ความชัดเจนในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือจะทำให้ทราบว่าอะไรคือแหล่งของข้อมูลที่ต้องการ จะต้องเก็บข้อมูลที่ไหน เมื่อไร จากใคร เวลาใด และจะใช้เทคนิค

วิธีใดในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียด สมบูรณ์ และถูกต้องตรงกับความเป็นจริงในการปฏิบัติผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องอาศัยวิธีการใดวิธีการ หนึ่งเท่านั้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอาจจะเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ที่ตอบสนอง สภาพการดำเนินงานโครงการที่รับผิดชอบได้อย่างดีที่ผู้ประเมินอาจเลือกใช้ หรือคิดค้นวิธีการใหม่ได้ ตลอดเวลา ตัวอย่างวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจและน่าจะสอดคล้องกับธรรมชาติของการ ประเมินโครงการได้แก่ การวิเคราะห์ผลงาน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบความ สามารถ ในการปฏิบัติงาน การประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง การใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การใช้เทคนิค เดลฟาย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การนับ การวัด เป็นต้น

8. การวิเคราะห์ข้อมูล : จะสรุปข้อมูลให้มีความหมายได้อย่างไร

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลปกติจะไม่ใช้วิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก อาจใช้วิธีการ เชิงสถิติบ้าง ตามความจำเป็น เช่น ถ้าเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ สามารถนำมาวิเคราะห์โดยสถิติต่างๆ อาทิเช่น แจกแจงความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตราส่วน ร้อยละ ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ t - test, F - test เป็นต้น ข้อควรระวังใน การวิเคราะห์ข้อมูล คือ จะใช้สถิติใดต้องตรวจสอบว่าข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงหรือไม่ ส่วนข้อมูลที่ไม่ใช่ปริมาณนั้นสามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลกับเกณฑ์ หากผลการเปรียบเทียบ สอดคล้องกัน หรือผ่านเกณฑ์หรือแตกต่างกันอย่างชัดเจน การตัดสินคุณค่าก็อาจทำได้โดยตรงไปตรงมา แต่ถ้าเป็นกรณีที่ข้อมูลมีลักษณะก้ำกึ่งกันการตัดสินคุณค่าจะยากลำบากมากขึ้น และ ในกรณีดังกล่าว อาจต้องดูข้อมูลสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ประกอบด้วย

9. รายงานผลการประเมิน : จะนำผลการประเมินไปใช้ได้อย่างไร

เป้าหมายปลายทางของการประเมินโครงการ คือ การนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้ เพื่อการวินิจฉัย สั่งการ หรือตัดสินใจในการปรับปรุง และพัฒนางานโครงการนับว่าเป็นขั้นตอนที่ สำคัญที่สุด ดังนั้นในขั้นตอนนี้ผู้ประเมินจะต้องจัดทำรายงานการประเมินเพื่อนำเสนอเป็นขั้นตอนที่ สำคัญที่สุด ขั้นตอนนี้ผู้ประเมินจะต้องจัดทำรายงานการประเมินเพื่อนำเสนอให้ผู้บริหารได้ใช้เป็น ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ รายงานการประเมินสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ รายงานสรุป สำหรับผู้บริหารเป็นรายงานการสรุปผลการประเมินที่สั้นกะทัดรัด ปกติมีความยาว 1 - 3 หน้า ให้

สารสนเทศที่ใช้ประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารได้ ลักษณะของรายงานประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของการประเมิน ผลการประเมิน และข้อเสนอแนะ สำหรับรายงานการประเมินฉบับสมบูรณ์ทั่วไปจะมีรายละเอียดที่ชัดเจน ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการประเมินเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการประเมิน ผลวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

พิสนุ พงศ์ศรี (2551: 102-105) กล่าวถึงกระบวนการประเมินโครงการหรือขั้นตอนการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการมีขั้นตอนเช่นเดียวกับการประเมินสิ่งอื่น ๆ ซึ่งในที่นี้เห็นควรเป็น 8 ขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการประเมินก่อน ระหว่าง หรือสิ้นสุดโครงการก็ตาม และถ้าการประเมินงานประเมินโครงการด้วยก็จะเป็น 9 ขั้นตอน คือ เป็นการตรวจสอบผลการประเมินนั่นเอง ในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 8 ขั้นตอน อาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมได้ เช่น บางขั้นตอนอาจมีรายละเอียดแตกต่างกันบ้างตามลักษณะของโครงการที่จะประเมิน และปัจจัยอื่นบางขั้นตอนก็มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน บางขั้นตอนก็อาจยุบรวมกันได้ บางขั้นตอนก็อาจสลับกันได้ ฯลฯ เป็นต้น สำหรับสาระโดยสรุปของขั้นตอนทั้ง 8 มีดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดการประเมินและศึกษาวิเคราะห์โครงการ พร้อมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การจะประเมินสิ่งใดหรือประเมินโครงการ ผู้ประเมินต้องศึกษาแนวคิดการประเมินโครงการและสาระที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอาจศึกษาเรื่องการติดตามโครงการด้วยก็ได้ ตลอดจนอาจศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารอ้างอิงทฤษฎี และเอกสารหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วยก็ได้ หลังจากนั้นก็ต้องศึกษาวิเคราะห์โครงการที่จะประเมิน และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งจากเอกสารบุคคลที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

ผลจากการศึกษาดังกล่าวก็เพื่อให้ได้ข้อสรุปนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ หรือประเด็นการประเมิน และพัฒนาตัวชี้วัดในขั้นตอนต่อไป โดยอาจนับได้ว่าในขั้นตอนที่ 1 นี้ เป็นการศึกษารายละเอียด โดยยังไม่ลงมือทำอะไรเป็นหลักเป็นฐาน จะเริ่มลงมือเขียน หรือปฏิบัติการเตรียมการประเมินโครงการเบื้องต้นในขั้นที่ 2 ต่อ

2. การกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมินและตัวชี้วัด

ในขั้นตอนนี้ นำผลสรุปจากการศึกษาของขั้นตอนที่ 1 มากำหนดวัตถุประสงค์ หรือประเด็นการประเมิน เมื่อได้วัตถุประสงค์ หรือประเด็นการประเมินที่ชัดเจน คงที่ หรือค่อนข้าง

ชัดเจนแล้ว ก็จะเป็นตัวตั้งให้นำไปพัฒนาตัวชี้วัด ซึ่งวัดวัตถุประสงค์ หรือประเด็นการประเมินอาจได้จาก วัตถุประสงค์โครงการ รูปแบบการประเมิน ความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน หรือผู้ว่าจ้าง หรือผู้บังคับบัญชา หรือผู้ร้องขอ ฯลฯ ให้ประเมิน ประสิทธิภาพของผู้ประเมินเอง หรือได้จากการร่วมกัน กำหนดของผู้เกี่ยวข้อง ฯลฯ โดยอาจได้จากหลาย ๆ แหล่งร่วมกันก็ได้

การกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน ถ้าจะให้สะดวกรวดเร็วแบบ อาหารถึงสำเร็จรูปก็สามารถใช้รูปแบบการประเมินที่กำหนดประเด็นการประเมินมาให้แล้วก็ได้ เช่น รูปแบบ CIPP และรูปแบบของ Kirkpatrick เป็นต้น แต่ก็ต้องประเมินให้ครบข้อกำหนดของรูปแบบ คล้ายกับต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่กำหนด เข้าทำนองง่ายตอนแรกแต่อาจยุ่งยาก ตอนหลัง ซึ่งจากประสบการณ์ พบว่า นักประเมินที่ชำนาญมักจะไม่ใช้รูปแบบการประเมินเพราะจะทำให้มีความยืดหยุ่นน้อย

เมื่อได้วัตถุประสงค์ หรือประเด็นการประเมินแล้ว ก็จะใช้เป็นกรอบในการเลือก พัฒนา หรือสร้างตัวชี้วัด ซึ่งในทางปฏิบัติตัวชี้วัดสำหรับการประเมินโครงการยังมีไม่เพียงพอ หรือไม่ ตรงกับโครงการที่จะประเมิน ผู้ประเมินจะต้องพัฒนาด้วยการปรับให้สอดคล้องกับโครงการที่จะ ประเมินหรือสร้างขึ้นใหม่ ซึ่งตัวชี้วัดที่ได้จะเป็นตัวตั้งในการกำหนดเกณฑ์ ค่าน้ำหนัก (ถ้ามี) แหล่งข้อมูล เครื่องมือ และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น ถ้าตัวชี้วัดไม่ชัดเจนพอก็จะส่งผลต่อการเตรียม งานในขั้นต่อไปได้ บางครั้งต้องกลับมาปรับตัวชี้วัดใหม่ก็มี ตัวชี้วัดเป็นเรื่องสำคัญมากในการประเมิน โครงการหรือประเมินสิ่งอื่น ๆ

3. การกำหนดเกณฑ์และค่าน้ำหนัก (ถ้ามี)

คำว่า เกณฑ์ในที่นี้ หมายถึง เกณฑ์การตัดสิน ส่วนค่าน้ำหนัก หมายถึง ระดับความสำคัญ ของประเด็นการประเมิน และตัวชี้วัด ซึ่งยิ่งเกณฑ์มีความละเอียดและค่าน้ำหนักสอดคล้องกับสภาพ โครงการเท่าไร สารสนเทศจากการประเมินก็ยิ่งครอบคลุมชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น แม้ว่าจะต้องแลกกับ ความยุ่งยากบ้างก็ตาม เช่นเดียวกับความละเอียดของจอภาพ เครื่องรับโทรทัศน์ หรือจอคอมพิวเตอร์ ที่มีรายละเอียดเป็นพิกเซล (Pixel) ยิ่งจำนวนพิกเซลมากก็ยิ่งชัดมากแต่ราคาก็สูงขึ้นเป็นเงาตามตัว

ในการกำหนดเกณฑ์และค่าน้ำหนักนั้น อาจแยกได้เป็น 4 ระดับ เรียงตามลำดับความ ละเอียดจากน้อยไปหามาก คือ ตั้งแต่ไม่กำหนดเกณฑ์ตัดสินเลยมีแต่เกณฑ์ในการแปลความหมาย มี เกณฑ์ตัดสินของตัวชี้วัดเพียง 2 ระดับ คือ ผ่านกับไม่ผ่าน มีเกณฑ์ตัดสินเพียง 2 ระดับ และ กำหนดค่าน้ำหนักของตัวชี้วัด และสุดท้าย คือ มีเกณฑ์ตัดสินมากกว่า 2 ระดับ และมีค่าน้ำหนัก

4. การกำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตการประเมิน

เมื่อได้วัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน ตัวชี้วัด เกณฑ์ (ถ้ามี) และค่าน้ำหนัก (ถ้ามี) แล้วนำมารวมกันเป็นกรอบแนวคิดการประเมิน ซึ่งอย่างน้อยต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ประเด็นการประเมินกับตัวชี้วัด ถ้าจะให้ละเอียดยิ่งขึ้น ก็กำหนดเกณฑ์ และค่าน้ำหนักโดยเกณฑ์ อาจจะกำหนดไว้มากกว่า 2 ระดับ และทำเป็นตารางกรอบแนวคิด ซึ่งมีช่องตารางตามองค์ประกอบข้างต้น

จากสาระหรือองค์ประกอบสำคัญของกรอบแนวคิดของการประเมินจะนำไปสู่การกำหนดขอบเขตการประเมินที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิด เกี่ยวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล และอาจกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น พื้นที่ เวลา และแนวทางการเก็บข้อมูล ฯลฯ เพิ่มเติมได้ตามต้องการ โดยจะทำการร่างสรุปและนำไปรวมกับตารางหรือสาระสำคัญของกรอบแนวคิดการประเมิน รวมเป็นตารางกรอบแนวคิดและขอบเขตการประเมิน

5. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล

การประเมินต้องตัดสินใจผลจากสารสนเทศที่เก็บมาได้ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ซึ่งโครงการแต่ละโครงการจะมีลักษณะเฉพาะและมีความแตกต่างกันมาก จึงยากที่จะใช้เครื่องมือของผู้ที่สร้างหรือพัฒนาไว้ได้ อย่างน้อยก็ต้องมาปรับบ้างยกเว้นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่มีมาตรฐานเหมือนกันนำมาปรับใช้ได้เลย ส่วนเครื่องมือทางสังคมศาสตร์ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต มักจะต้องปรับหรือสร้างใหม่เสมอ เมื่อสร้างแล้วถ้าเป็นไปได้ก็ควรพัฒนาหาคุณภาพของเครื่องมือด้วย

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเตรียมปฏิบัติการประเมินขั้นตอนที่ 5 จะนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง ในส่วนขั้นตอนนี้เป็นารเริ่มปฏิบัติจริงในภาคสนามโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น สอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต ถ้าเป็นกรณีข้อมูลเชิงคุณภาพก็อาจใช้เทคนิคต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินโครงการจะง่ายกว่าการวิจัย เพราะมักจะใช้สถิติพื้นฐานง่ายๆ เช่น จำนวนนับ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อาจจะมีที่ยากขึ้นบ้างก็คือ

สถิติที่ใช้ทดสอบ ซึ่งมักจะเป็นการทดสอบที (t – test) และสถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ เช่น การหาค่าความเที่ยงตรงโดยใช้สูตร KR – 20 หรือสูตรอัลฟา (α) ของครอนบัค (Cronbach) เป็นต้น

8. การเขียนรายงานการประเมิน

รายงานการประเมินโครงการที่สมบูรณ์ จะมีโครงสร้างคล้ายกับรายงานการวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ คือ มีส่วนนำ ส่วนที่เป็นเนื้อหา 5 บท และส่วนท้ายซึ่งจะเป็นภาคผนวกต่าง ๆ ข้อแตกต่างที่สำคัญก็คือ การรายงานการประเมินจะเสนอแก่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการมากกว่าเผยแพร่แก่บุคคล หรือหน่วยงานทั่วไป เหมือนกับรายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้การเขียนรายงานการประเมินจะต้องอาศัยความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์เข้าช่วย เพื่อจูงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้เกี่ยวข้องนำผลการประเมินไปใช้จริง อย่างไรก็ตามในกรณีโครงการขนาดเล็กหรือมีความเร่งด่วน อาจเขียนรายงานการประเมินโครงการโดยสรุป ไม่ต้องมีโครงสร้างสมบูรณ์เช่นเดียวกับการวิจัยในชั้นเรียนที่อนุโลมให้เขียนหน้าเดียว หรือเพียง 5 – 10 หน้าก็ได้

9. การประเมินงานประเมินโครงการ (ถ้ามี)

การประเมินงานประเมินโครงการ หรืองานประเมินอื่น ๆ ยังมีน้อยมาก แต่ในที่นี้เห็นว่าควรจะนำเสนอไว้ในลักษณะการตรวจสอบคุณภาพของรายงานการประเมินด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อเป็นการกระตุ้นหรือเร่งรัดให้การประเมินโครงการ มีคุณภาพมาตรฐานที่สูงขึ้น ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะยังมีการประเมินงานประเมินโครงการน้อย แต่คาดว่าในอนาคตจะต้องมีการนำไปใช้กันมากขึ้น

สรุปได้ว่ากระบวนการประเมินโครงการหรือขั้นตอนการประเมินโครงการ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ผู้ประเมินต้องศึกษาทำความเข้าใจ และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ อย่างเป็นระบบ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าโดยสรุปมี 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ประเมินอะไร : การวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน 2) ทำไมจึงต้องประเมิน : หลักการและเหตุผลของการประเมิน 3) ประเมินเพื่ออะไร : กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน 4) มีแนวคิดทฤษฎีอะไรบ้าง : ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมิน 5) จะประเมินได้อย่างไร : การออกแบบการประเมิน 6) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีอะไรบ้าง : เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 7) จะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใด : การเก็บรวบรวมข้อมูล 8) จะสรุปข้อมูลให้มีความหมายได้อย่างไร : การวิเคราะห์ข้อมูล และ 9) จะนำผลการประเมินไปใช้ได้อย่างไร : รายงานผลการประเมิน

2. รูปแบบการประเมินโครงการและรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้

รูปแบบการประเมินโครงการได้ถูกพัฒนามาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการประเมินโครงการทางการศึกษา แล้วจึงนำมาประยุกต์ใช้ประเมินงานหรือโครงการ

2.1 ความหมายและประโยชน์ของรูปแบบการประเมิน

ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายและประโยชน์ของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมิน (Evaluation Model) เกิดขึ้นเนื่องจากความพยายามของนักประเมินที่มุ่งนำเสนอแนวทางในการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมิน คือ กรอบความคิดหรือแบบแผนในการประเมินที่แสดงให้เห็นถึงรายการที่ควรประเมินหรือกระบวนการของการประเมินซึ่งแต่ละรูปแบบจะบอกให้ทราบว่าในการประเมินโครงการใดโครงการหนึ่งนั้น เราควรพิจารณาในเรื่องอะไรบ้าง (What) ในขณะเดียวกันบางรูปแบบอาจมีการเสนอแนะด้วยว่าในการประเมินแต่ละรายการ/แต่ละเรื่องควรพิจารณาหรือตรวจสอบอย่างไร ซึ่งเป็นลักษณะของการเสนอแนะวิธีการ (How)

รูปแบบการประเมินส่วนใหญ่เริ่มต้นหรือเกิดขึ้นในชั้นเรียน กล่าวคือเสนอรูปแบบการประเมิน เพื่อการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นสำคัญ และต่อมามีการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเหล่านั้นเพื่อการประเมินงาน/โครงการในวงกว้างมากขึ้น

ประโยชน์ของรูปแบบการประเมิน ที่สำคัญ 4 ประการคือ

1) ช่วยให้เห็นแนวทางหรือกรอบความคิดในการประเมิน การเรียนรู้เรื่องรูปแบบการประเมินที่หลากหลาย จะทำให้เกิดประสบการณ์ในการตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบการประเมินได้อย่างเหมาะสมกับสิ่งที่มุ่งประเมิน

2) ช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินมีความคมชัด และครอบคลุมเนื่องจากรูปแบบการประเมินแต่ละรูปแบบมีกรอบความคิดเชิงเหตุผล ดังนั้นการเลือกใช้หรือประยุกต์ใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ก็มีแนวโน้มที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินให้สอดคล้องกับรูปแบบนั้น จึงทำให้กำหนดวัตถุประสงค์ได้อย่างชัดเจน ครอบคลุมและสมเหตุสมผล

3) ช่วยให้กำหนดตัวแปรหรือประเด็นสำคัญในการประเมินได้อย่างชัดเจน

4) ทำให้ผลงานการประเมินมีความเป็นระบบ ครอบคลุม เป็นที่ยอมรับและสื่อความหมายได้ชัดเจน

โดยสรุปรูปแบบการประเมิน คือ กรอบความคิดในการประเมินที่แสดงให้เห็นถึงรายการที่ควรประเมินหรือกระบวนการของการประเมิน ซึ่งแต่ละรูปแบบจะบอกให้ทราบว่าในการประเมินโครงการใดโครงการหนึ่งนั้น เราควรพิจารณาในเรื่องอะไรบ้าง แต่ละเรื่องควรพิจารณาหรือตรวจสอบอย่างไร รูปแบบการประเมินส่วนใหญ่เริ่มต้นหรือเกิดขึ้นในชั้นเรียน เพื่อการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นสำคัญ และต่อมามีการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเหล่านั้นเพื่อการประเมินงาน/โครงการมากขึ้น และประโยชน์ของรูปแบบ เพื่อช่วยให้เห็นแนวทางหรือกรอบความคิดในการประเมิน ช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินมีความคมชัด และครอบคลุม ช่วยให้กำหนดตัวแปรหรือประเด็นสำคัญในการประเมินได้อย่างชัดเจน และทำให้ผลงานการประเมินมีความเป็นระบบ ครอบคลุม เป็นที่ยอมรับและสื่อความหมายได้ชัดเจน

2.2 ลักษณะของรูปแบบการประเมิน

มีนักการศึกษาได้แบ่งลักษณะของรูปแบบการประเมินไว้ดังนี้

เยาเวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2548: 27) เสนอไว้ว่ารูปแบบการประเมินโดยทั่วไปแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-Attainment Model) หรือ Objective Based model) เป็นแบบจำลองที่ยึดจุดมุ่งหมาย เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ นักประเมินในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler) และ ครอนบาค (Cronbach)

2. รูปแบบการตัดสินคุณค่า (Judgement Model) เป็นแบบจำลองที่ให้ความสนใจกับการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ถูกประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ นักประเมินในกลุ่มนี้ ได้แก่ สเตค (Stake), โพรวัส (Provus) และ สคริฟเว่น (Scriven)

3. รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision-Oriented Model) เป็นแบบจำลองที่ผลิตสารสนเทศเพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจในการบริหาร นักประเมินในกลุ่มนี้ ได้แก่ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam), อัลคิน (Alkin), เวลช์ (Welch), แฮมมอนด์ (Hammond)

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 50 - 72) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินไว้ว่า รูปแบบการประเมินเป็นกรอบหรือแนวความคิดที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการหรือรายการประเมิน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงเบื้องต้น ซึ่งมีนักวิชาการทางด้านการศึกษาได้เสนอกรอบความคิดให้นักประเมินได้เลือกใช้อยู่หลายรูปแบบ รูปแบบประเมินโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Model) เป็นรูปแบบที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลักโดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler : 1943) ครอนบาค (Cronbach : 1973) และเคริกแพตทริก (Kirkpatrick)

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judemental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศ สำหรับกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าและโครงการนั้น ได้แก่รูปแบบการประเมินของสแตก (Stake : 1967) สคริฟเว่น (Scriven : 1967) โพรวัส (Provus : 1971)

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision – Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ รูปแบบการประเมิน ของเวลช์ (Welch : 1967) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam : CIPP : 1971) อัลคิน (Alkin : 1967)

2.3 ประเภทของรูปแบบการประเมิน

รูปแบบการประเมินมีหลายประเภท สำหรับที่จะนำเสนอต่อไปนี้ เป็นรายละเอียดของรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งหมด 11 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการประเมินของ ราฟท์ ดับบลิว ไทเลอร์ (Ralph W.Tyler)
2. รูปแบบการประเมินของ มาร์วิน ซี อัลคิน (Marvin C. Alkin)
3. รูปแบบการประเมินของ แมลคอล์ม เอ็ม โพรวัส (Melcolm M. Provus)
4. รูปแบบการประเมินของ ไมเคิล สคริฟเว่น (Michael Scriven)
5. รูปแบบการประเมินของ โรเบิร์ต อี สแตก (Robert E. Stake)
6. รูปแบบการประเมินของ ดาเนิล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daneil L. Stufflebeam)
7. รูปแบบการประเมินของ เคริกแพตทริก (Kirkpatrick)
8. รูปแบบการประเมินของ เอ็มคิว แพตตัน (M.Q. Patton)
9. รูปแบบการประเมินของ เดวิด เฟตเทอร์แมน (David Fetterman)
10. รูปแบบการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis Approach)

11. รูปแบบการประเมิน “CPO” ของเยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี

1. รูปแบบการประเมินของ ไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ (Tyler 1943) เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการ ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง เขาได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินโดยเสนอเป็นกรอบความคิด ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น โดยมีแนวความคิดว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวคิดลักษณะนี้เรียกว่า แบบจำลองยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก

ไทเลอร์มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อตัดสินว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ มีส่วนใดบ้างต้องปรับปรุงแก้ไขและถือว่าการประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ลำดับขั้นของการประเมินการเรียนการสอนมีดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม เมื่อจบบทเรียนจึงประเมินผลโครงการโดยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้แนวความคิดของไทเลอร์มาใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ควรดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดจุดมุ่งหมายที่แท้จริงทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเขียนในรูปจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 2) จัดเนื้อหาในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์
- 3) ทำการทดสอบผู้เรียนก่อนทำการเรียนการสอน
- 4) เลือกวิธีสอนให้เหมาะสม
- 5) ทำการทดสอบผู้เรียนเมื่อจบการเรียนการสอนแล้ว

6) ประเมินประสิทธิภาพของโครงการ ด้วยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนว่าแตกต่างกันอย่างไรและมีนักเรียนร้อยละเท่าไรที่ผ่านเกณฑ์

7) นำผลการเปรียบเทียบมาศึกษาจุดบกพร่องในการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ในปี 1986 ไทเลอร์ ได้นำเสนอกรอบความคิดของการประเมินโครงการใหม่ (New Tyler 1986) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วนคือ

- 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising Objectives)
- 2) การประเมินแผนการเรียนรู้ (Evaluating the learning Plan)
- 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (Evaluation to Guild Program Development)
- 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Evaluating Program Implement)
- 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (Evaluating the Outcome of an Educational Program)
- 6) การติดตาม (Follow up) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

2. รูปแบบการประเมินของ อัลคิน (Alkin)

มาร์วิน ซี อัลคิน (Marvin C. Alkin 1969) ได้เสนอรูปแบบการประเมินเรียกว่า CSE (Center for the Study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมินตามแนวความคิดของอัลคิน คือ การประเมินเพื่อการตัดสินใจ และได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ

จากความหมายของการประเมิน ตามความคิดของอัลคินนั้น การประเมินจะประกอบด้วย การจัดหาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจ ในการประเมินจำเป็นต้องประเมินในเรื่องต่างๆ 5 ด้าน ดังนี้

1) การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการอธิบายหรือพรรณนาสภาพของระบบเพื่อเปรียบเทียบสภาพที่แท้จริงและความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยทำ

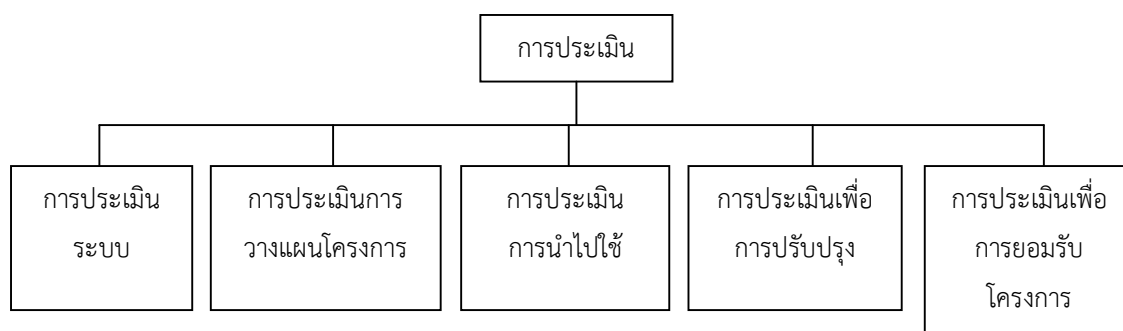
ให้เราสามารถกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษาได้แก่ ความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบแต่ละส่วน จำเป็นต้องใช้เทคนิคต่างๆ กัน

2) การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจ พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ นักประเมิน ต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมายพร้อมกับประเมินผลที่ได้รับจากการใช้วิธีที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหา โดยทั่วไปจะใช้การประเมินจากเกณฑ์ภายนอก และการประเมินจากเกณฑ์ภายใน

3) การประเมินการนำไปใช้หรือดำเนินโครงการ (Program Implementation) เป็นการประเมินขณะที่กำลังดำเนินโครงการ เพื่อตรวจสอบดูว่า การดำเนินของโครงการนั้นได้เป็นไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้ หรือคาดหวังไว้เพียงใด

4) การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูล ที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อน ดังนั้นนักประเมิน จึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในทุกๆ ด้านของโครงการ ตลอดจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่น เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

5) การประเมินเพื่อการยอมรับและศักยภาพในการสรุปโครงการ (Program Certification) ขั้นตอนนี้นักประเมินต้องหาข้อมูลข่าวสารรายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการ อ้างอิงไปสู่สถานการณ์อื่นๆ ในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้จากนักประเมิน จะทำให้ผู้บริหารได้ตัดสินใจว่า ควรจะดำเนินการกับโครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิก ปรับปรุงใหม่ หรืออาจขยายโครงการออกไปอีก เป็นต้น สรุปรูปแบบการประเมินของอัลคิน ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน

3. รูปแบบการประเมินของ โพรวัส (Provus)

โพรวัส (Provus 1969) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับมาตรฐาน เพื่อเป็นการค้นหาความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับผลปฏิบัติงานของแผนงาน เขาอธิบายว่ามีความไม่สอดคล้องกัน 5 ชนิด ที่สามารถศึกษาได้จากการใช้แผนงาน คือ ความไม่สอดคล้องที่ไม่สัมพันธ์กับขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การออกแบบโครงการ คือ การกำหนดปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงานกำหนดกระบวนการดำเนินงาน และกำหนดผลที่คาดหวังจะได้รับจากการดำเนินงาน

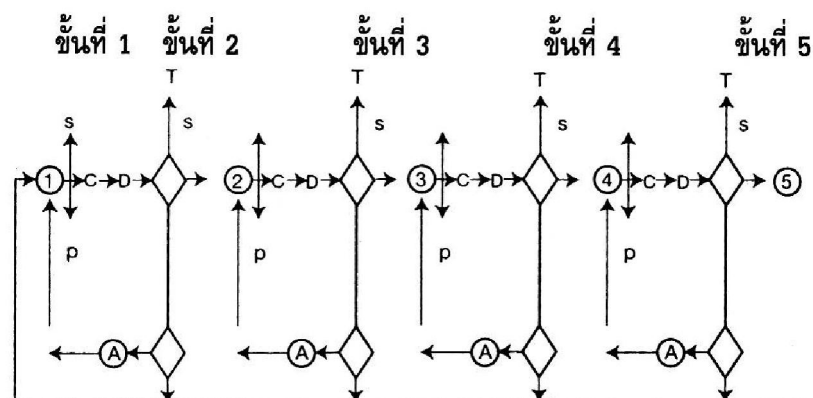
ขั้นที่ 2 การเตรียมพร้อม เป็นการนำปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงานเข้าสู่กระบวนการ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน

ขั้นที่ 4 ผลผลิตที่เกิดจากโครงการ

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย และกำไร

การประเมินต้องทำโดยผู้ประเมินคนหนึ่งที่ได้อ้างมาตรฐานตามความคาดหวังของโครงการเอาไว้ ต่อจากนั้นการประเมินต้องดำเนินไปโดยการหาข้อมูลใหม่ และทำการตัดสินใจโดยใช้มาตรฐานที่วางเอาไว้เป็นเกณฑ์ นับเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในทุกขั้นตอนของการประเมินดังกล่าวข้างต้น และตลอดโครงการอย่างต่อเนื่องดังภาพ

ภาพที่ 2 รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโพรวัส

S หมายถึง มาตรฐาน (Standard)

T หมายถึง ยกเลิก (Terminate)

P หมายถึง การดำเนินงาน (Program performance)

A หมายถึง การเปลี่ยนแปลง (Alteration)

C หมายถึง เปรียบเทียบ (Compare) เกี่ยวกับ P หรือ S

D หมายถึง สารสนเทศที่แสดงความไม่สอดคล้อง (Discrepancy information)

การประเมินในแต่ละขั้นตอนถ้าหากพบข้อบกพร่องก็แก้ไขปรับปรุงในขั้นต่อนั้นๆ ด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem solving) ซึ่งประกอบด้วยคำถามตัวเอง เพื่อให้ได้คำตอบว่าทำไม จึงเกิดข้อบกพร่องนั้นๆ มีอะไรเป็นสาเหตุ และมีวิธีการใดสามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่มาจากสาเหตุนั้น สำหรับขั้นตอนในการแก้ปัญหามิดังนี้

คำถาม \implies เกณฑ์ \implies ข้อมูลที่ตอบคำถาม \implies การตัดสินใจ
(Q) (C) (I) (D)

เมื่อผู้ประเมินทำการประเมินถึงขั้นที่ 5 ถ้าจะดำเนินการหรือเริ่มวงจรใหม่ก็ต้องทำการออกแบบใหม่ โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การลงทุน ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของปัจจัยเบื้องต้นใหม่

4. รูปแบบการประเมินของ สคริฟเว่น (Scriven)

ไมเคิล สคริฟเว่น (Michael Scriven 1967) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า คือ การรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การตัดสินใจคุณค่าของโครงการ

จุดมุ่งหมายของการประเมินที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เพราะการประเมินช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

2) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินในคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการเพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

สคริฟเว่น ได้เสนอแนะว่าในเรื่องการประเมิน เพื่อปรับปรุงหรือดูความก้าวหน้าของโครงการ การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ไม่จำเป็นต้องใช้นักประเมินอาชีพ อาจจะเป็นนักประเมินสมัครเล่น หรือเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการประเมินเพื่อตัดสิน

คุณค่า หรือการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) นั้น ควรจะแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจน

วิธีการประเมิน ในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธี คือ

1) การประเมินก่อนมีการปฏิบัติงานหรือการประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) คือประเมินคุณค่าของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงาน (Pay – off Evaluation) คุณค่าจากผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือวัดกับนักเรียน เป็นการประเมินในส่วนหนึ่งซึ่งเป็นผลที่มีต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ เช่น ผลที่ได้จากคะแนนสอบ หรือผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริหาร ฯลฯ การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงานให้ความสนใจเกี่ยวกับผลของโครงการที่เกิดกับผู้บริหาร จึงจัดว่าเป็นการตัดสินคุณค่าของโครงการโดยอิงเกณฑ์ภายนอก

สคริฟเว่น มีความเห็นที่แตกต่างกับครอนบาค ในเรื่องของการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมาใช้ในการประเมิน ซึ่งสคริฟเว่น เป็นบุคคลที่เห็นว่า การใช้กลุ่มเปรียบเทียบมีข้อดีมากกว่าการไม่ใช้กลุ่มเปรียบเทียบ การใช้กลุ่มเปรียบเทียบจะเป็นการประหยัดกว่า ไม่ต้องทำการศึกษาในระยะยาว และใช้กลุ่มตัวอย่างมาก นอกจากนี้แล้วสคริฟเว่น ยังเชื่อว่าการศึกษากลุ่มย่อยด้วยวิธีการเปรียบเทียบจะเป็นประโยชน์มากกว่าการศึกษาประชากรทั้งหมด และทำได้ง่ายทำได้บ่อยครั้งกว่าด้วย

สคริฟเว่น เป็นนักประเมินที่ให้ความสำคัญในการประเมินค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับเขาเชื่อว่าการประเมินจะขาดความสมบูรณ์ ถ้านักประเมินไม่ได้พิจารณาในเรื่องคุณค่าที่ได้รับโดยการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ สิ่งที่ต้องพิจารณามี 3 ประการ คือ

1) ความเป็นประโยชน์ นักประเมินควรจะต้องพิจารณาดูว่า สิ่งที่ลงทุนไปนั้นมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด คุ่มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ไปหรือไม่

2) ขวัญ หรือกำลังใจ หรือคุณธรรม เป็นสิ่งสำคัญมากในการดำเนินโครงการ ควรพิจารณาด้วยว่าผลของโครงการจะทำให้ขวัญและกำลังใจหรือคุณธรรมของผู้ร่วมโครงการเป็นอย่างไร

3) ค่าใช้จ่าย เป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่นักประเมินไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากมีความยุ่งยากในการประเมิน

5. รูปแบบการประเมินโครงการของ สเตค (Stake)

โรบर्ट อี สเตค (Robert E. Stake) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินโดยใช้แนวคิดของ ครอนบาค และสคริฟเว่น เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติในการประเมินของสเตค ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่ง

ที่นักประเมินนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง การประเมินของ สเตค เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตัดสินคุณค่าของโครงการ สเตค ได้เสนอโครงสร้างของรูปแบบการประเมิน ใช้ชื่อว่ารูปแบบการประเมิน เคาน์ทิแนนซ์ (Countenance Model) ซึ่งตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ เมตริกบรรยาย และเมตริกตัดสินคุณค่า และได้เสนอก่อนการตัดสินคุณค่าของโครงการใด ๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วย การประเมินโครงการตามแนวคิดของสเตคผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลแท้จริงให้ได้ และวิธีการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ต้องการคือข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการอธิบาย และการตัดสินใจ ตามรูปแบบการประเมินนี้ได้จำแนกสิ่งที่จะต้องพิจารณาในการประเมินออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) หมายถึง สภาพเงื่อนไขที่มีอยู่ก่อนแล้วหรือปัจจัยต่างๆ ในการดำเนินโครงการ

2) การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง กิจกรรมดำเนินการ กิจกรรมที่ปฏิบัติ เช่น การจัดการเรียนการสอนสำหรับครูและนักเรียน พฤติกรรมระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น

3) ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcomes) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ

ในการเก็บข้อมูลผู้ประเมินจะต้องบันทึกข้อมูลทั้งสามชนิดนี้ แยกเป็น 4 ประเภท คือ

1) ความคาดหวังหรือแผนงาน (Intents) หมายถึง สิ่งที่คาดหวังไว้ จำแนกเป็นความคาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงานโครงการ

2) สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจำแนกเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

3) มาตรฐาน (Standards) หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน คุณลักษณะที่ควรจะมีหรือควรจะได้รับเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

4) การตัดสินใจ (Judgments) หมายถึง การพิจารณาผลการตัดสินใจ เป็นการพิจารณาสรุปเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและดำเนินงาน

ในการประเมิน ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการบรรยายและต้องมีการศึกษาความสอดคล้องระหว่างความคาดหวัง กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ

และผลลัพธ์ เมื่อได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมาตรฐานที่คาดหวังจะเกิดขึ้นแล้วตัดสินใจ แนวคิดของสเตคแสดงไว้ในภาพที่ 3

สเตคเสนอวิธีการประเมินในรูปของเมตริก (Matrix) สองประเภทคือ เมตริกบรรยาย และเมตริกตัดสินคุณค่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

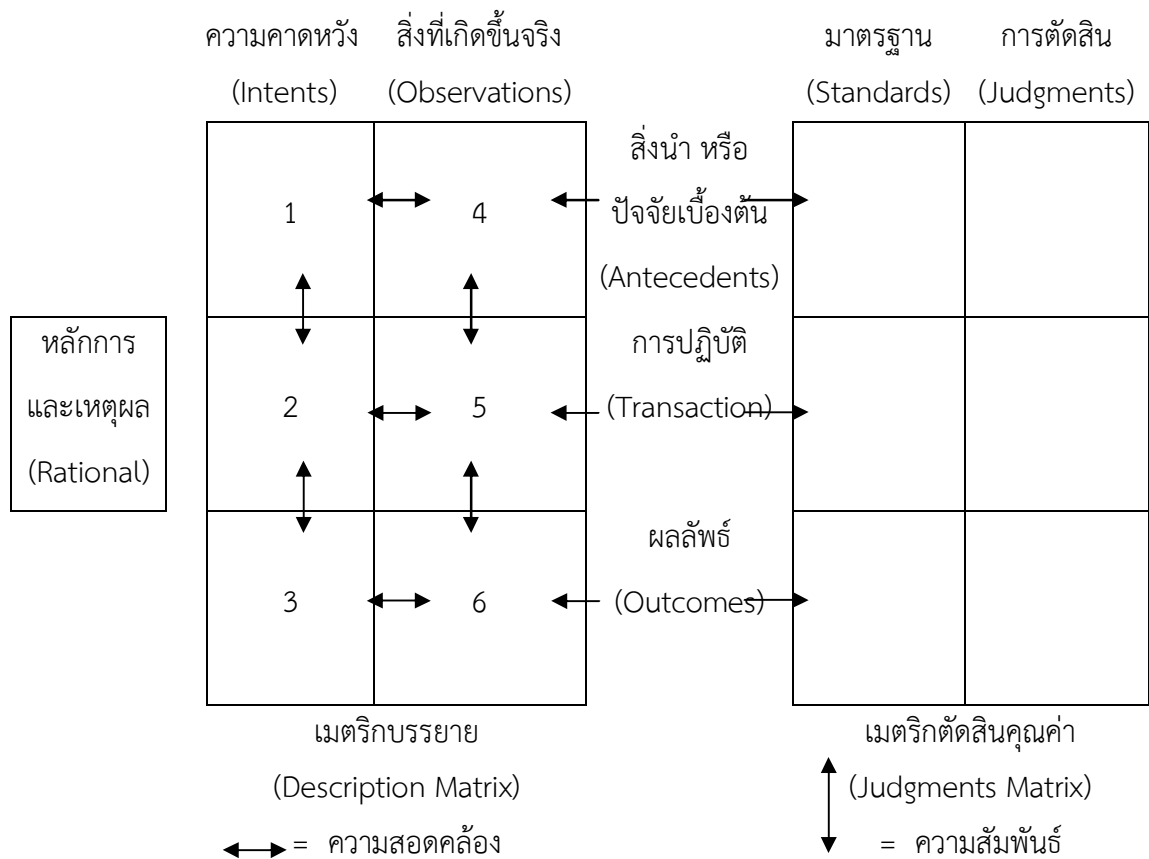
1) ในเมตริกบรรยาย แบ่งออกเป็น 6 ช่อง คือ

ช่องที่ 1 หมายถึง ภาวะการณ์ที่คาดหวังว่าต้องมีอยู่ก่อนที่การดำเนินงานโครงการเกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นภาวะการณ์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดผลที่คาดหวังไว้

ช่องที่ 2 หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามความคาดหวังว่าจะเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ คือก่อให้เกิดผลตามที่มุ่งหมายไว้

ช่องที่ 3 หมายถึง ผลลัพธ์ที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังจากการดำเนินงาน

ช่องที่ 4 หมายถึง ปัจจัยเบื้องต้นที่มีอยู่จริงก่อนที่เริ่มโครงการ

ภาพที่ 3 รูปแบบการประเมินของสเตค

ช่องที่ 5 หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามที่สังเกตได้จริงจากโครงการ

ช่องที่ 6 หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ หลังจากโครงการจบแล้ว

ตั้งแต่ช่องที่ 1 ถึง 6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนว คือ ในแนวตั้ง ได้แก่

ช่อง 1 - 2 - 3 และ 4 - 5 - 6 ควรมีความสัมพันธ์กัน เพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นเอื้ออำนวยต่อกระบวนการ หรือไม่และในแนวนอน ได้แก่ 1 - 4, 2 - 5 และ 3 - 6 ต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้ หรือไม่ประการใด และต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

เมื่อพิจารณาทั้งในแนวตั้ง และในแนวนอนแล้วพบว่า มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน แสดงว่าโครงการนั้นเป็นโครงการที่บรรลุผลตามที่คาดหวังเอาไว้

2) ในเมตริกการตัดสินคุณค่า จำเป็นต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานเพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากเมตริกบรรยาย เกณฑ์มาตรฐานนี้อาจมีอยู่ก่อนแล้ว หรือตั้งขึ้นใหม่ โดยคณะกรรมการ หรือผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ สำหรับที่มาของการตัดสินใจควรให้ผู้ประเมินมีบทบาทด้วย คือ ต้องสรุปออกมาให้ได้ว่า โครงการการศึกษามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่จุดใดหรือมีปัจจัยอะไรเป็นตัวเกื้อหนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อโครงการ

แนวคิดของสเตคแตกต่างไปจากแนวคิดของคนอื่นๆ ตรงที่ถ้าพบว่า ผลลัพธ์ยังไม่ดี ไม่ได้หมายความว่า การวางแผนไม่ดีหรือหลักสูตรไม่ดี แต่อาจบกพร่องที่องค์ประกอบอื่นๆ เช่น การจัดเวลาสภาพแวดล้อม ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ก็ได้

6. รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งผู้รายงานได้นำมาใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ เดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Daneil L. Stufflebeam, 1971) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน เรียกว่า แบบซิปปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์ของการประเมินคือการให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ คำว่า CIPP เป็นคำย่อมาจากคำว่า Context, Input, Process และ Product สตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายว่าการประเมินเป็นกระบวนการของการบรรยายการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อนำ

ข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญ มุ่งประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามต่างๆ เช่น

- เป็นโครงการที่สนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่
- วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่
- เป็นโครงการที่เป็นไปได้ในแง่ของโอกาส ที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ หรือไม่

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้ จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น

- ปัจจัยที่กำหนดไว้ในโครงการ มีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่
- กิจกรรม/ทางเลือกที่ได้เลือกสรรแล้ว ที่กำหนดไว้ในโครงการ ความเป็นไปได้เพียงใด

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการเพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของโครงการนั้นด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น

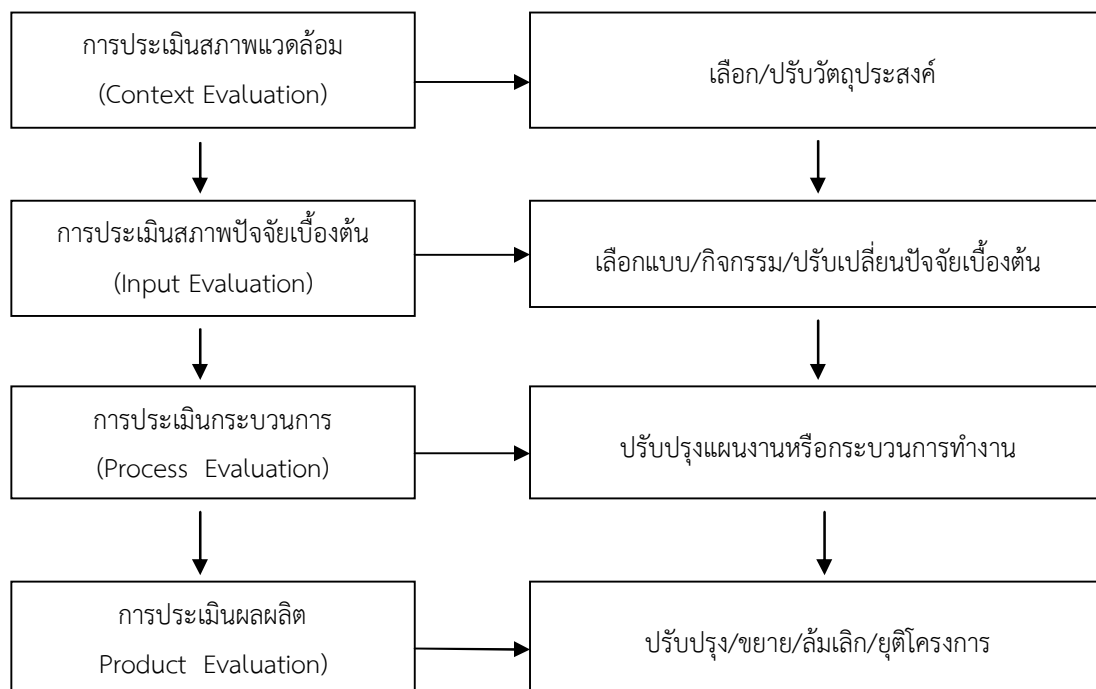
- การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้เพราะเหตุใด
- เกิดปัญหา อุปสรรค ไม่ราบรื่น ไม่คล่องตัว หรือไม่อย่างไร
- มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการรายงานผลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการร่วมด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ ๆ เช่น

- เกิดผล / ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
- คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร

- เกิดผลกระทบอื่นใดบ้างหรือไม่

ประเภทการประเมินและลักษณะของการตัดสินใจ ตามกรอบความคิดของรูปแบบการประเมินซิป แสดงได้ดังแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

7. รูปแบบการประเมินของ เคริก แพตทริค (Kirkpatrick)

โดนัลด์ แอล เคริกแพตทริค (Donald L. Kirkpatrick, 1975) แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา อดีตประธาน ASTD (The American Society for Training and Development) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการประเมินผลการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกอบรมใดๆ ควรจะจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรมซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพเพียงใด”

การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติ ที่เกิดขึ้นในทุกโครงการ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน โดยมุ่งหวังให้ผู้ผ่านการอบรมได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เคริก แพตทริก เห็นว่าการประเมินผลการอบรมจะทำให้ได้ความรู้อย่างน้อย 3 ประการ คือ

- 1) การฝึกอบรมนั้นได้ทำอะไร หรือเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานในลักษณะใดบ้าง
- 2) ควรยุติโครงการชั่วคราวก่อน หรือควรดำเนินการต่อไปเรื่อยๆ
- 3) ควรปรับปรุงหรือพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมในส่วนใดบ้างอย่างไร

ในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม เคริกแพตทริก เสนอไว้ว่า ควรดำเนินการประเมินประสิทธิผลของการอบรม 4 ลักษณะ คือ

- 1) ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึก หรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม
- 2) ประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการเรียนโดยตรวจสอบให้ครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และเจตคติ (Attitude)
- 3) ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมได้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามคาดหวังของโครงการหรือไม่
- 4) ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร (Results Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่า ผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กรหรือเกิดผลกระทบต่อองค์กรในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้นหรือมีคุณภาพขึ้นหรือไม่

รายละเอียดแนวทางการดำเนินการประเมินแต่ละรายการเป็นดังนี้

- 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง การประเมินขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม นั้นมีความรู้สึกอย่างไรต่อการฝึกอบรม เช่น ผู้เข้ารับการอบรมพอใจ หรือไม่ต่อสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมและมากน้อยเพียงใด การประเมินปฏิกิริยาตอบสนองนั้น ต้องการได้รับข้อมูลที่เป็นปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีความหมายและความเป็นจริง เพราะข้อมูลเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของการฝึกอบรมอันดับแรก เคริก แพตทริก กล่าวว่า มีอยู่บ่อยครั้งที่ผู้บริหารตัดสินใจให้ล้มเลิกโปรแกรมการฝึกอบรมเสีย หรือไม่ก็ตัดสินใจให้ดำเนินการฝึกอบรมต่อไป โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองเป็นพื้นฐาน

วิธีการที่จะช่วยให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบสนองที่มีความหมาย / และตรงตามความจริงจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่

(1) กำหนดให้แน่นอนชัดเจนลงไปว่าต้องการได้รับข้อมูลอะไร เช่น ปฏิกริยาตอบสนองของเนื้อหาหลักสูตร วิธีการฝึกอบรม วิทยากร สถานที่ฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม บรรยากาศฝึกอบรม ฯลฯ

(2) ออกแบบของเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่จะใช้เก็บข้อมูล

(3) ข้อคำถามที่ใช้ ควรเป็นชนิดที่เมื่อได้รับข้อมูลหรือได้คำตอบแล้วสามารถนำมาแปลงเป็นตัวเลขแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ในเชิงปริมาณได้

(4) กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้เขียนแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในข้อคำถามต่างๆ

(5) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงปฏิกริยาตอบสนอง ผ่านแบบสอบถาม ตามความเป็นจริงจึงมีควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เขียนชื่อตนเองไปในแบบสอบถาม

อนึ่งในการแจกแบบสอบถามเพื่อประเมินปฏิกริยาตอบสนองนี้ผู้ประเมิน ต้องแน่ใจว่าได้ให้เวลาผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเพียงพอที่จะให้คำตอบทุกข้อ ควรอธิบายก่อนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะออกจากห้องฝึกอบรมเมื่อสิ้นสุดโปรแกรม พึงหลีกเลี่ยงการปล่อยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำแบบสอบถามติดตัวออกไป และส่งคืน กลับมาในภายหลัง

2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ และทักษะอะไรบ้าง และมีเจตคติอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะความรู้ ทักษะ เจตคติ ล้วนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ ที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในโอกาสต่อไป เคริกแพตทริค ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินการเรียนรู้ไว้ดังนี้

(1) ต้องการวัดความรู้ ทักษะและเจตคติ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

(2) วิเคราะห์ทั้งคะแนนรายข้อและคะแนนรวมโดยเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

(3) ถ้าเป็นไปได้ควรใช้กลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม แล้วเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และเจตคติมี 2 แบบคือ

- 1) ใช้แบบสอบวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เป็นแบบวัดมาตรฐาน
- 2) สร้างแบบสอบขึ้นใช้เอง แบบสอบวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สร้างขึ้นเองนี้อาจจะใช้รูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง หรือทุกอย่างต่อไปนี้ได้ เช่น
 - แบบ “ถูก” หรือ “ผิด”
 - แบบ “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” ซึ่งอาจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 หรือ 5 หรือ 6 สเกลก็ได้
 - แบบเลือกคำตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
 - แบบเติมคำ / ข้อความลงในช่องว่าง

3) การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่

การประเมินผลในขั้นนี้นับว่ายาก และใช้เวลามากกว่าการประเมินผลในสองขั้นแรก เพราะจะต้องออกไปติดตามประเมินผลในสถานที่ทำงานจริงๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะมีคำถามอยู่หลายข้อ ที่ผู้ประเมินต้องตอบให้ได้เสียก่อน เช่น

- ควรจะออกไปประเมินผลเมื่อไร (1 เดือน หรือ 3 เดือน หรือครึ่งปี หรือ 1 ปี ภายหลังจากการฝึกอบรม)

- จะเก็บข้อมูลจากใครจึงจะเชื่อถือได้มากที่สุด (จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงานจากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือจากผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเอง)

(1) ควรจะได้วัดพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อน และหลังการฝึกอบรม

(2) ระยะเวลาระหว่างการฝึกอบรมกับการประเมินผลหลังการฝึกอบรมนั้นควรจะให้ห่างกันพอสมควร เพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานได้เกิดขึ้นจริงๆ ทางที่ดีควรจะประเมินหลายๆ ครั้งเป็นระยะๆ ไปเช่นประเมินทุก 3 เดือน เป็นต้น

(3) ควรจะได้เก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง เช่น จากผู้บังคับบัญชาจากเพื่อนร่วมงาน และจากกลุ่มผู้ที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติ เห็นว่าการประเมินผลในขั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานตามข้อเสนอที่กล่าวมานั้นจะนำไปใช้จริงๆ จะต้องใช้เวลา และอาศัยความ

ชำนาญของผู้ประเมินผลเป็นอย่างมาก เขาจึงได้เสนอให้ทำกับโปรแกรมการฝึกอบรมขนาดใหญ่ และโปรแกรมที่จำเป็นต้องจัดหลายๆ ครั้งต่อไปในอนาคตเท่านั้น ส่วนโปรแกรมการฝึกอบรมขนาดเล็กต่างๆ ไปอาจใช้วิธีการง่ายๆ ดังนี้

- กำหนดว่ามีพฤติกรรมการทำงานอะไรบ้าง ที่คาดหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- เตรียมคำถามที่จะใช้สำหรับการสัมภาษณ์
- ทำการสัมภาษณ์บุคคลหลายๆ กลุ่มภายหลังการฝึกอบรมสักระยะหนึ่ง เพื่อให้รู้ว่าพฤติกรรมที่คาดหวังเอาไว้เหล่านั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจริงๆ หรือไม่
- ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ควรจะได้นำมาทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ และวิเคราะห์เนื้อหา

อนึ่งถ้าเป็นการสัมภาษณ์ผู้ได้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรจะต้องแน่ใจว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะไม่มีอิทธิพลต่อการตอบ หรือสัมภาษณ์ของผู้ได้บังคับบัญชา

4) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร (Results Evaluation)

การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่าการฝึกอบรมได้ก่อให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานอย่างไรบ้าง เป็นการประเมินผลที่ต้องการจะเกิดขึ้นกับหน่วยงาน เช่น การลดค่าใช้จ่าย การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน การเพิ่มปริมาณการขายและการผลิตอัตราการลาออกลดลง เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการประเมินผลที่ยากที่สุด เพราะในความเป็นจริงนั้น มีตัวแปรอื่นๆ อีกมากมายนอกจากการฝึกอบรมที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานและตัวแปร “เหล่านั้น” บางทีก็ยากต่อการควบคุม ฉะนั้นอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นแก่หน่วยงานในทางที่ดีจึงสรุปได้ยากกว่าเป็นผลจากการฝึกอบรม เกริกแพตริก ได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผลขั้นนี้ไว้ ดังนี้

(1) ควรวัดสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขต่างๆ ก่อนการฝึกอบรมเอาไว้แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสภาวะการณ์ภายหลังการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่สังเกตได้ หรือวัดได้

(2) พยายามหาทางควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน วิธีหนึ่งทีพอจะทำได้คือ การใช้กลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลอง

8. รูปแบบการประเมินของแพตตัน (Patton)

เอ็ม คิว แพตตัน (M.Q. Patton, 1978) ได้เสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ยึดประโยชน์ใช้สอย (Utilization-Focused Evaluation) เพื่อแก้ปัญหาของงานประเมิน โดยเฉพาะ

ในประเด็นที่มักจะได้รับการวิจารณ์ว่าประเมินแล้วไม่ได้ผลการประเมินไปใช้ หรือผู้บริหารมองว่าผลการประเมินไม่ตรงกับข้อมูลที่ต้องการใช้ประกอบการตัดสินใจแพตตัน จึงได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการประเมิน ดังนี้

1) หลักการในการประเมิน การประเมินโครงการ นักประเมินควรให้ความสำคัญกับผู้บริหาร หรือกลุ่มลูกค้าที่จะใช้ผลการประเมินนั้นๆ คำถามเพื่อการประเมินหรือตรวจสอบควรเกิดจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้น หรือต้องเป็นความอยากรู้อยากเห็น หรืออยากใช้ข้อมูลผลการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง ไม่ใช่ใช้ความอยากรู้อยากเห็น ของนักประเมินเป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ซึ่งการประเมินตามแนวคิดนี้ จะทำให้ผลการประเมินมีโอกาสถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนามากขึ้น

2) ขั้นตอนการดำเนินการประเมิน แพตตัน ได้เสนอแนวทางในการประเมินโดยเฉพาะการดำเนินการ เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอน คือ

(1) จำแนกประเภทหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ในขั้นตอนนี้ นักประเมินจะต้องพิจารณาว่า มีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะประเมิน หรือเป็นผู้ที่ต้องการใช้ผลประเมิน เช่น ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการคนอื่นๆ

(2) สัมภาษณ์ / สอบถามผู้เกี่ยวข้องที่ได้จากข้อ (1) เพื่อรวบรวมความเห็น หรือความต้องการว่ากลุ่มบุคคลเหล่านั้นต้องการทราบผลการดำเนินงานโครงการในลักษณะใดบ้าง ต้องการใช้อะไร ข้อมูลการประเมินในเรื่องใด หรืออยากรู้อะไร

(3) จัดหมวดหมู่คำถาม หรือความอยากรู้อยากเห็น หรือความต้องการใช้ข้อมูลของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ แล้วกำหนดเป็นรายการ คำถามหลักๆ เพื่อการประเมิน เช่น การดำเนินงานโครงการทำได้ตามแผนเพียงใด เกิดปัญหาในลักษณะใดบ้าง ผลการดำเนินงานของโครงการทำได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจการอบรมครั้งนี้หรือไม่ ผู้เข้าอบรมมีความรู้และเจตคติเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด หรือการดำเนินโครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

หลังจากดำเนินการทั้ง 3 ขั้นตอนแล้ว นักประเมินจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ที่ครอบคลุมประเมินคำถามการประเมินของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ส่วนการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ก็ดำเนินการตามกระบวนการประเมินตามปกติ

9. รูปแบบการประเมินของเดวิด เฟตเทอร์แมน (David Fetterman)

เดวิด เฟตเทอร์แมน (David Fetterman, 1994) ได้เสนอแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดของการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการใช้โน้ตซ์ของการประเมิน เทคนิคการประเมิน และข้อค้นพบจากการประเมิน ไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุง การกำกับตนเอง โดยใช้วิธีการตั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพในการดำเนินงาน เป็นกระบวนการที่กระทำ เพื่อช่วยให้กลุ่มบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ ช่วยตนเองพัฒนาตนเองโดยใช้วิธีการประเมินตนเอง และสะท้อนผลแก่ตนเอง กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในการประเมินแบบเสริมพลังจึงประกอบด้วยบุคคลภายในที่ทำการประเมินผลด้วยตนเอง และนักประเมินแบบเสริมพลังจึงประกอบด้วยบุคคลภายในที่ทำการประเมินผลด้วยตนเอง และนักประเมินภายนอกที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coach) หรือผู้อำนวยการความสะดวกในการประเมิน (Facilitator) การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์ของผลการประเมิน มีการร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์ของผลการประเมิน มีการให้ความรู้ในการประเมินแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้มีส่วนร่วม ผู้ประเมินมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวก หรือผู้ให้คำแนะนำ ไม่ใช่ผู้ตัดสินเกี่ยวกับการประเมิน เป็นการตัดสินร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้มีส่วนร่วม ผู้ประเมินมีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือเทคนิค และสร้างพลังการประเมินร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การประเมินแบบนี้มิได้จับลงแค่การทราบคุณค่าของการประเมินเหมือนการประเมินแบบเก่า แต่การประเมินต้องเป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง ดำเนินต่อไปตลอดระยะของการพัฒนาโครงการ

ขั้นตอนการประเมิน

เฟตเทอร์แมนได้เสนอขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาบุคลากรในโครงการให้สามารถประเมินได้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการประเมิน 4 ขั้นตอน คือ

1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) เป็นการตรวจสอบสภาพของโครงการว่าอยู่ ณ จุดใด รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของโครงการ

2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (setting goals) เป้าหมายที่กำหนดนั้นต้องมีความท้าทาย แสดงถึงศักยภาพ เป็นไปได้ ลักษณะสัมพันธ์กับกิจกรรมโครงการแหล่งทรัพยากรในขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันกำหนดเป้าหมาย อาจจะใช้วิธีการระดมสมอง โดยจัด

บรรยากาศให้มีลักษณะแบบประชาธิปไตย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนได้เป้าหมายที่ทุกคนเห็นสอดคล้องกัน หรือเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการบรรลุ

3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันรับผิดชอบและพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้กิจกรรมในโครงการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ การพัฒนากลยุทธ์อาจใช้การระดมสมอง การพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ การตกลงร่วมกันฉันทามติ (consensual agreement) กลยุทธ์ที่พัฒนาจะถูกนำไปปฏิบัติแล้วมีการทบทวน ตรวจสอบเกี่ยวกับประสิทธิผล และความเหมาะสม

4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ในขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการพิจารณาถึงหลักฐานที่จะแสดงให้เห็นถึงหลักฐานที่จะแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับเป้าหมายของโครงการ มีความตรงประเด็น และหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือ

ในแต่ละขั้นตอนที่กล่าวข้างต้นนักประเมินภายนอกและผู้มีส่วนร่วม (นักประเมินภายใน) ในโครงการจะทำงานร่วมกัน โดยตัวนักประเมินภายนอกมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของการทำงานมากกว่าที่จะทำบทบาทของผู้ประเมิน ทั้งนี้บทบาทของนักประเมินภายนอกอาจเกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการให้ข้อมูลป้อนกลับ ในการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ผลจากการทำงานร่วมกันในกระบวนการประเมินแบบเสริมพลัง ผู้มีส่วนร่วมจะได้รับความรู้ ได้ฝึกฝน ได้รับประสบการณ์ และเข้าใจเทคนิคเฉพาะของการดำเนินการประเมิน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการนำผลการประเมินไปใช้ และเกิดการพัฒนาด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้เป็นไปอย่างมีความหมาย และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่อไป

ลักษณะของการประเมินแบบเสริมพลัง

จุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลัง คือ การพัฒนาปรับปรุงโครงการ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลัง นักประเมินภายนอกจะมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรหลายลักษณะดังนี้

1) การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรภายในให้สามารถทำการประเมินตนเองได้ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมิน เทคนิคการประเมินทำให้บุคลากรภายในเกิดการเรียนรู้ทุกขั้นตอนของการทำงานมุ่งให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการมากกว่า

ให้ความรู้ต่างๆ ดังที่ เฟทเธอร์แมน ได้กล่าวในเชิงเปรียบเทียบว่า “ถ้าสอนวิธีจับปลาแก่เขา เขาจะสามารถเลี้ยงชีพได้ตลอดชีวิต”

2) การอำนวยความสะดวก (Facilitation) โดยบทบาทนักประเมินเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการประเมิน กระตุ้นกำกับการทำงาน พยายามขจัดอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากระบวนการประเมินไม่ล้มเหลว

3) การได้รับการสนับสนุน (Advocacy) เป็นขั้นตอนของการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ประโยชน์ โดยการนำผลการประเมินสนองผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหาร หรือแหล่งทุนสนับสนุน เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน โดยผลที่ได้จากการประเมินอาจจะเป็นไปได้ทางบวก คือ บรรลุผลตามที่ต้องการก็สามารถของการสนับสนุนเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ

4) การสร้างความกระจ่าง (Illumination) เป็นการสร้างความกระจ่างให้เกิดกับบุคลากรภายในที่ผ่านประสบการณ์การทำงานประเมินผลตนเอง ผลที่ได้จากการประเมินแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการที่ช่วยเปิดหูเปิดตา ทำให้เกิดประสบการณ์ ในการเรียนรู้ กระบวนการนี้ถือว่าเป็นการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความชัดเจนในตนเอง ทำให้เกิดการสร้างชุมชนของผู้รู้ขึ้น

5) การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (Liberation) เกิดขึ้นหลังจากที่กระบวนการประเมินแบบเสริมพลังช่วยทำให้บุคลากรเกิดการพัฒนา และทำให้เขาเหล่านั้นสามารถมองเห็นอนาคตของตนเองว่าควรพัฒนาไปในทิศทางใดถือเป็นการให้เสรีภาพกับคณะทำงานในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และพัฒนางานของตนเองกล่าวคือ เป็นการทำให้บุคลากรสามารถใช้ความคิดที่อิสระจากกรอบความคิดแบบเดิมสามารถสร้างและกำหนดแนวทางของตนเองได้

การประเมินแบบเสริมพลังมีประโยชน์หลายประการ ดังนี้ 1) ช่วยสร้างทั้งเทคนิควิธีการประเมินและความรู้เกี่ยวกับการประเมิน เนื่องจากการประเมินแบบเสริมพลังถูกออกแบบ เพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง 2) ช่วยเพิ่มการบูรณาการวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน 3) การร่วมมือรวมพลังในกระบวนการประเมิน ช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการประเมิน 4) การตัดสินใจด้วยตนเองในกระบวนการประเมินจะช่วยเพิ่มความตระหนักในคุณค่า หรือความต้องการของการประเมิน 5) ช่วยสนับสนุนในการพัฒนาเป้าหมายและวิธีวิทยาการวิจัยช่วยสร้างความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกแบบ และการดำเนินการประเมินได้อย่างดี

10. รูปแบบการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis Approach)

นิตา ชูโต (2547: 20-22) กล่าวถึงการประเมินรูปแบบการวิเคราะห์ระบบ ไว้ว่า ในการวิเคราะห์นั้นจะต้องมุ่งถึงผลที่ได้จากโครงการ และพยายามหาความเกี่ยวข้องของรูปแบบของแผนงานที่วางในโครงการกับตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ข้อมูลต่าง ๆ และผลที่จะเกิดจากโครงการต้องวัดในเชิงปริมาณ และสาเหตุที่เป็นเรื่องของเหตุและผลได้ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติและวิธีการประเมินส่วนใหญ่มักจะเป็นเทคนิคการทดลองเพื่อดูผลของการวางแผนแบบต่าง ๆ ในสภาพการณ์ทางธรรมชาติ รูปแบบนี้ได้นำแนวคิดและเทคนิคของการวางแผนการจัดการให้สอดคล้องกับการกำหนดงบประมาณ เทคนิคนี้เรียกว่า PPB (Planning Programing and Budgeting) เพื่อการสร้างผลผลิตสูงสุด โดยมีความเชื่อที่ว่า ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะฟังก์ชันการผลิตที่สม่ำเสมอและมั่นคง และสามารถวัดผลได้ในเชิงปริมาณ การประเมินตามแนวคิดนี้นิยมใช้การทดลอง มีการออกแบบกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เพื่อหาข้อสรุปเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยเบื้องต้นและผลผลิต พร้อมทั้งสรุปผลที่ได้ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ รูปแบบการวิเคราะห์ระบบสามารถประเมินได้ 3 ด้าน ได้แก่

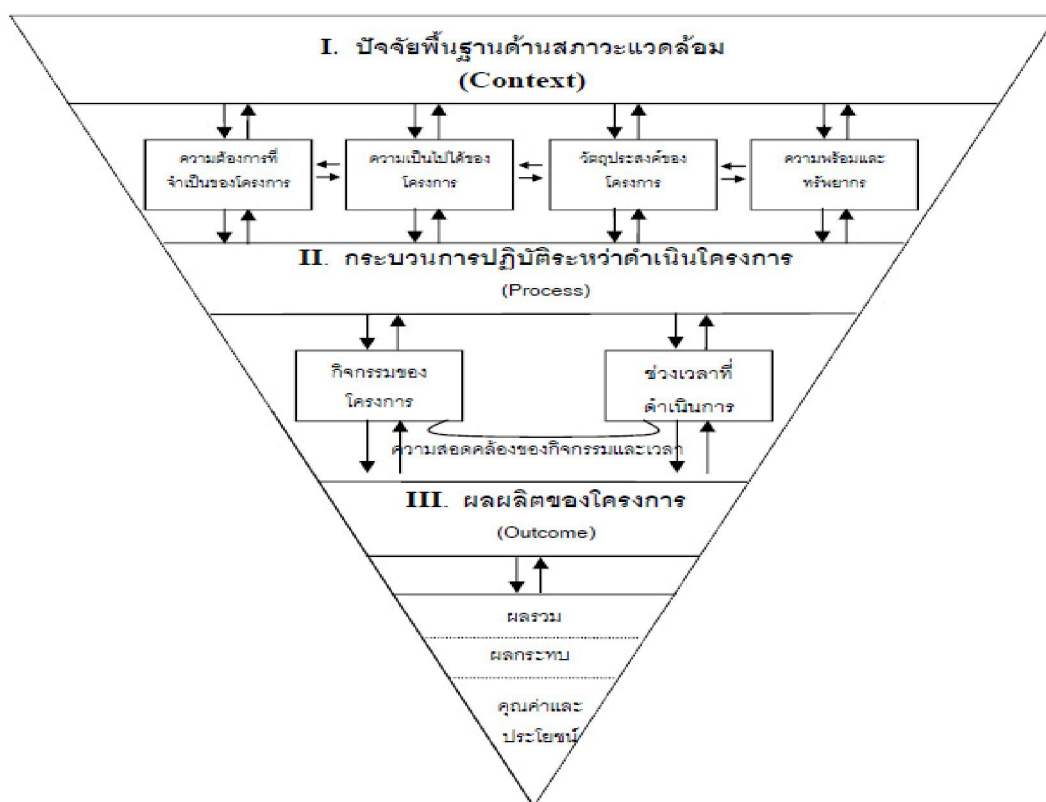
1. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) เป็นการประเมินว่า ปัจจัยที่ต้องการมีอะไรบ้างพอเพียงหรือไม่ ภายใต้ปัจจัยนี้มีทางเลือกใด หรือโปรแกรมใดที่เราควรดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ จะช่วยให้ผู้ดำเนินโครงการเลือกแผนจัดโปรแกรมได้อย่างเหมาะสม หรือถ้าประเมินโครงการที่ดำเนินไปแล้วผลจากการประเมินปัจจัยก็จะให้คำตอบว่าการดำเนินโครงการที่ทำไปนั้นได้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่

2. การประเมินกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินว่า ได้นำโครงการไปปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินกระบวนการสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ มีการประเมินก่อนการนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งอาจได้เสนอแนะให้ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติได้ ในลักษณะที่สอง คือการประเมินกระบวนการขณะปฏิบัติอยู่โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการดำเนินโครงการอย่างมาก

3. การประเมินผลผลิต (Output) เป็นการประเมินผลว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งอาจทำได้ทันทีที่โครงการสิ้นสุด และมีการติดตามผลการปฏิบัติงานต่อมาอีกภายหลังในช่วง 6 เดือน เป็นต้น การประเมินช่วยให้การตัดสินใจการรับรอง ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการ

11. รูปแบบการประเมิน “CPO” ของเยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2548: 187-189) ได้ชี้ให้เห็นว่า “การประเมิน” เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของสังคม ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มีมุ่งจะประเมิน ซึ่งอาจจะเป็นทรัพยากรและความพร้อม กิจกรรม โครงการและแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน สถาบันองค์กร หรือสังคมนั้นๆ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายของการปรับปรุงหรือพัฒนาคุณค่าของสิ่งที่มีมุ่งจะประเมิน ดังกล่าว รวมทั้งการพัฒนาสังคมโดยรวม “การประเมินโครงการ” นั้น เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศที่จำเป็นอันจะนำไปสู่การตัดสินความสำเร็จ รวมทั้งการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา ตลอดจนการสร้างและการกำหนดทางเลือกใหม่ในการดำเนินโครงการ ดังนั้นกิจกรรมการประเมินโครงการ จึงเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นเกี่ยวกับปัจจัยขั้นพื้นฐานของโครงการ ตลอดจนกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินการ และผลผลิตของโครงการ ภายใต้กิจกรรมและช่วงเวลาที่ได้กำหนดหรือวางแผนไว้ ดังนั้นเพื่อช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เยาวดี วิบูลย์ศรี จึงได้พัฒนาเป็นรูปแบบหรือแบบจำลองของการประเมินโครงการขึ้น ซึ่งคิดว่าน่าจะเหมาะที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยโดยตรง ดังปรากฏในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แบบจำลองการประเมิน “CPO” (CPO’S Evaluation Model)

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ที่ใช้มีดังนี้

1. ----- หมายถึง เส้นแบ่งระหว่างองค์ประกอบ ซึ่งแยกกันไม่ได้ขาด
2. —————> หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแต่ละองค์ประกอบในลักษณะของ
 <----- การสื่อสารแบบสองทางอย่างครบวงจร
3. C หมายถึง Context
4. P หมายถึง Process
5. O หมายถึง Outcome

ตัวแบบ CPO ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนใหญ่ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องตามลำดับ คือ

1. ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ (Context) ปัจจัยด้านนี้หมายถึง “บริบท” ต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวกับโครงการทั้งหมด เช่น ปัจจัยทางการเมือง ทางสังคม ทางวัฒนธรรม รวมทั้งปัจจัยทางกายภาพ และทางด้านจิตใจ เป็นต้น การประเมินในส่วนนี้ เป็นการประเมินสถานะแวดล้อมหรือ “บริบท” ต่างๆ ของโครงการนั้นๆ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร โดยพิจารณาถึง

1.1 ความต้องการของโครงการ (Needs Assessment) เพื่อให้ทราบถึงความจำเป็น หรือความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ

1.2 ความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility) เพื่อให้ทราบถึงโอกาสในการจัดทำโครงการ

1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อระบุถึงสิ่งที่ต้องการจะเกิดขึ้นจากโครงการ

1.4 ความพร้อมและทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เช่น เงินทุนหรืองบประมาณ วัสดุอุปกรณ์

บุคลากร เป็นต้น

2. กระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ (Process) คำว่า “กระบวนการ” หมายถึง ขั้นตอนหรือกรรมวิธีที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับก่อนหลังอย่างเป็นระบบ และครบวงจรในระหว่างดำเนินโครงการ กระบวนการดังกล่าวอาจจะแตกต่างกันไปตามเป้าหมายในเชิงปรัชญาของแต่ละโครงการ เช่น โครงการธุรกิจ เป้าหมายหลักก็คือ การแสวงหากำไรจากการดำเนินธุรกิจนั้นๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยลดต้นทุนการดำเนินงานให้เหลือน้อยที่สุด ส่วนโครงการทางการศึกษาของรัฐ เป้าหมายหลักก็คือ การปลูกฝังความรู้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งเด็กเยาวชน และบุคคลทั่วไป โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติในระยะยาว โครงการบางประเภทนี้จะไม่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเป็นหลัก

เป็นต้น ถึงแม้ว่ากระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการอาจจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเป้าหมายในเชิงปรัชญาของแต่ละโครงการนั้นๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่สำหรับการประเมินโครงการโดยทั่วไปมีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษ ก็คือ ความสอดคล้องของกิจกรรมและช่วงเวลา โดยพิจารณาถึง

2.1 กิจกรรม (Activity) เพื่อให้ทราบว่า กิจกรรมนั้นๆ มีความสอดคล้องหรือตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และมีการจัดลำดับที่เหมาะสมต่อเนื่องกันมากน้อยเพียงใด

2.2 ช่วงเวลา (Timing) เพื่อให้ทราบว่า ช่วงเวลาที่จะดำเนินโครงการทางด้านกิจกรรมนั้นๆ มีความเหมาะสมเพียงไร มีข้อจำกัดประการใด และเวลาที่กำหนดไว้นั้น สามารถจะปรับเปลี่ยนไปจากเดิมได้ตามความจำเป็นหรือไม่ และเพราะเหตุใด

3. ผลผลิตของโครงการ (Outcome) คำว่า “ผลผลิต” (Outcome) นั้น นักประเมินบางท่านใช้คำว่า “ผลผลิต” (Product) ซึ่งหมายถึง ผลที่ได้รับจากการกระทำใดๆ แต่บางท่านใช้คำว่า “ผลลัพธ์” (Output) ซึ่งหมายถึง ผลงานหรือสิ่งที่ปรากฏออกมาภายหลัง ดังนั้น คำว่า “ผลผลิต” ที่ใช้นี้ จึงมีความหมายครอบคลุมคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั้ง 3 คำ ดังที่กล่าวมาแล้ว ด้วยเหตุนี้ คำว่า “ผลผลิตของโครงการ” จึงหมายถึง ผลงานหรือผลที่ได้รับจากการกระทำกิจกรรมใดๆ ของแต่ละโครงการ โดยสามารถแบ่งผลงานดังกล่าวเป็น 3 ประเภท คือ ผลรวม (Overall) ผลกระทบ (Impact) และคุณค่าหรือประโยชน์ (Utility) ตามลำดับในการประเมินผลผลิตของโครงการใดๆ ก็ตาม เป็นการประเมินเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการนั้นๆ โดยพิจารณาถึง

3.1 ผลรวม (Overall) เพื่อให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดจากกิจกรรมของโครงการ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม

3.2 ผลกระทบ (Impact) เพื่อให้ทราบถึงผลที่ตามมาจากการดำเนินโครงการนั้นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งจากที่คาดหวังไว้ และมีได้คาดหวังไว้ด้วยคุณค่าหรือประโยชน์ (Utility) เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าหรือความสำคัญของผลที่ได้มาจากการประเมิน ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ หรือเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

สมถวิล วิจิตรวรรณ (2552: 23-25) ได้อธิบายถึงรูปแบบการประเมินโครงการไว้ว่า โมเดลการประเมินหรือรูปแบบการประเมินคือ กรอบความคิดในการประเมินที่เสนอโดยนักประเมินที่มีชื่อเสียง มีผู้เสนอรูปแบบการประเมินหลากหลาย ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะรูปแบบที่นิยมใช้จำนวน

7 รูปแบบ มีแต่ละรูปแบบการประเมินมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน รูปแบบการประเมินโครงการ ตั้งแต่ 1 ถึง 5 เป็นรูปแบบการประเมินดั้งเดิมก่อน ค.ศ.1989 ต่อมาการประเมินตั้งแต่ ค.ศ.1989 พัฒนาไปในแนวทางการเน้นการใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน การประเมินแบบมีส่วนร่วม และการประเมินที่ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการประเมิน (Stakeholder) ทำให้เกิดรูปแบบการประเมิน 6 ถึง 7 ในที่นี้จะกล่าวสรุป ทั้ง 7 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมาย (Objective model หรือรูปแบบ Tyler) นิยามการประเมินรูปแบบนี้ คือ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับจุดมุ่งหมายของโครงการ โครงการที่ประสบผลสำเร็จ คือ โครงการที่บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการการเลือกรูปแบบนี้ จุดมุ่งหมายของโครงการ ต้องเขียนอย่างชัดเจน ครอบคลุม และสามารถทำการวัดได้

2. รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP model) นำเสนอโดยสตีฟเฟิลบีม นิยามการประเมินรูปแบบนี้ คือ กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ มีรูปแบบการประเมิน 4 ด้าน คือ

2.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (context Evaluation : C) เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมก่อนการกำหนดโครงการ เช่น ประเมินสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความต้องการจำเป็น เพื่อกำหนดโครงการขึ้นมา

2.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินก่อนเริ่มการปฏิบัติงาน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมพอเพียงของทรัพยากร เพื่อให้ นำทรัพยากรมาใช้ เพื่อให้โครงการบรรลุผล

2.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินในระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการปฏิบัติการทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จะได้นำไปปรับปรุงพัฒนาแก้ไขการดำเนินการในแต่ละช่วงให้ทันเวลาต่อไป

2.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นบรรลุจุดประสงค์โครงการเพียงใด การประเมินจะต้องปรับปรุงหรือขยาย หรือยกเลิกในเรื่องใดบ้าง

3. รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Approach) คือ การประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต การประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นการประเมินทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ เช่น

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เนื้อหา หลักสูตร เป็นต้น กระบวนการเป็นการประเมินการดำเนินงาน เช่น ความถูกต้อง รวดเร็วของการดำเนินงาน การประสานงาน การให้บริการ เป็นต้น สำหรับ ผลผลิตเป็นการประเมินผลที่ได้จากการดำเนินงาน

4. รูปแบบการประเมินการฝึกอบรมแบบเคิร์กแพททริก (Kirkpatrick model) เป็นรูปแบบ ที่ออกแบบเพื่อประเมินการอบรม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

4.1 ประเมินปฏิกิริยา ความพึงพอใจด้านบริการต่างๆ ของผู้รับการอบรม

4.2 ประเมินความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมผู้รับการอบรม

4.3 ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้รับการอบรม และการนำความรู้ไปใช้ใน องค์การ

4.4 ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับองค์การของผู้รับการอบรม อาทิ การเพิ่มคุณภาพการ ผลิต การลดค่าใช้จ่าย การลดความผิดพลาด เป็นต้น

5. รูปแบบการประเมินแบบเคาน์ทิแนนซ์ของสเตค (Stake's Countenance model) การประเมินประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 ประการ คือ การบรรยายและการตัดสินใจ ประกอบด้วย

5.1 บรรยายลักษณะตัวแปร 3 ด้าน (สิ่งที่มีอยู่ก่อน กระบวนการ ผลผลิต) ของ โครงการบรรยายความสัมพันธ์ (เชิงเหตุผล) ในสิ่งที่วัดระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ด้าน บรรยาย ความสัมพันธ์ (เชิงประจักษ์) ที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงระหว่างตัวแปร บรรยาย ความสอดคล้อง ระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละตัวแปร

5.2 ตัดสินคุณค่าจากข้อมูลของตัวแปรที่เป็นส่วนของมาตรฐานกับข้อมูลส่วนที่เป็นการ ตัดสิน

6. รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วม (Collaborative Evaluation) เป็นรูปแบบที่ผู้วิจัย เปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมการประเมินมาเป็นผู้ให้ความร่วมมือให้คำปรึกษาหารือที่สร้างสรรค์ ให้ความรู้วิธีที่จะปรับปรุงโครงการแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำงานประเมินร่วมกัน และมีส่วนสำคัญในการ ตัดสินใจ (เดิมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นเพียงแหล่งข้อมูลการประเมิน) ทำให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึก เป็นเจ้าของทั้งในกระบวนการประเมิน และข้อค้นพบจากการประเมิน ซึ่งมีประโยชน์ระยะยาวแก่ผู้ มีส่วนร่วมมากกว่าการใช้ผลการประเมินเท่านั้น นอกจากนั้นผู้วิจัยมีบทบาทเป็นตัวกลางใน กระบวนการเจรจาต่อรองระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ แต่ทั้งนี้ ระดับของการมีส่วนร่วม แตกต่างกัน มีตั้งแต่มีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย จนถึงระดับที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ทุกขั้นตอน

7. รูปแบบการประเมินของแพตตันที่มุ่งใช้ประโยชน์จากการประเมิน (Patton's Utilization model) การประเมินโครงการที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงประเมินแบบเดิมที่ใช้รูปแบบหรือแบบจำลองต่างๆ เช่น CIPP มักมีข้อจำกัดว่าไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์เท่าที่ควร แต่เป็นการประเมินตามหน้าที่เท่านั้น ดังนั้น Patton จึงเกิดแนวคิดที่ว่า ถ้าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการประเมิน (Stakeholder) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินตั้งแต่ต้น ก็จะทำให้ผลการประเมินเป็นที่ยอมรับและมีการนำไปใช้ และผู้วิจัยควรเปลี่ยนบทบาทจากการดำเนินการประเมินอย่างเข้มงวดเหมือนการจับผิดมาเป็นบทบาทในบรรยากาศที่สนับสนุน แนะนำประสานงานกับผู้ดำเนินโครงการ มีการแลกเปลี่ยนความเห็น ปรึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาโครงการเป็นระยะ การประเมินในรูปแบบนี้มีลักษณะโน้มเอียงเป็นการประเมินเชิงคุณภาพ (Qualitative)

ศิริชัย กาญจนวาสี (2553: 113 – 127) ได้สรุปรูปแบบการประเมินไว้ 28 รูปแบบ ดังนี้

1. การประเมินที่เน้นการตัดสินใจโดยใช้วิธีเชิงระบบ (SD Models)

รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ประกอบด้วย

1.1 System Analysis

กระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา (1956) ได้นำเทคนิค Planning, Programming and budgeting System (PPBS) ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาใช้ในหน่วยงานของทางรัฐบาลเพื่อการสร้างผลผลิตสูงสุด โดยมีความเชื่อว่า ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะฟังก์ชันการผลิตที่สม่าเสมอ และมั่นคง และสามารถวัดผลได้ในเชิงปริมาณ การประเมินตามแนวคิดนี้นิยมใช้การทดลอง มีการออกแบบกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมเพื่อหาข้อสรุปเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยเบื้องต้น และผลผลิต พร้อมทั้งสรุปผลที่ได้ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ตลอดจนนิยมเปรียบเทียบประสิทธิภาพกับโครงการอื่นๆ ในแง่ผลผลิตตามที่คาดหวังโดยใช้เกณฑ์การสิ้นเปลืองทรัพยากรน้อยที่สุด

1.2 Cost – related Analysis

รูปแบบนี้ได้ประยุกต์การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการประเมิน โดยเสนอแนวคิด และเทคนิคในการวิเคราะห์ที่สำคัญ ได้แก่ Cost – effectiveness Analysis เป็นการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผลที่ได้รับ Cost – benefit Analysis เป็นการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลประโยชน์ตอบแทนในรูปของตัวเงิน Cost – utility Analysis เป็นการ

เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลประโยชน์ของการใช้สอย และ Cost – feasibility Analysis เป็นการคาดคะเนค่าใช้จ่ายของทางเลือกต่างๆ เพื่อให้แน่ใจว่าทางเลือก หรือโครงการนั้นมีค่าใช้จ่ายอยู่ในวงเงินที่มีอยู่และเป็นไปได้

1.3 Program Evaluation and Review Techniques (PERT)

PERT เป็นเทคนิคการทบทวนและประเมินการจัดกิจกรรมขององค์กร เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย และเสร็จทันเวลาที่กำหนด โดยอาศัยการสร้างแผนผังการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน และประมาณเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม เพื่อหาเส้นทางการดำเนินกิจกรรมที่วิกฤติ จะได้รับผลกระทบตามความเหมาะสม โดยให้ความสำคัญต่อเส้นทางวิกฤติ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและเสร็จทันกำหนดเวลา

1.4 Rossi, Freeman, and Wright's Approach (RFWA)

เป็นรูปแบบการประเมินอย่างเป็นระบบที่พยายามเน้นการประเมินที่มีการวางแผน กำหนดวิธีการที่เป็นมาตรฐานและชัดเจน เพื่อให้ผลการประเมินมีความเที่ยงตรง และเป็นปรนัย RFW เสนอว่า วัตถุประสงค์ของการประเมินควรเน้นที่การดำเนินงานว่า เข้าถึงประชากรเป้าหมายเพียงไร? เป็นไปตามแผนหรือไม่? มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพียงไร? โดยการประเมินนั้น จะต้องให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการติดตามควบคุมผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาเศรษฐศาสตร์การดำเนินงาน

1.5 Experimental Approach

รูปแบบนี้ได้นำหลักการวัด และการทดลองมาใช้เป็นแนวทางหนึ่งของการประเมิน การประเมินควรออกแบบอย่างรัดกุม (ถ้าเป็นไปได้) ควรใช้แบบแผนการทดลอง หรือกึ่งทดลอง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างได้มาตรฐาน การตัดสินใจควรอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ มากกว่าที่จะใช้มาตรฐานส่วนตัว แล้วพยายามสรุปผลในรูปของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อจะได้นำผลไปใช้อ้างอิงได้กับโครงการอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ผลการประเมินควรมีบทบาทในการกระตุ้นการอภิปรายทางการเมืองและสร้างอิทธิพลทางความคิดในการตัดสินใจของผู้บริหาร

1.6 Goal – based (Behavioral objectives) Approach

รูปแบบนี้เป็นรูปแบบการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์ของสิ่งที่ประเมินเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จ วัตถุประสงค์ของสิ่งที่ประเมินจึงเป็นทั้งเป้าหมายของการประเมิน และผลลัพธ์ที่คาดหวัง ซึ่งสามารถนำมาเป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการตัดสินใจสำเร็จของการดำเนินงานในการ

กำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งที่ประเมิน จึงต้องมีความชัดเจนในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อที่นักประเมินจะวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอันเป็นการตัดสินผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรม

1.7 Discrepancy Approach

รูปแบบการประเมินที่เน้นการตรวจสอบความไม่สอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวัง และสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเป็นการชี้จุดเด่น/จุดด้อยของการดำเนินงาน โดยการบรรยายเอกสารที่เกี่ยวข้องสังเกตการณ์ในสนาม ประเมินการบรรลุเป้าหมายระหว่างทาง ประเมินการบรรลุเป้าหมายปลายทาง และเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างโครงการ/กิจกรรม นักประเมินจะต้องตั้งเกณฑ์มาตรฐานความสอดคล้องของแต่ละขั้นตอนของการประเมิน ถ้าความสอดคล้องเกิดขึ้นไม่ถึงระดับที่ยอมรับได้ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน หรือเปลี่ยนเกณฑ์ หรือยุติโครงการ / กิจกรรม

1.8 Context – Input – Output Approach (CIPP)

เป็นการประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกเป้าหมาย / จุดมุ่งหมายของโครงการ/การดำเนินงาน (planning decisions) การกำหนดยุทธวิธี แผนงานและการดำเนินงาน (structuring decisions) การปรับเปลี่ยนยุทธวิธี / แผนงาน / การดำเนินงานให้เหมาะสม (implementing decisions) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยน / คง - ขยาย / ยุบ - เลิกโครงการ (recycling decisions) นักประเมินจะต้องออกแบบการประเมินให้สอดคล้องกับสภาพการตัดสินใจของผู้บริหารโดยการระบุ ประเภท ระดับ และคาดคะเนสถานการณ์ของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์และวางแผนทางการประเมิน จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผล

1.9 Center for the Study of Evaluation Approach

รูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CSE Approach เป็นการประเมินกระบวนการของการทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจ จุดมุ่งหมายของการประเมินจึงเป็นการทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจ จุดมุ่งหมายของการประเมินจึงเป็นการเสนอสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร โดยการประเมินควรประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ คือ การประเมินความต้องการของระบบ (System Assessment) ประเมินการวางแผนโครงการ (Program planning) ประเมินการดำเนินงานตาม

แผน (Implementation Evaluation) ประเมินความก้าวหน้า (Progress Evaluation) และ ประเมินผลลัพธ์ (Outcome Evaluation) นักประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ และให้ตรงกับความต้องการของผู้บริหาร โดยจะต้องทราบว่าใครมีอำนาจในการตัดสินใจ ผู้บริหารต้องการข้อมูลอะไร และนักประเมินควรเป็นคนกลางที่ไม่มีส่วนร่วมในโครงการ

2. การประเมินที่เน้นการตัดสินใจ โดยใช้วิธีเชิงธรรมชาติ (ND Models)

รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ ประกอบด้วย

2.1 Utilization – Focused Approach (UFA)

รูปแบบการประเมินที่เน้นการนำผลไปใช้ประโยชน์ Patton ให้แนวทางว่า บุคลิกภาพของนักประเมินเป็นกุญแจสู่การใช้ประโยชน์ของผลการประเมิน นักประเมินจะต้องสร้างสัมพันธ์กับผู้ต้องการใช้ข้อมูลโดยตรง พัฒนาความสัมพันธ์ส่วนตัว เพื่อล่วงรู้ความต้องการข้อมูล การตัดสินใจที่ต้องการทำ และป้อนข้อมูลที่เขาต้องการ การดำเนินงานสามารถกระทำได้ โดยระบุผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่ต้องการใช้ผลการประเมิน กำหนดประเด็นของการประเมินให้ชัดเจน เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และใช้เกณฑ์การตัดสินใจอันเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ผลการประเมิน เสนอผลการประเมินโดยให้ผู้ใช่ผลการประเมินเป็นผู้สรุป และตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน จากนั้นจึงทำการเผยแพร่ผลการประเมิน

2.2 Stakeholder – Based Approach

เป็นรูปแบบการประเมินที่ให้ความสำคัญและเน้นการสนองตอบความต้องการ ทราบผลการประเมินของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มผู้สนใจและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ประเมิน (multiple stakeholder groups) กลุ่มผู้สนใจและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ประเมินถูกนำมาให้มีส่วนร่วม ในการกำหนด จุดมุ่งหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมิน เครื่องมือ การแปลผลการให้ข้อมูล ย้อนกลับเกี่ยวกับร่างรายงาน ซึ่งต่อมา ได้เสนอแนวคิดในการเลือกกลุ่มผู้สนใจ และเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ประเมินโดยพิจารณาเป้าหมายของการมีส่วนร่วม ถ้าเพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ผลการประเมิน (utilization) ควรเลือกกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจด้านนโยบายและควรให้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง กลุ่มดังกล่าว เช่น ผู้บริหาร ผู้จัดดำเนินการที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย แต่ถ้าเพื่อเป็นตัวแทนของกระบวนการตัดสินใจ (decision making process) ควรเลือกกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และไม่จำเป็นต้องให้มีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด แต่ถ้าเพื่อการสร้างพลังในการตัดสินใจ

(empowerment) ที่สอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตย ควรเลือกกลุ่มที่มีอำนาจน้อยในการตัดสินใจ แต่มีบทบาทของการต่อรองสูง เช่น ผู้ใช้บริการกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มพลังต่างๆ เป็นต้น

2.3 Responsive (Countenance) Model

รูปแบบการประเมินที่สนองความต้องการสารสนเทศของผู้สนใจใช้ผลการประเมิน โดยพยายามสะท้อนคุณค่าของการดำเนินงานตามทัศนะของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายอย่างกว้างขวาง Stake เสนอให้ใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) รวบรวมข้อมูลโดยเน้นการสังเกตและสัมภาษณ์ตามสภาพธรรมชาติ โดยใช้นักสังเกตหลายๆ คนทำการสังเกตกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหลายๆ กลุ่ม เน้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้กระบวนการและผลกระทบในด้านการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาองค์ประกอบของการประเมิน 3 ส่วน คือ Antecedents, Transaction และ Outcomes วิธีการประเมินเน้นการบรรยายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบตามที่คาดหวังและเกิดขึ้นจริง และตัดสินคุณค่าโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานในทัศนะของผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ส่วนการตัดสินคุณค่าสุดท้ายให้เป็นหน้าที่ของผู้ใช้ผลการประเมิน จะกำหนดเกณฑ์และทำการชั่งน้ำหนักคุณค่าของฝ่ายต่างๆ เอาเอง

2.4 Creative Approach

รูปแบบนี้ได้เห็นว่า ไม่มีวิธีที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวในการประเมินเนื่องจากทุกสถานการณ์ของการประเมินมีความสลับซับซ้อน และมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะ เงื่อนไข ทรัพยากร ข้อจำกัด กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ค่านิยม และการเมือง ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการประเมินแตกต่างกัน การประเมินที่ดีควรสอดคล้องกับสถานการณ์ (situation ally responsive) เน้นผลที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ (utilization – focused) และมีวิธีการที่ยืดหยุ่น (methodologically flexible) Patton ได้เสนอว่า creative evaluation เป็นการประเมินที่ใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการปรับเปลี่ยนสถานการณ์ และการประเมินให้เหมาะสมกัน โดยอาศัยความสามารถส่วนตัวของนักประเมินในการสังเกตเจาะจงต่อรอง ปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบแวดล้อม เพื่อออกแบบการประเมินจึงต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกล้าหาญ มีความกระตือรือร้นตอบสนองได้ไว ปรับตัวได้ดี และสามารถให้ความรู้ผู้เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจในกระบวนการประเมิน และการใช้ผลการประเมินโดยมีสไตล์ที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง

2.5 Transactional Approach

รูปแบบนี้ ใช้แก้ไขความแตกแยกหรือขัดแย้งอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการ และประสานรอยร้าวด้วยหลักการบริหารความขัดแย้งรูปแบบการประเมินนี้เริ่มด้วยการประชุมเพื่อรับทราบปัญหาของกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สร้างเครื่องมือติดตามข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์เกี่ยวกับการรับรู้ปัญหา ความคาดหวังของกลุ่มต่างๆ ปรับเปลี่ยนโครงการให้เหมาะสมโดยสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ติดตามควบคุมโครงการตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่

2.6 Illuminative Approach

รูปแบบนี้ เน้นการใช้เทคนิคการสังเกตแบบปลายเปิด (open - ended observation) เกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญของโครงการ ข้อตกลงเบื้องต้น สถานการณ์แวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อโครงการ เพื่อบรรยาย แปลความหมาย และจัดทำเอกสารรายงานเกี่ยวกับผลดี / ผลเสียของสถานการณ์แวดล้อม นวัตกรรม การเปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ที่สำคัญตลอดจนการแสวงหาหลักการทั่วไป

2.7 Democratic Approach

เป็นแนวทางการประเมินแบบประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญต่อผู้มีผลประโยชน์จากการดำเนินงานทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน นักประเมินทำหน้าที่ติดต่อเจรจา / ประสานงานระหว่างแหล่งทุน ผู้บริหาร ผู้ร่วมโครงการ และผู้ได้รับผลจากโครงการ / ประชาชนทั่วไป ตลอดจนทำหน้าที่ศึกษาข้อมูลของโครงการ เสนอ และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ การตัดสินใจคุณค่า และข้อเสนอแนะขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่าย

3. การประเมินที่เน้นการตัดสินใจคุณค่าโดยใช้เชิงระบบ (SV Models)

3.1 Consumer - oriented Approach

รูปแบบการประเมินที่เน้นความสำคัญของผู้บริโภค เป็นการตัดสินใจคุณค่าเชิงสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ การประเมินมีจุดมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคสำหรับตัดสินใจเลือกการบริโภคที่คุ้มค่า หรือสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ผลผลิตที่ได้จากกระบวนการ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการบริการหรือผลิตภัณฑ์ก็ตามควรตัดสินใจคุณค่าตามมาตรฐานของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ผู้บริโภคอาจเป็น ผู้ซื้อสินค้า ผู้ใช้บริการ ผู้เข้าโครงการฝึกอบรม ผู้เลือกสถานศึกษา นักเรียน ครู

ผู้ปกครอง ผู้เสียหาย เป็นต้น การประเมินในลักษณะนี้ นักประเมินควรเป็นผู้ประเมินภายนอกที่มีความเป็นอิสระ คำถามการประเมินที่สำคัญ คือ อะไรเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด? หรือคุ้มค่าที่สุด? ภายใต้ความแตกต่างของบริบท ด้านราคา ความต้องการ คุณค่าของสังคม ผลกระทบทางบวก / ลบ ที่อาจเกิดขึ้นตามมา ขั้นตอนการประเมินที่สำคัญควรประกอบด้วยรายการกิจกรรมของการวัด การตีค่า การจัดลำดับความสำคัญ การชั่งน้ำหนักผลตอบแทนและสังเคราะห์เพื่อสรุปผล

3.2 Judicial (Adversarial) Approach

รูปแบบนี้ได้นำการพิพาทภาคินมาใช้เป็นวิธีการบรรลุข้อยุติเกี่ยวกับการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน ด้วยการนำสืบพยาน / หลักฐานของทีมนักประเมิน 2 ฝ่ายที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของโครงการแตกต่างกัน เพื่อเปิดโอกาสให้นักประเมินแต่ละฝ่ายแสดงหลักฐานที่น่าเชื่อถือที่สุดของฝ่ายตน โดยมีการซักถามพยานของตนและฝ่ายตรงกันข้าม ผู้พิพากษาและลูกขุนฟังการเสนอข้อเท็จจริง และการสืบสวนพยานจากทีมนักประเมินแต่ละฝ่าย เพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะโดยมีขั้นตอนในการประเมิน คือ กำหนดประเด็นปัญหาเพื่อใช้เป็นกรอบของการสืบสวน คัดเลือกประเด็นและเรียงลำดับความสำคัญ เปิดโอกาสให้ทีมนักประเมินแต่ละฝ่ายเสนอข้อมูล หลักฐานของผลการประเมินนำสืบพยานและเสนอข้อโต้แย้ง คณะลูกขุนสรุปผลตัดสินคุณค่า และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางนี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าการสืบสวนสอบสวนกับมนุษย์ถือว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญที่สุด เพราะนอกจากจะได้ข้อเท็จจริงแล้ว ยังสามารถครอบคลุมถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม สีหน้าท่าทาง ซึ่งจะเป็นส่วนประกอบที่นำไปสู่การตัดสินคุณค่าที่เหมาะสม

3.3 Accreditation (Professional Review) Approach

ตอนต้นศตวรรษที่ 20 ได้เกิดการตื่นตัวในการรวมกลุ่มของนักวิชาชีพเป็นสมาคมวิชาชีพต่างๆ เพื่อคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ์การประกอบวิชาชีพของสมาชิก ในขณะเดียวกัน สมาคมวิชาชีพดังกล่าวยังได้ทำหน้าที่กำหนดจรรยาบรรณมาตรฐานของวิชาชีพ การพิจารณาผลงานทางวิชาการ โดยใช้รูปแบบการประเมินที่เรียกว่า Professional Review รูปแบบการประเมินดังกล่าวประกอบด้วยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาชีพนั้นๆ ทำการประชุม กำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติ และใช้เป็นแนวทางในการตัดสินคุณภาพของผลการปฏิบัติ ผลงานทางวิชาการ การรับรองวิทยฐานะ (Accreditation) การให้วุฒิปัตร เป็นต้น

3.4 Goal – free Approach

เป็นรูปแบบหนึ่งที่ยุทธศาสตร์ความล้มเหลวของการประเมินที่เน้นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจริง (actual effects) หรือผลทั้งหมดของโครงการทั้งในแง่ผลที่คาดหวัง และผลที่มีได้คาดหวัง เช่น ผลข้างเคียง ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ เป็นต้น มีการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการตัดสินใจคุณค่าของโครงการ การประเมินโครงการแบบไม่อิงวัตถุประสงค์ของโครงการมีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบผลทั้งหมดของโครงการ เปรียบเทียบการดำเนินโครงการกับโครงการอื่นๆ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินงานวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย เพื่อศึกษาอัตราส่วนของค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผล จากนั้นจึงสรุปผลการประเมินบุคลากร การดำเนินงาน และคุณค่าสรุปของโครงการ

3.5 Training Approach

รูปแบบการประเมินผลการฝึกอบรมว่าให้ผลอะไรบ้างแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และหน่วยงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าให้ผลอะไรบ้างแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และหน่วยงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา / ปรับปรุงโครงการฝึกอบรม หรือตัดสินใจยุติหรือดำเนินโครงการต่อไป Kirkpatrick ได้เสนอว่าควรทำการประเมินผลของการฝึกอบรมเป็น 4 ลำดับขั้น ได้แก่ 1) การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) อันเป็นความรู้สึกตอบสนองต่อโครงการของผู้เข้ารับการอบรม เช่น หลักสูตร เนื้อหา สาระ วิทยากร เอกสาร สถานที่โสตทัศนูปกรณ์ ระยะเวลา เป็นต้น 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) อันเป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรม เช่น การเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ ทักษะ ก่อน - หลังการฝึกอบรม เป็นต้น 3) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) อันเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการอบรมเมื่อกลับไปปฏิบัติงาน เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ก่อน - หลังการฝึกอบรมและหลังจากกลับไปปฏิบัติงาน เป็นต้น และ 4) การประเมินผลต่อองค์การ (Results) เป็นการประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบที่เกิดต่อองค์การ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม เช่น การลดลงของปัจจัยเสี่ยง การเพิ่มขึ้นของผลผลิต ประสิทธิภาพ เป็นต้น

3.6 Theory – Based Approach

รูปแบบการประเมินแบบอิงการขับเคลื่อนทางทฤษฎี โดยใช้ทฤษฎีโครงการเป็นเครื่องนำทางสำหรับตัดสินใจว่า โครงการนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่? และปัจจัยใดเป็นสาเหตุของ

ผลของโครงการที่เกิดขึ้น เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับพัฒนาโครงการลักษณะนั้นต่อไป การประเมินตามแนวคิดนี้เริ่มจากการใช้ตรรกศาสตร์ของโครงการ ด้วยการพัฒนาทฤษฎีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ มีความเที่ยงตรงภายใต้บริบทของโครงการ แนวคิดทางทฤษฎีจะช่วยเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย กิจกรรมการดำเนินงาน และผลลัพธ์อันเป็นผลสำเร็จของโครงการมีการระบุตัวแปรต้น และตัวแปรตาม พร้อมทั้งการเชื่อมโยงเชิงสาเหตุ ผลการประเมินทำให้ทราบว่าปัจจัยต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมการดำเนินงาน นำไปสู่ผลลัพธ์ตามคำทำนายของทฤษฎีหรือไม่ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นประสบผลสำเร็จเพียงใด? และปัจจัยใดเป็นส่วนสำคัญต่อการเกิดผลสำเร็จ / ไม่สำเร็จนั้น ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการประเมินนี้อยู่ที่ความสามารถในการสร้างทฤษฎีโครงการที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ถ้าทฤษฎีมีความสอดคล้องกับโครงการ และบริบทของโครงการ ทฤษฎีนั้นช่วยนำทาง ทำให้สามารถตรวจสอบผลของโครงการได้อย่างน่าเชื่อถือ

3.7 Value – Added Approach

รูปแบบการประเมินแบบเน้นผลลัพธ์ที่เป็นมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นการติดตามกำกับผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ (Outcome monitoring) สำหรับประเมินความองกวม พัฒนาการหรือคะแนนเพิ่ม โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานเป็นเครื่องมือติดตามประเมินความก้าวหน้า / แนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ / พัฒนาการของระบบการศึกษา สถานศึกษาหรือผู้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องว่ามีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเพียงไร สำหรับเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษา ขนาด ประเภท สังกัด เพื่อจัดกลุ่มคุณภาพและจัดทำรายงานข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาระบบ การศึกษาในภาพรวม นักประเมินอาจใช้ตัวบ่งชี้เชิงระบบเป็นกรอบของการติดตามความก้าวหน้า หรือพัฒนาการ คำถามเชิงประเมินที่สำคัญของรูปแบบการประเมินนี้ เช่น ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นมูลค่าเพิ่มเท่าใด? แนวโน้มพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างไร? ส่วนใดของระบบที่มีผลลัพธ์ที่ดีที่สุด? ส่วนใดแย่ที่สุด? ส่วนใดบ้างที่ควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไข ระบบโดยภาพรวมประสบผลสำเร็จหรือไม่สำเร็จเพียงใด? เป็นต้น

4. การประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่าโดยวิธีเชิงธรรมชาติ (NV Models)

รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ ประกอบด้วย

4.1 Effective Approach

รูปแบบนี้พยายามเพิ่มโอกาสของการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ เรียกว่า Effective Evaluation ซึ่งเป็นวิธีที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดการประเมินแบบตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ (responsive evaluation) กับวิธีการประเมินแบบธรรมชาติ (naturalistic

methodologies) ซึ่งเน้นวิธีการที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์โดยเริ่มต้นจากการระบุผู้อยู่ในข่ายที่จะใช้สารสนเทศจากการประเมิน ระบุองค์ประกอบที่ต้องการประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินให้ชัดเจนว่า ต้องการประเมินคุณค่าภายในและ / หรือคุณค่าภายนอก ประเมินแบบ formative และ/หรือ summative จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็นปัญหา คุณค่าที่ต้องการประเมินและเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล แผลผล ตัดสินคุณค่าภายใน / ภายนอก ตลอดจนจัดทำรายงานผลและข้อเสนอแนะ

4.2 Criticism Approach

รูปแบบนี้ได้ประยุกต์มโนทัศน์ของศิลปวิจารณ์ (Art Criticism) มาใช้เป็นรูปแบบของการประเมิน โดยให้แนวคิดว่าการวิพากษ์วิจารณ์เป็นการใช้วิจารณ์ญาณในการบรรยายคุณภาพของสิ่งที่ศึกษา (descriptive aspect) ตีความหมายคุณภาพของสิ่งที่ศึกษา (interpretive aspect) ออกมาในเชิงประจักษ์ตามการรับรู้ของผู้เชี่ยวชาญและตัดสินคุณค่าของสิ่งนั้น (evaluative aspect) Eisner เสนอว่าการประเมินตามแนวทางของศิลปวิจารณ์ ประกอบด้วยศิลปะของการรับรู้อันประณีต ซึ่งเกิดจากการฝึกฝนและประสบการณ์ กับศิลปะของการเปิดเผยคุณภาพของการถ่ายทอดความรู้สึกที่กลั่นกรองผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพื่อสะท้อนคุณค่าของสิ่งนั้นออกมา วิธีการประเมินแบบนี้จึงขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และการฝึกหัดที่เหมาะสมของนักประเมิน เพื่อให้มีการรับรู้ที่ไว และสามารถสะท้อนคุณค่าของสิ่งนั้นออกมาได้

4.3 Authentic Approach

รูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงได้เริ่มพัฒนามาตั้งแต่ ค.ศ.1900 เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของการทดสอบด้วย ข้อสอบเขียนตอบแบบหลายตัวเลือกให้เกิดความสมดุล ยืดหยุ่นที่จะใช้กับการประเมินภาคปฏิบัติ (Performance assessment) ที่ใกล้เคียงกับสภาพที่เป็นจริงทางสังคม เช่น การประเมินตามสภาพปัญหาจริงเกี่ยวกับความคิด การทำงานร่วมกัน ชิ้นงาน งานเขียน แฟ้มสะสมงาน (portfolio) ทักษะชีวิต เป็นต้น โดยการพิจารณาตัดสินตามมิติคุณภาพ (rubrics) ซึ่งเป็นระดับมาตรฐานที่ยอมรับสำหรับใช้เปรียบเทียบภายในกลุ่มระหว่างกลุ่ม ขั้นตอนของการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามสภาพจริงประกอบด้วย กำหนดทักษะหรือคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน เลือกสถานการณ์ และเครื่องมือประเมินที่เป็นสภาพจริง จัดกิจกรรมปฏิบัติการกำหนดมิติคุณภาพเพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมิน ทำการประเมินผลการปฏิบัติ ตรวจสอบความถูกต้อง และรายงานผล

4.4 Constructivist Approach

รูปแบบการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่งเป็นการประเมินที่อยู่บนพื้นฐานของการให้บริการที่ตอบสนองต่อความห่วงใยของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พื้นฐานความคิดมาจากความเชื่อว่า ความจริงไม่ใช่สิ่งสากลที่ยั่งยืน แต่ยึดถือว่าความจริงเป็นเพียงปฏิบัติการตามอัตวิสัยของผู้เกี่ยวข้องผู้ประเมินจึงมีบทบาทในการควบคุมการประเมินและทำการประเมินร่วมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องมือมนุษย์ที่สามารถทำให้เกิดฉันทามติร่วมกันได้ ผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการกำหนดประเด็นการประเมิน และตัวแปรของการประเมิน ตลอดจนให้ความเห็นชอบต่อวิธีประเมิน ส่วนผู้ประเมินมีหน้าที่ให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกของตัวเองให้เกิดพลังของความร่วมมือที่จะพัฒนาสังคม กลุ่ม และตนเอง รวมทั้งรักษาดุลยภาพระหว่างวิธีการเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เมื่อผู้ประเมินและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นด้วยกับแนวทางนี้ และตกลงใจที่จะร่วมมือกันจนเกิดฉันทามติของการประเมิน โดยผู้ประเมินจะต้องมีคุณธรรม มีบาร์มี และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4.5 Empowerment Approach

รูปแบบการประเมินแบบสร้างพลังการประเมิน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานตามแนวคิดของการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายการประเมินตามรูปแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย การประเมินตามรูปแบบสร้างพลังนี้ มุ่งตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Stakeholders) ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ให้มาร่วมกันดำเนินงานจนเกิดเป็นพลังความรู้ ความเข้าใจ ในการประเมินและสามารถดำเนินการประเมินได้เอง ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการประเมินแบบสร้างพลังการประเมิน กับการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย อยู่ตรงที่การประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้ประเมินมีบทบาทของการควบคุมการประเมินและดำเนินการประเมินจนเกิดการยอมรับการประเมิน และผลการประเมินร่วมกัน แต่การประเมินแบบสร้างพลังการประเมิน ผู้ประเมินไม่ได้มีบทบาทเป็นผู้ควบคุมการประเมิน ผู้ประเมินมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือเชิงเทคนิคและสร้างพลังการประเมินร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารูปแบบการประเมินโครงการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินหรือโมเดลการประเมิน คือ กรอบความคิด แนวความคิดในการประเมินที่เสนอโดยนักประเมินที่มีความรู้และมีชื่อเสียง ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับข้อตกลง

เบื้องต้น โดยมีนักวิชาการทางด้านการประเมินได้เสนอกรอบความคิดให้นักประเมินได้เลือกใช้ สรุปโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Model) ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler : 1943) ครอนบาค (Cronbach : 1973) และเคริกแพตทริก (Kirkpatrick)
2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judemental Evaluation Model) ได้แก่รูปแบบการประเมินของสเทค (Stake : 1967) สคริฟเว่น (Scriven : 1967) โพรวัส (Provus : 1971)
3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision – Oriented Evaluation Model) ได้แก่ รูปแบบการประเมิน ของเวลช์ (Welch : 1967) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam : CIPP : 1968) อัลคิน (Alkin : 1967)

2.4 รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (Context-Input-Product-Impact: CIPPI Model)

นักการศึกษาหลายท่านให้ทัศนะถึงที่มาของรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

ทวีป ศิริรัศมี (2554: 123) มีความเห็นว่า ขอบข่ายการประเมินโครงการที่ครอบคลุมควรประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับบริบท (Context Valuation) การประเมินปัจจัยป้อน (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) และการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) โดยมีคำย่อว่า CIPPI Model ซึ่งผลของการประเมินสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารใช้พิจารณาตัดสินใจว่าโครงการควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนไหนบ้างถึงจะทำให้โครงการมีประสิทธิภาพสูงสุด

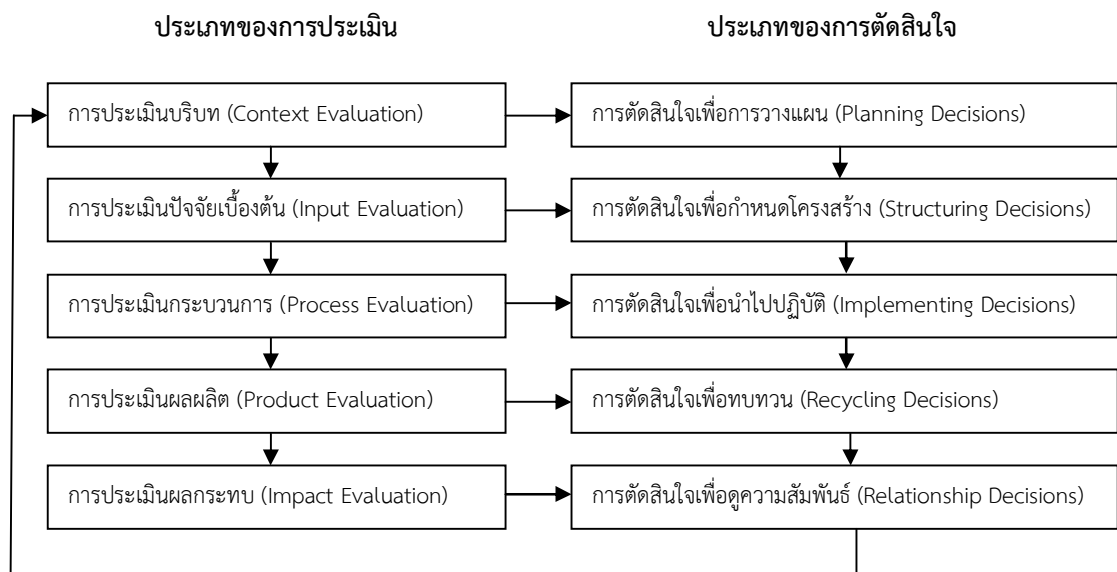
ประชุม รอดประเสริฐ (2547: 96) กล่าวว่า การประเมินโครงการที่ดีจะต้องเป็นกระบวนการที่เป็นระบบและมีการบูรณาการทุกแบบเข้าด้วยกัน เพื่อให้การประเมินผลโครงการที่ครบสมบูรณ์ และถ้าเป็นไปได้จะต้องมีการประเมินสิ่งที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากโครงการได้สิ้นสุดไปแล้วในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นเวลานานหรือสั้น ๆ ก็ได้โดยพิจารณาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคลและกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีการบริหารโครงการนั้น

คณินนุช พิจิตรนรการ (2550: 39) กล่าวว่า รูปแบบการประเมิน CIPPI Model เป็นรูปแบบจำลองที่ทำการประเมินอย่างครอบคลุม ตั้งแต่ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ

ทวีศักดิ์ อริยวัฒน์วงศ์ (2551: 42-43) กล่าวว่า รูปแบบการประเมินโครงการชิปปี้ (CIPPI Model) เป็นการประเมินอย่างมีระบบ มีกระบวนการรวบรวมและสกัดข้อมูลเพื่อสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจได้ถูกต้อง รวมทั้งมีคุณค่าในการประเมินผลทางการศึกษา อีกทั้งยังเป็นการประเมินโครงการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และองค์ประกอบที่ผู้วิจัยทำการประเมินมี 5 ด้าน คือด้านบริบท (Context Evaluation) ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ว่ามีความเพียงพอมากน้อยเพียงใด ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ว่ามีการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด และด้านผลผลิต (Product Evaluation) จะได้รับผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด และเพื่อให้การประเมินมีความสมบูรณ์ การประเมินโครงการที่เป็นระบบ และมีการบูรณาการทุกแบบเข้าด้วยกันเพื่อให้การประเมินผลโครงการที่ครบสมบูรณ์ และถ้าเป็นไปได้จะต้องมีการประเมินสิ่งที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากโครงการได้สิ้นสุดไปแล้วในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นเวลานานหรือสั้น ๆ ก็ได้ โดยพิจารณาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคลและกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีการบริหารโครงการนั้น ดังนั้นจึงควรเพิ่มการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการว่า มีผลกระทบอะไรบ้าง ในทางบวกและทางลบโดยตรงหรือทางอ้อม และผลที่ได้จากการประเมินจะทำให้ทราบว่า โครงการที่ทำอยู่บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด วิธีการดำเนินโครงการมีขั้นตอนใดที่ควรปรับปรุงแก้ไข มีปัญหาและอุปสรรคใด และผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการซึ่งช่วยในการตัดสินใจว่าควรมีการดำเนินการต่อไป หรือสมควรจะต้องปรับปรุงพัฒนาแผนและการปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้โครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วิโรจน์ สารรัตน์ (2553: 137) กล่าวว่า รูปแบบการประเมินเชิงระบบ Context-Input-Product-Impact: CIPPI Model เป็นแนวคิดหนึ่งในการวิจัย ซึ่งแม้จะมีผู้กล่าวถึงรูปแบบนี้มานาน แต่ยังขาดการนำเสนอเชิงวิเคราะห์และเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ดังนั้น จึงได้นำเสนอรูปแบบนี้ขึ้นมาเพื่อการตัดสินใจเชิงระบบ จากการประเมิน 5 ประเภท คือ 1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) เพื่อ

การตัดสินใจด้านการวางแผนหรือกำหนดจุดมุ่งหมาย (Planning Decisions) 2) การประเมินปัจจัยป้อนเข้า (Input Evaluation) การตัดสินใจด้านกำหนดโครงสร้างหรือวางรูปแบบการดำเนินงาน (Structuring Decisions) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เพื่อการตัดสินใจในการนำไปใช้ปฏิบัติจริง (Implementing Decisions) 4) การประเมินผลลัพธ์ (Product Evaluation) เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหรือคงที่หรือ ขยาย หรือ ยุบ หรือ เลิกโครงการ (Recycling Decisions) และ 5) การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ (Relationship Decisions) ของผลกระทบทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง ทั้งทางบวกและทางลบ ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 รูปแบบการประเมินแบบซิปปี Context-Input-Product-Impact

ที่มา: วิโรจน์ สารรัตน์ (2553:138)

ในการนำรูปแบบการประเมินแบบซิปปีหรือแบบเชิงระบบ Context-Input-Process-Product-Impact ไปใช้เพื่อการวิจัย วิโรจน์ สารรัตน์ (2553: 138-147) ได้ให้ทัศนะว่า ผู้วิจัยควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินแต่ละประเภท ขณะเดียวกันควรศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินแต่ละประเภทนั้นด้วย เพื่อให้ผู้วิจัยมีความไวเชิงทฤษฎี (Theoretical Sensitivity) ที่จะนำไปสู่การกำหนดประเด็นเพื่อการประเมินที่เหมาะสม ดังเช่น

1. กรณีการประเมินบริบท ผู้วิจัยต้องชัดเจนในวัตถุประสงค์ว่า เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน หรือการกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการ ดังนั้นแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยควรนำมาศึกษาอ้างอิง เช่น แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมองค์การและทฤษฎีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญของการกำหนดจุดมุ่งหมายที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมองค์การทั้งภายในและภายนอก

2. กรณีการประเมินปัจจัยป้อนเข้า ผู้วิจัยต้องชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้สารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างหรือการวางรูปแบบการดำเนินงาน ซึ่งโดยทั่วไปจะกล่าวถึงทรัพยากรและกิจกรรมการดำเนินงานที่มุ่งให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ ดังนั้นแนวคิดที่ควรศึกษา ทำความเข้าใจและนำมาอ้างอิง เช่น การจัดโครงการแบบตารางสมเหตุสมผล ซึ่งให้ข้อคิดเกี่ยวกับการพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างจุดมุ่งหมายกับการดำเนินงานในโครงการและแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรบริหาร

3. กรณีประเมินกระบวนการ ผู้วิจัยต้องชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้สารสนเทศที่จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ปฏิบัติจริง ซึ่งโดยทั่วไปจะหมายถึง การดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ปัญหาที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ปัญหานั้น ดังนั้นแนวคิดที่ควรศึกษาทำความเข้าใจ เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงว่า ในการบริหารเพื่อมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น การเปลี่ยนแปลงคืออะไร มีสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง และมีแนวคิดเพื่อการเอาชนะสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดแนวคิดที่จะไปสู่การกำหนดประเด็นในการประเมิน

4. กรณีการประเมินผลลัพธ์ ผู้วิจัยต้องชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้สารสนเทศที่จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง หรือคงไว้ หรือขยาย หรือยุบ หรือเลิกโครงการ ซึ่งโดยทั่วไปจะคำนึงถึงหลักการประเมินผลที่เน้นวัตถุประสงค์และผลงาน ดังนั้นแนวคิดที่ควรศึกษาทำความเข้าใจ เช่น แนวคิดการบริหารงานแบบเน้นวัตถุประสงค์

5. กรณีการประเมินผลกระทบ ผู้วิจัยต้องชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้สารสนเทศที่จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของผลกระทบทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง ทั้งทางบวกและทางลบกับโครงการ ว่ามีมากน้อยเพียงใด ดังนั้นแนวคิดที่ควรศึกษาทำความเข้าใจ เช่น ข้อควรคำนึงถึงในการประเมินผลกระทบ เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นในการประเมิน เช่น ผลกระทบจาก

การดำเนินงานตามโครงการที่คาดหวังทั้งทางบวกและทางลบมีอะไรบ้าง และผลกระทบจากการดำเนินงานตามโครงการที่ไม่คาดหวังทั้งทางบวกและทางลบมีอะไรบ้าง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป รูปแบบของการประเมินโครงการมีหลากหลายรูปแบบ การนำรูปแบบใดไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ ผู้ประเมินต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการประเมินและลักษณะของโครงการที่ดำเนินการ ซึ่งแต่ละรูปแบบต่างมีข้อดีและข้อจำกัดอยู่ในตัวเอง ดังที่มีการกล่าวกันไว้ว่า ไม่มีรูปแบบการประเมินผลโครงการใดที่ดีและเหมาะสมสามารถนำไปใช้ประเมินได้ทุกโครงการ

ในการประเมินโครงการความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร ผู้ประเมินเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปปีโมเดล (CIPPI Model) ซึ่งพัฒนามาจาก CIPP Model ของ Stufflebeam et al. ด้วยเหตุผลคือ ทำให้ได้รับรู้ถึงข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ คือ สภาพที่เกี่ยวข้องกับงานและโครงการ (Context) ปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงาน (Input) กระบวนการในการดำเนินงาน (Process) ผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ (Product) และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ (Impact)

3. ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับภาคเอกชนและมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพในยุคปัจจุบันจะทำงานเพียงหน่วยงานเดียวหรือกลุ่มคนกลุ่มเดียวจะไม่ประสบผลสำเร็จได้ เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ทุกอย่างต้องมีเครือข่ายเพื่อความหลากหลายของข้อมูล ความคิด และเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องเชื่อมโยงกัน ทุกฝ่ายต้องร่วมกัน สอดคล้องแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2549: 73) ได้แสดงทัศนะต่อการจัดการศึกษาไว้ว่า การศึกษาไม่ใช่เรื่องของครูและโรงเรียนเท่านั้น ทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมควรเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ของทุกคนไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน วัด โรงเรียน โรงงาน และสถานประกอบการ เพราะการศึกษาเป็นของทุกคน สังคมทุกมวลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) และ รั้งสรรค ณะพรพันธุ์ (2554: 175) ยังได้กล่าวไว้ในทางสอดคล้องกันว่า การมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพราะความจำกัดด้านทรัพยากรของรัฐบาลก็ดี ความไร้ประสิทธิภาพของระบบราชการก็ดี ทำให้การผูกขาดใน

การจัดการศึกษาของรัฐบาลไม่เป็นผลดีต่อใคร ๆ ในสังคมส่วนรวม สมควรที่จะระดมสรรพกำลังของคนในชาติมาใช้ประโยชน์ เพราะการศึกษายังเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของสังคม การดึงชุมชนสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถานประกอบการ เพื่อร่วมกันผลิตกำลังคนของประเทศที่มีประสิทธิภาพ

3.1 การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยปรับเปลี่ยนโครงสร้างภายในจากระดับกรมอาชีวศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่โครงสร้างใหม่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ในลักษณะนำร่องเพื่อมุ่งสัมฤทธิ์ผลของหน่วยงานราชการตามโครงสร้างใหม่ ด้วยการกำหนดบทบาทภาระหน้าที่ดังที่ปรากฏไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราที่ 32 และ 34 ที่กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมีพันธกิจในฐานะที่เป็นองค์กรระดับชาติ รับผิดชอบงานการศึกษาด้านวิชาชีพ เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมอาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ มีอำนาจหน้าที่ได้แก่ 1) จัดทำข้อเสนอแนวนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ 2) ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ 3) กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีจัดงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากร 4) พัฒนาครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา 5) ส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และสถานประกอบการ และ 6) ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดการอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับ การศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอัน

เป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555: 1-2)

3.2 สภาพการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตกำลังคนในระดับกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือและช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสนองความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระ โดยการจัดการศึกษาและฝึกอบรมในประเภทวิชาที่เปิดสอน 9 ประเภทวิชา คือ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ ประเภทวิชาศิลปกรรม ประเภทวิชาคหกรรม ประเภทวิชาเกษตรกรรม ประเภทวิชาประมง ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ และประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เปิดสอนประเภทวิชาต่าง ๆ โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557 และ 3) หลักสูตรปริญญาตรีสายปฏิบัติการ/สายเทคโนโลยี เปิดสอนโดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

การจัดการอาชีวศึกษาที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคเอกชนที่ดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่องในเวลานี้โดยได้รับการยอมรับจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนวิชาชีพในสถานศึกษากับการฝึกอาชีพจริงในสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ความสามารถ และมีความชำนาญในงานอาชีพ โดยดำเนินการดังนี้

1. เกิดจากความร่วมมือของสถานประกอบการกับสถานศึกษาตามความต้องการของสถานประกอบการ
2. สถานประกอบการเป็นผู้คัดเลือกนักเรียน นักศึกษา หรือร่วมมือกับสถานศึกษาหรือมอบหมายให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการแล้วแต่กรณี
3. ผู้เรียนต้องทำสัญญาการฝึกอาชีพกับสถานประกอบการ
4. สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำแผนการเรียน และแผนการฝึกอาชีพ

5. สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐาน วิชาชีพ ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติเบื้องต้น สถานประกอบการเป็นผู้ดำเนินการฝึกอาชีพ

6. รูปแบบการจัดแผนการเรียนจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความต้องการของสถานศึกษาและสถานประกอบการ

7. ในระหว่างการฝึกอาชีพผู้เรียนจะต้องบันทึกรายงานการปฏิบัติงานในสมุดคู่มือต่อครูฝึก และครูนิเทศ เพื่อการพิจารณาผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการเรียนและการฝึกอาชีพ

8. เมื่อผู้เรียนฝึกอาชีพครบตามแผนการที่กำหนด ผู้เรียนจะต้องสอบผ่านมาตรฐานฝีมือ โดยคณะกรรมการร่วมระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดและดำเนินการสอบมาตรฐานฝีมือเพื่อเป็นหลักประกันในการฝึกอาชีพ

9. การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ

นักเรียนนักศึกษา ต้องศึกษาครบตามโครงสร้างของหลักสูตรตามแผนการเรียนและการฝึกอาชีพที่สถานศึกษา สถานประกอบการกำหนดร่วมกัน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนดำเนินการได้ ดังนี้

9.1 จัดการเรียนรู้อุ้ หรือกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงจุดประสงค์รายวิชาและ หรือมาตรฐานรายวิชา

9.2 จัดการเรียนรู้นั้นการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง

9.3 รูปแบบการจัดแผนการเรียนจัดได้หลายรูปแบบ เช่น จัดให้เรียนในสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1 และ 2 ฝึกอาชีพในสถานประกอบการภาคเรียนที่ 3, 4 และภาคเรียนที่ 5 และกลับมาเรียนที่สถานศึกษาในภาคเรียนที่ 6 หรือ จัดให้เรียนในสถานศึกษา 1 – 2 วัน และฝึกอาชีพในสถานประกอบการ 3 – 4 วัน ใน 1 สัปดาห์ หรือรูปแบบตามที่สถานประกอบการและสถานศึกษา ตกลงร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2550)

รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการ ได้แก่

Model A การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ (ร้อยเปอร์เซ็นต์) ในพื้นที่ คือมีสถานประกอบการ ในพื้นที่ตั้งสถานศึกษาผู้เรียนทุกคนทุกสาขาวิชา ได้เข้าฝึกอาชีพใน สถานประกอบการ

Model B การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ(ร้อยเปอร์เซ็นต์)นอกพื้นที่ คือ ไม่มีสถานประกอบการในพื้นที่ตั้งสถานศึกษา ผู้เรียนทุกคนทุกสาขาวิชาได้เข้าฝึกอาชีพในสถาน

ประกอบการ โดยจะต้องมีการจัดที่พักใกล้กับสถานประกอบการที่ไปฝึกอาชีพให้แก่ผู้เรียนและมีครูควบคุมดูแล

Model C การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา

Model D การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้แก่พนักงานของสถานประกอบการ

Model E การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการต่างประเทศ

ขั้นตอนการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษา/ สถาบัน และสถานประกอบการภายในประเทศ ตาม MODEL A, B, C, D ประกอบด้วย 1) สำรวจความพร้อม 2) การลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) 3) การประชาสัมพันธ์ แนะนำ ผู้เรียน 4) การจัดแผนการเรียนตลอดหลักสูตร การจัดการเรียน/แผนการฝึกอาชีพ 5) การคัดเลือกผู้เข้าเรียน 6) การทำสัญญาการฝึกอาชีพ 7) การปฐมนิเทศผู้เรียน/การประชุมผู้ปกครอง 8) การจัดการเรียนการสอน/การฝึกอาชีพ 9) การนิเทศการจัดการเรียนการสอน/การฝึกอาชีพ 10) การวัดผลและประเมินผลรายวิชา/การฝึกอาชีพ 11) การสำเร็จการศึกษา 12) การติดตามผู้สำเร็จการศึกษา 13) การสรุปผลการดำเนินงานและรายงานประจำปี

อนันท์ งามสะอาด (2549) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้วยหลักการมีส่วนร่วม : กรณีวิทยาลัยเทคนิคเดชอุดม พบว่า การศึกษาบริบทการจัดการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และการนำแผนปฏิบัติการไปใช้ จากการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 6 โครงการ 13 กิจกรรมในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การปรับลดขั้นตอนการคัดกรองนักศึกษา ก่อนฝึกอาชีพ โดยใช้ระบบสารสนเทศมาบริหารจัดการคัดกรองคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต พัฒนาระบบนิเทศติดตามนักศึกษาฝึกอาชีพ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และจัดทำฐานข้อมูลนักศึกษาฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

2) ด้านหลักสูตร ได้แก่ การปรับแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพในรายวิชา สอดคล้องกับลักษณะและประเภทของสถานประกอบการ และการจัดทำแผนการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ

3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน และปฏิรูปการสอบ มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและระบบอินเทอร์เน็ต โดยจัดทำ

ระบบการเรียนทางอินเทอร์เน็ต ทั้งเป็นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ใช้ในการเรียน การสอนการวัดผลและประเมินผลตามจุดประสงค์รายวิชา

4) ด้านบุคลากร ได้แก่ การเสริมความรู้ประสบการณ์ และทักษะวิชาชีพจากการ ประชุม สัมมนาอบรมทางวิชาการ การศึกษาดูงาน การนิเทศนักศึกษาในสถานประกอบการ สามารถ ใช้และจัดทำสื่อการเรียนการสอนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและอินเทอร์เน็ต

จากผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จต่อ การพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยหลักการมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคนิค เดชอุดม ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การทำงานเป็นทีม การกำกับติดตามผลการดำเนินงาน ความ ไว้วางใจ การเอื้ออำนาจ และการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ผ่องพรรณ ตรีเนตร (2550) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ โรงเรียนเทคโนโลยีหมู่บ้านครูภาคเหนือกับสถานประกอบการเอกชนในจังหวัดลำพูน พบว่าปัญหา และอุปสรรคในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ทุกฝ่ายเห็นตรงกันที่สำคัญ ได้แก่ ขาดการ ทดสอบมาตรฐานฝีมืออย่างต่อเนื่อง ขาดบุคลากรในการดำเนินงานร่วมกันและขาดการติดตามผล โครงการอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ควรมีการทดสอบมาตรฐานฝีมืออย่างสม่ำเสมอ เพิ่มเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ประภาส เกตุไทย (2556) ได้วิจัยพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยมี 10 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาความรู้และ ทักษะในการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) ส่งเสริมการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพ 3) พัฒนาโครงสร้างการบริหารการ จัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 4) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 5) สร้างความรู้ ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่ สถานประกอบการและผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษา 6) เพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนา กำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพ มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพและสู่มาตรฐานระดับ สากล 7) พัฒนาการเตรียมความพร้อมของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีก่อนเข้าสู่ ตลาดแรงงาน 8) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระดับชาติและ นานาชาติ 9) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพ

10) พัฒนาระบบติดตามและประเมินการดำเนินงานตามแผนการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพ

ปรีดา เกตุทอง (2557) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษา ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน พบว่า รูปแบบการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การร่วมวางแผน 2) การร่วมดำเนินกิจกรรม 3) การร่วมรับประโยชน์ และ 4) การร่วมประเมินผล โดยมีสมาคมวิชาชีพทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางประสานงานความร่วมมือในลักษณะไตรภาคี

สุปรียา ลำเจียก (2557) ได้วิจัยประเมินโครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ กรณีศึกษา: ความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับบริษัท โตโยต้า ประเทศไทย จำกัด พบว่า โครงการนี้เป็นประโยชน์มากในด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ โดยเฉพาะเรื่องประสบการณ์แก่ผู้เรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อได้ดี รวมทั้งสถานประกอบการสามารถพิจารณารับผู้เรียนเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาได้ส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ นักศึกษาและศิษย์เก่าจากวิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยสารพัดช่างต่างพอใจในความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับและพอใจที่ได้ฝึกวินัยในการทำงานจริงด้วย สำหรับประเด็นที่ควรพิจารณาปรับปรุงคือ เรื่องครูผู้สอนทั้งสองฝ่ายควรได้มีการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นคือเรื่องการประชุมสัมพันธให้ทั้งสองฝ่ายเห็นความสำคัญของโครงการและรับทราบจุดมุ่งหมายหลัก และผู้ปกครอง ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อส่งบุตรหลานเข้าร่วมโครงการ เรื่องสุดท้ายคือเรื่องมือ อุกฤษ วัสดุฝึก ควรมีความทันสมัยในการฝึกทักษะวิชาชีพเบื้องต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมบางส่วนที่จำเป็นก่อนเข้าร่วมโครงการจริง

โดยสรุปสภาพการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบัน เน้นการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อาชีวศึกษากับภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการร่วมมือกับสถานประกอบการต่าง ๆ ในรูปแบบอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนวิชาชีพในสถานศึกษากับการฝึกอาชีพจริงในสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ ความสามารถ และมีความชำนาญในงานอาชีพ

3.3 ความร่วมมือทางการศึกษาอาชีวศึกษาของภาคเอกชน

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2559 เป็นการร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “สานพลังประชารัฐยกระดับคุณภาพวิชาชีพอาชีวศึกษา: Competitive Workforce” กับภาคเอกชน 13 องค์กรชั้นนำระดับประเทศ นำโดยนายรุ่งโรจน์ รังสิโยภาส กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) หรือเอสซีจี ในฐานะหัวหน้าทีมภาคเอกชน รวมทั้ง พล.อ.เลิศรัตน์ รัตนวานิช ประธานกรรมการบริหารสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ตัวแทนภาคประชาสังคมในการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งการดำเนินการมุ่งเน้นผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก พร้อมทั้งได้กำหนดภารกิจหลักที่ต้องร่วมกันดำเนินการ 5 ประการ ได้แก่

1) การสร้างค่านิยมหรือแรงจูงใจให้เด็กมาเรียนอาชีวะมากขึ้น (Inspiration) ซึ่งไม่ใช่เรื่องใหม่ เป็นเรื่องที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเคยร่วมดำเนินการมาแล้ว แต่ยังไม่ทัน จึงต้องเร่งดำเนินการให้เร็วขึ้น โดยคาดหวังว่าภาคเอกชนจะมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยสร้างค่านิยมการเรียนอาชีวศึกษาให้เห็นผลมากขึ้น

2) การผลิตผู้เรียนอาชีวะในสาขาที่ขาดแคลนให้มีปริมาณเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ (Quantity) การผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาในปัจจุบันยังไม่เพียงพอ จึงต้องร่วมมือกับภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ใช้กำลังคนดังกล่าวว่าต้องการจำนวนเท่าไร เพื่อผลิตตามความเร่งด่วนใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ ที่เป็นความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

3) การสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอาชีวะ (Quality) เพื่อให้เป็นที่ยอมรับตรงตามความต้องการของตลาด โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้เป็นคนเก่งและคนดี เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมาก จนทำให้สถานศึกษาอาชีวะตามไม่ทัน จึงต้องร่วมมือกันจัดทำและพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เกิดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการพัฒนารัฐกิจของภาคเอกชน

4) การสร้างอาชีวะให้มีความเป็นเลิศในแต่ละด้าน (Excellency) โดยพัฒนาแบบครบวงจร ทั้งในเรื่องหลักสูตร ครูผู้สอน อุปกรณ์เครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งมีแนวทางดำเนินการ 2 รูปแบบคือ การพัฒนาจากศักยภาพของแต่ละสถาบันอาชีวศึกษา ด้วยการกำหนดความเป็นเลิศเฉพาะด้านให้กับสถานศึกษาอาชีวะนั้น ๆ และอีกรูปแบบหนึ่งคือการลงทุน

ร่วมกับภาคเอกชนตามสาขาที่ภาคเอกชนมีความเชี่ยวชาญ เพื่อที่จะผลิตคนได้ตรงกับความต้องการของเอกชนได้ทันที

5) ให้อาชีวศึกษามีความเป็นสากลและมีความร่วมมือกับต่างประเทศมากขึ้น (Global Standard) โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้มาตรฐานสากลมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรสายอาชีพอย่างเหมาะสม ซึ่งถึงแม้ว่าศักยภาพของอาชีวศึกษาของไทยไม่แพ้ใคร แต่จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพให้ทันกับความก้าวหน้าของเศรษฐกิจโลก ในอดีตมีความร่วมมือจัดตั้ง “โรงเรียนเทคนิคไทย-เยอรมัน” ซึ่งต่อมาคือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และในอนาคตอาจมีอาชีวศึกษาไทย-จีน, อาชีวศึกษาไทย-ญี่ปุ่น ฯลฯ

รุ่งโรจน์ รังสิโยภาส กรรมการผู้จัดการใหญ่เอสซีจี ในฐานะหัวหน้าทีมภาคเอกชน กล่าวว่า การลงนามบันทึกข้อตกลงในครั้งนี้ เป็นการประกาศเจตนารมณ์ของภาคเอกชนในการทำงานเพื่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญด้านคุณภาพวิชาชีพอาชีวศึกษาของบุคลากรในอนาคต ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานในทุกภาคส่วนให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญคือ ให้คำแนะนำ เสนอแนะโครงการและวิธีการ รวมทั้งยกระดับคุณภาพวิชาชีพอาชีวศึกษา โดยการลงมือดำเนินโครงการและเป็นกระบอกเสียงให้สังคมได้รับรู้ เข้าใจ และเห็นความสำคัญของอาชีวศึกษา ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินโครงการต่างๆ ตามแนวทางของภาครัฐ โดยแนวทางการขับเคลื่อนการยกระดับวิชาชีพอาชีวศึกษา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

- การขับเคลื่อนระยะแรก (Quick Win) จะใช้เวลาดำเนินการ 6 เดือนในการดำเนินโครงการ ดังนี้

1) Re-Branding คือ การสร้างแรงจูงใจผ่านภาพลักษณ์ที่ดีให้กับนักเรียน และอาจารย์ในสายอาชีวศึกษา โดยสื่อสารให้เห็นถึงโอกาสความก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งผลตอบแทนที่ดีตามระดับทักษะความสามารถที่ได้รับการประเมินตามมาตรฐาน อีกทั้งต้องสร้างความภาคภูมิใจให้บุคลากรสายอาชีวศึกษาภาคภูมิใจที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

2) การสร้าง Excellence Model Schools ซึ่งจะพิจารณาคัดเลือกสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ มีรูปแบบ (Model) การเรียนการสอนที่เหมาะสม และสามารถเป็นที่เลี้ยงสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้ รวมทั้งปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วม นอกจากนี้

จะสนับสนุนให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถในการเรียนมาทำประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมผ่านโครงการจิตอาสาต่าง ๆ

3) ร่วมกันพัฒนาฐานข้อมูล (Database) ทั้งในส่วนอุปสงค์ของความต้องการแรงงานวิชาชีพ (Demand) และอุปทานของแรงงานวิชาชีพที่เรียนจบมา (Supply) ของภาพรวมทั้งประเทศ เพื่อรองรับการขยายตัวทางธุรกิจ โดยมุ่งเน้นความเร่งด่วนใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมใหม่

- การขับเคลื่อนระยะที่สอง (Medium & Long Term) คณะทำงานมีแผนงานดังนี้

1) กำหนดมาตรฐานทักษะวิชาชีพ การเรียนการสอน การจ้างงาน ค่าตอบแทน ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และทักษะฝีมือ

2) แก้ไขกฎหมาย เพื่อให้ประโยชน์ต่อภาพรวมการยกระดับคุณภาพวิชาชีพอาชีวศึกษา

3) ส่งเสริมการยกระดับคุณภาพวิชาชีพอาชีวศึกษาให้ยั่งยืน

4) ผลักดันให้มีหน่วยงานที่รวบรวม Database ของวิชาชีพอาชีวศึกษาให้เป็นรูปธรรม

5) พัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอน โดยให้มีสถาบันพัฒนาครูระดับอาชีวศึกษา

เลิศรัตน์ รัตนวานิช ประธานกรรมการบริหาร สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ในฐานะตัวแทนภาคประชาสังคมในการพัฒนาทุนมนุษย์ กล่าวว่า ทุกฝ่ายไม่ว่าจะอยู่ใน Sector ใด ต้องช่วยกันพัฒนาการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยให้ก้าวต่อไปข้างหน้า ซึ่งการพัฒนาอาชีวศึกษาเป็นการเริ่มต้นที่ถูกต้องที่สุด (Get to the Point) เนื่องจากเป็นแรงงานที่สำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาและการแข่งขันของประเทศ ซึ่งนโยบายรัฐบาลก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรด้านอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก ความมุ่งมั่นของภาครัฐและภาคเอกชนที่จะทำงานร่วมกันจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญ (Key Factors) ที่นำไปสู่ความสำเร็จ

ในส่วนของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพฯ มีหน้าที่สำคัญในการสร้างระบบคุณวุฒิวิชาชีพให้เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งในเรื่องระบบคุณวุฒิวิชาชีพนี้ ประเทศไทยอาจจะยังตามไม่ทันประเทศอื่นอยู่บ้าง จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องกำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพและระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ไม่ใช่เฉพาะเรื่องของการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่รวมทั้งเรื่องของสมรรถนะ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญของบุคคลที่ผ่านการทดสอบตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ จะทำให้ผู้จ้างงานสามารถประเมินและมอบหมายงานรวมทั้งค่าตอบแทนได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพฯ ได้พัฒนามาตรฐานวิชาชีพขึ้นมาจำนวนมากเพื่อกำหนดระดับความเชี่ยวชาญของวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถนำข้อมูลส่วนนี้ไปใช้กำหนดตำแหน่งงานของผู้สมัครงานได้ อีกทั้งได้ให้ความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยตลอด ที่ผ่านมามีโครงการนำร่องการพัฒนาให้สอดคล้องกับคุณวุฒิวิชาชีพ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนารอบคุณวุฒิวิชาชีพให้ครอบคลุมทุกสายอาชีพ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาวิชาชีพอาชีวศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนที่มีประสิทธิภาพ และจากความร่วมมือของทุกฝ่ายเช่นนี้ ยิ่งจะทำให้นโยบายสานพลังประชารัฐ ยกกระดับคุณภาพวิชาชีพอาชีวศึกษา จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างแน่นอน

ภาคเอกชนส่วนหนึ่งในจำนวน 13 แห่ง ที่ให้ความร่วมมือในการยกระดับคุณภาพวิชาชีพอาชีวศึกษา ได้แก่

เอสซีจี :- โครงการทวิภาคี (Home Solution Career Choice) โดยในระหว่างที่เรียนจะให้นักศึกษาเข้าฝึกงานในสถานประกอบการ โดยได้รับทุนการศึกษาในระดับ ปวส. พร้อมเงินช่วยเหลือด้านต่างๆ เช่น ค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่าเบี้ยเลี้ยงในช่วงฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น

- โครงการ SCG Model School นักเรียนจะได้เรียนในสถานศึกษา 3 ภาคเรียน และจะฝึกงานในสถานประกอบการอีก 1 ภาคเรียน โดยจะมีพี่เลี้ยงและครูฝึกให้ตามสมรรถนะของสาขางาน พร้อมทั้งได้รับทุนการศึกษา และเบี้ยเลี้ยงในช่วงฝึกปฏิบัติงาน

- โครงการพัฒนาวุฒิ ปวส. ด้านเทคโนโลยีเครื่องกลและการผลิต เป็นโครงการเพื่อพัฒนาพนักงานวุฒิ ปวส. โดยพนักงานจะใช้เวลาเรียนตามหลักสูตร 2 ปี ทุกวันศุกร์บ่ายและวันเสาร์ทั้งวัน และจะได้รับทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร

- สถาบันนายช่างดี เป็นสถาบันฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของช่าง โดยจัดฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติที่ศูนย์ฝึกอบรม 7 ศูนย์ จัดอบรมที่สถาบันการศึกษา และหน่วยสาธิตเคลื่อนที่โดยมีรถ Mobile Unit

- โครงการฝีมือชน คนสร้างชาติ โดยมูลนิธิเอสซีจี แบ่งการดำเนินโครงการออกเป็น 2 ส่วน คือ การสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้น ม.3 และสามารถศึกษาต่อในระดับ ปวช. ในสาขาช่างอุตสาหกรรมและสาขาบริการ โดยเป็นทุนให้เปล่า อีกทั้งสามารถขอทุนต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. และอีกส่วนหนึ่งคือการรณรงค์เพื่อปรับภาพลักษณ์ผ่าน

กระบวนการสื่อสาร ด้วยการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารด้านดีของการเรียนสายอาชีพ พร้อมทั้งส่งเสริม และเผยแพร่ภาพความสามารถของนักเรียนอาชีพ เพื่อยกย่องนักเรียนอาชีพให้มีศักดิ์ศรี

การbinกรุงเทพ (บางกอกแอร์เวย์) :

- เน้นจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสายอาชีพศึกษาได้เข้ามาฝึกงานในส่วนต่าง ๆ ของบริษัท ตามความถนัด อาทิ ช่างซ่อมบำรุงอากาศยาน ต้อนรับภาคพื้นดิน บัญชีและการเงิน เป็นต้น นอกจากนี้ บริษัทจะช่วยประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโครงการให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ เข้าใจ และเห็นความสำคัญของการพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ช. การช่าง :

- โครงการนักศึกษาฝึกงาน จะรับนักศึกษาฝึกงานจากสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อฝึกงานในแผนกต่าง ๆ ของบริษัทอย่างต่อเนื่องทุกปี

- โครงการ ช.ชวนเยี่ยมชมโครงการ โดยจะให้นักศึกษาอาชีพ เข้าเยี่ยมชมสถานที่ก่อสร้างจริง และมีวิศวกรบรรยายถึงการทำงานของแต่ละโครงการ โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี 2554 จนถึงปัจจุบัน

- ช. ช่วยซ่อมสถานศึกษา โดยร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ ช่วยกันซ่อมแซมสถานศึกษา โดยมีวิศวกรผู้ชำนาญการและเจ้าหน้าที่ของบริษัทช่วยให้ความรู้และเป็นพี่เลี้ยงแก่นักศึกษาอาชีพ โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี 2555 จนถึงปัจจุบัน

- Academy Engineer “เด็กช่างฝัน” แบ่งเป็น Academy Engineer ทั้งในระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา เพื่อให้ความรู้ด้านวิศวกรรม เทคโนโลยี และเทคนิคการก่อสร้างและสร้างแรงบันดาลใจและแนวทางการศึกษาต่อ ให้ความรู้และเทคโนโลยีเฉพาะด้าน เยี่ยมชมหน่วยงานโครงการ ที่จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียนด้านอาชีพ ซึ่งโครงการนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการ

ซั่มมิต โอโต บอดี อินดัสตรี :

- โครงการทวิภาคี โดยรับนักศึกษาฝึกงานในระดับ ปวช. และ ปวส. พร้อมทั้งมีเบี้ยเลี้ยงและสวัสดิการต่าง ๆ ให้นักศึกษาในระหว่างการฝึกงาน และเมื่อจบการศึกษาแล้วจะพิจารณาเป็นกรณีพิเศษในการบรรจุให้เป็นพนักงานประจำของบริษัท

- โครงการโรงเรียนในโรงงาน เพื่อรับนักศึกษาที่จบ ปวช. เข้ามาเรียนในโรงงานวุฒิ ปวส. จำนวน 2 ปี โดยจะเข้าฝึกงานวันจันทร์-ศุกร์ และเรียนวิชาการในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งจะมีครูของวิทยาลัยเข้ามาสอนรายวิชาบังคับ เมื่อจบการศึกษาแล้วจะบรรจุเป็นพนักงานประจำของบริษัท

- โครงการกองทุนการศึกษา ซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยได้พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์จัดตั้งกองทุนการศึกษา ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผู้เรียนอาชีวศึกษาจากสถานศึกษาภาครัฐและเอกชนระดับ ปวช. ปี 2 ที่ผ่านการฝึกวินัยจากกองทัพแล้วไปเข้าฝึกงานในสถานประกอบการเป็นเวลา 1 ปี โดยมีเป้าหมาย สร้างคนดี มีสัมมาชีพ

- โครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูวิทยาลัยเทคนิค ร่วมผลิตกำลังแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ให้กับนักศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคจำนวน 15 วิทยาลัย

- การจัดงานนิทรรศการอาชีวศึกษาทวิภาคีไทย เพื่อแสดงศักยภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ส่งเสริมให้มีผู้เข้าเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น

ซีพี ออลล์ :

- จัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสถานประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้นักเรียนเรียนภาคทฤษฎีที่สถานศึกษา ไม่เกินสัปดาห์ละ 2 วัน และฝึกภาคปฏิบัติที่สถานประกอบการไม่น้อยกว่า 3 วัน ตลอดระยะเวลา เรียนจนครบหลักสูตร เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับใบประกาศนียบัตรตามความสามารถของผู้เรียน โดยปัจจุบันซีพี ออลล์ ได้จัดการศึกษาทวิภาคีร่วมกับสถานศึกษาอาชีวะ 45 แห่ง

มิตรผล :

- โครงการพัฒนาหลักสูตรทวิภาคี เพื่อผลิตบุคลากรสายอาชีพในอุตสาหกรรมน้ำตาลและชีวพลังงาน โดยรับนักศึกษาชั้น ปวส. ใช้เวลาเรียน 2 ปี มีเนื้อหาและหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาเส้นทางอาชีพในกลุ่มมิตรผล ทั้งภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติจริงในโรงงาน ซึ่งนักศึกษาจะได้รับทุนการศึกษาและเบี้ยเลี้ยงระหว่างฝึกปฏิบัติงาน และมีโอกาสเข้าทำงานกับกลุ่มมิตรผล ปัจจุบันมีสถาบันอาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ตั้งโรงงานเข้าร่วมโครงการแล้ว 8 แห่ง และมีแนวโน้มจะเพิ่มพื้นที่และจำนวนสถานศึกษาในอนาคต เช่น จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดใกล้เคียงกับพื้นที่ตั้งกลุ่มมิตรผล

เซ็นทรัล กรุ๊ป :

- โครงการทุนทวิภาคีเซ็นทรัล ระดับ ปวส. (CG DVE Scholarship) โดยเปิดรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาหรือกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีสุดท้ายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ ปวช. เกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.50 เข้าเรียนในระดับ ปวส. โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอน 3 รูปแบบ คือ เรียนผ่านระบบ Online

หรือ E-Learning, เรียน 1 ปีและฝึกประสบการณ์ 1 ปี และการเรียนควบคู่กับฝึกประสบการณ์ 5:1:1 (ฝึกประสบการณ์ 5 วัน เรียนในสถานศึกษา 1 วัน และหยุด 1 วัน) ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบได้รับทุนการศึกษาตลอดหลักสูตร 100% และเบี้ยเลี้ยงเพิ่มเติมประมาณ 7,500-10,500 บาทต่อเดือน รวมทั้งเบี้ยเลี้ยงพิเศษ คอมมิชชั่น ค่านั่งเครื่อง ค่าที่พักอาศัย 2,500 บาท/เดือน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกประสบการณ์ทำงานควบคู่กันไป และผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในสายงานที่ตนเองสนใจ เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

ข้อดี ออโตโมบิล :

- โครงการความร่วมมือการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี โดยร่วมมือกับ สอศ. ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะวิชาชีพเฉพาะทางด้านยานยนต์ และสร้างนิสยอุตสาหกรรมให้กับนักศึกษาอาชีวศึกษาจากวิทยาลัย 21 แห่งทั่วประเทศ ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ควบคู่กับการเรียนเนื้อหาตามรายวิชาอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับแรงงานไทย และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดแรงงานระดับโลกได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559)

และเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2559 คณะกรรมการสานพลังประชารัฐ ด้านการยกระดับคุณภาพวิชาชีพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับ ไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) โดยไมโครซอฟท์จะสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้และสร้างโอกาสทางอาชีพบนคลาวด์ เพื่อใช้พัฒนาอาชีพฝีมือชน เสริมทักษะวิชาชีพนอกห้องเรียนด้านต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานโดยรวมความรู้ไว้กว่า 2,500 หลักสูตร พร้อมขยายช่องทางให้เยาวชนอาชีวะได้เลือกงานที่ใช่ในแบบที่ชอบ และเชื่อมเครือข่ายกับผู้ประกอบการได้โดยตรง สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจสังคมดิจิทัล ในยุคไทยแลนด์ 4.0

ความร่วมมือครั้งสำคัญครั้งนี้ นับเป็นครั้งแรกในเอเชียและในประเทศไทยที่ไมโครซอฟท์สนับสนุนองค์กรด้านการศึกษาผ่านเทคโนโลยีคลาวด์ มูลค่ารวมกว่า 3 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือกว่า 105 ล้านบาท เป็นระยะเวลา 5 ปี เพื่อยืนยันเจตนารมณ์ของ นายสัตยา นาเดลลา ซีอีโอของไมโครซอฟท์ ที่ประกาศการช่วยเหลือสังคมโดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เป็นสื่อกลาง “Public Cloud for Public Good หรือ คลาวด์สาธารณะ เพื่อสาธารณประโยชน์” เมื่อครั้งเยือนประเทศไทย โดยตั้งแต่เริ่มโครงการในปี 2557 จนถึงปัจจุบัน มีเยาวชนกว่า 23 ล้านคนทั่วโลกสามารถเข้าถึงศูนย์การเรียนรู้

และสร้างโอกาสทางอาชีพบนคลาวด์ หรือ แพลตฟอร์ม ‘Microsoft YouthWorks’ โดยเทคโนโลยีดังกล่าวช่วยจับคู่ตำแหน่งงานแล้วกว่า 253,000 ตำแหน่งและช่วยพัฒนาทักษะเยาวชนในด้านต่าง ๆ กว่า 436,000 คน

นายอรรถพร เตียนเงิน กรรมการผู้จัดการ บริษัท ไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) จำกัด กล่าวว่า “ความร่วมมือในครั้งนี้เป็นหนึ่งในพันธกิจของไมโครซอฟท์ คอร์ปอเรชั่น ในการมอบเทคโนโลยีคลาวด์ให้กับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรและภาคการศึกษาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมมูลค่า 1 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในระยะเวลา 3 ปี นับจากปีนี้ โดยเทคโนโลยีคลาวด์จะช่วยให้บุคลากรขององค์กรต่าง ๆ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ ด้วยการเปิดกว้างให้เข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียมกัน” และหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของไมโครซอฟท์คือการสนับสนุนภาครัฐและสถาบันการศึกษาในการผลิตและสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพสู่สังคมไทย อาชีวศึกษาเป็นหนึ่งในสายอาชีพที่ประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพอีกเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าว ไมโครซอฟท์จึงให้ความสำคัญในการสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต และที่สำคัญช่วยนำเยาวชนเหล่านี้เข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยแพลตฟอร์ม ‘Microsoft YouthWorks’ ตอบโจทย์ดังกล่าวได้อย่างดี โดยขณะนี้เกิดเป็นความร่วมมือกับทั้งรัฐบาล และองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งไมโครซอฟท์จะเข้าไปช่วยจัดระบบให้เข้ากับความต้องการของแต่ละประเทศ ปัจจุบันมีเยาวชนกว่า 23 ล้านคน ที่ได้ใช้งาน ‘Microsoft YouthWorks’ นี้

ดังนั้นการจับมือกับไมโครซอฟท์ ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนที่ได้รับการยอมรับในระดับโลกถึงความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการพัฒนาแพลตฟอร์มที่มุ่งเสริมประสิทธิภาพการสร้างสรรค์ในโลกยุคใหม่ จึงถือเป็นอีกก้าวสำคัญ ที่จะช่วยยกระดับมาตรฐานความรู้ของนักเรียนอาชีวศึกษา ด้วยหลักสูตรเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่จำเป็นต่อวิชาชีพ อาทิหลักสูตรด้านไอที ภาษาอังกฤษ และการเป็นผู้ประกอบการในรูปแบบศูนย์กลางคลังความรู้ออนไลน์ขนาดใหญ่ที่มีความยืดหยุ่น สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา รวมทั้งการเปิดโอกาสให้พวกเขาได้เลือกงานที่ใช่ในแบบที่ชอบ ในขณะที่ผู้ประกอบการก็จะได้เข้ามาเลือกเฟ้นฝีมือชนที่มีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของตนได้อย่างง่ายดาย ซึ่งจะถือเป็นการเปิดประตูบานใหม่ที่ต่อยอดการเชื่อมโยงการศึกษาและพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเร่งผลิตกำลังพลอาชีพที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณภาพตามเป้าหมายของภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559)

โดยสรุปความร่วมมือทางการศึกษาอาชีวศึกษาของภาคเอกชนในปัจจุบัน ภาคเอกชนหลากหลายภาคส่วนเข้ามาร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศ ในส่วนของการจัดการอาชีวศึกษาที่กำลังดำเนินการอยู่ด้วยผลจากการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นการร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “สานพลังประชารัฐ ยุกระดับคุณภาพวิชาชีพอาชีวศึกษา: Competitive Workforce” กับภาคเอกชน 13 องค์กรชั้นนำระดับประเทศ เช่น เอสซีจี การบินกรุงเทพ (บางกอกแอร์เวย์) ช.การช่าง ชัมมิท โอโตบอดี อินดัสตรี ซีทีเออลล์ มิตรผล เซ็นทรัล กรุ๊ป ฮอนด้า ออโตโมบิล และ ไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) เป็นต้น

3.4 ความร่วมมือทางการศึกษาอาชีวศึกษาของมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ

การให้ความร่วมมือทางการศึกษาอาชีวศึกษาของมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ได้ดำเนินการมาทุกปีอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยความร่วมมือของ มร.อิโรชิ นาคางาวะ ประธานมูลนิธิกลุ่มอีซูซุและกรรมการผู้จัดการ บริษัท ตรีเพชโรอีซูซุเซลส์ จำกัด กล่าวว่า มูลนิธิกลุ่มอีซูซุยังคงมุ่งมั่นในการเสริมสร้างรากฐานความแข็งแกร่งทางการศึกษาให้แก่เยาวชนไทยทั่วทั้งประเทศต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อให้สังคมไทยเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไปอย่างมั่นคง ตามเจตนารมณ์แห่งวิถียูซุ นั่นคือ “ผู้ใช้สุขใจ เพิ่มพูนรายได้ ช่วยให้สังคมพัฒนา” การร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ได้ดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เป็นการสานต่อกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเยาวชนไทยในระดับอาชีวศึกษาสู่ความเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมยานยนต์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้านยานยนต์ในระดับนานาชาติ ซึ่งโครงการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. การมอบทุนการศึกษาให้แก่นักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาของอาชีวศึกษา จำนวน 199 ทุน/ปี (ทุนละ 5,000 บาท หรือ 99,000 บาท/ปี)
2. มอบเครื่องยนต์ดีเซลคอมมอนเรลอีซูซุ 155 เครื่อง พร้อม CAI สื่อการสอน
3. สัมมนาเชิงปฏิบัติการ “หลักสูตรเทคโนโลยียานยนต์อีซูซุ และหลักสูตรสมรรถนะเครื่องยนต์ดีเซลอีซูซุ” ปีละ 2 ครั้ง
4. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ (สนับสนุนโดยอีซูซุ) 13 แห่ง
5. จัดอบรมเทคโนโลยียานยนต์อีซูซุ ณ ศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ (สนับสนุนโดยอีซูซุ)

6. โครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ศูนย์บริการอีซูซุ เป็นความร่วมมือด้านการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ศูนย์บริการของผู้จำหน่ายอีซูซุ ทั่วประเทศ

7. มอบสื่อและอุปกรณ์การสอนเทคโนโลยียานยนต์อีซูซุ ให้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (เครื่องยนต์, ชุดศึกษาระบบโครงสร้างรถยนต์ และชุดฝึกปฏิบัติเพื่องานตัวถังและสี) เป็นสื่อการเรียนการสอนแบบคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย หัวข้อ “เทคโนโลยีเครื่องยนต์ดีเซลอีซูซุ ซูเปอร์คอมมอนเรล” และหัวข้อ “สมรรถนะเครื่องยนต์ดีเซลอีซูซุ”

8. สนับสนุนการแข่งขันทักษะวิชาชีพ สาขาเทคนิคยานยนต์ ระดับชาติ และระดับประเทศ

9. อบรมครู-อาจารย์: สมาคมครูผู้ประกอบวิชาชีพช่างยนต์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2555-ปัจจุบัน

10. โครงการ VEC VIP Camp 2555 – ปัจจุบัน เป็นการออกค่าย VIP อีซูซุ – อาชีว

11. สนับสนุนโครงการอาชีวอาสา ในเทศกาลขึ้นปีใหม่และสงกรานต์

ด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีโครงการความร่วมมือด้านการศึกษาโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ศูนย์บริการอีซูซุทั่วประเทศ โดยมีพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ที่ศูนย์บริการอีซูซุทั่วประเทศ เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการอาชีวศึกษาของประเทศไทย อีซูซุได้กำหนดนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ศูนย์บริการของผู้จำหน่ายอีซูซุ โดยมีรูปแบบการจัดการศึกษาดังนี้ 1) เรียนภาคทฤษฎี ณ สถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) ฝึกภาคปฏิบัติที่ศูนย์บริการอีซูซุอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายการดำเนินงานการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ศูนย์บริการของผู้จำหน่ายอีซูซุทั่วประเทศ ประมาณ 300 แห่ง

ด้านการสนับสนุนการแข่งขันทักษะวิชาชีพ สาขาเทคนิคยานยนต์ระดับภาคและระดับชาติอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยให้การสนับสนุนคณะกรรมการตัดสินรถยนต์ เครื่องมืออุปกรณ์ในสถานีแข่งขันของรางวัล รวมถึงรูปแบบการแข่งขันที่เป็นมาตรฐาน โดยในปี 2556 ให้การสนับสนุนจัดการแข่งขันระดับภาค ได้แก่ 1) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพมหานคร จำนวน 13 ทีม 2) ภาคใต้ จำนวน 13 ทีม 3) ภาคกลาง จำนวน 14 ทีม) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 ทีม และภาคเหนือ จำนวน 17 ทีม รวมผู้เข้าร่วมแข่งขันทั้งหมด จำนวน 231 คน การชิงชนะเลิศระดับชาติ มีทีมที่ผ่านเข้าสู่รอบสุดท้ายระดับชาติ ทั้งหมด 15 ทีม จาก 15 อาชีวศึกษาจังหวัด รวมผู้เข้าร่วมการแข่งขันในรอบนี้ จำนวน 5 คน

ด้านความร่วมมือของมูลนิธิกลุ่มอีซูซุกับวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร โดยการร่วมกันดำเนินงานตามโครงการความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร มีกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมความร่วมมือและจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ ในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร รวมงบประมาณ 556,451.60 บาท มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ ในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร
- 2) ถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ของอีซูซุให้กับครูและนักเรียน 2. กิจกรรมอบรมด้านเทคโนโลยียานยนต์ให้กับครูสาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย งบประมาณจากบริษัทรีเพชอีซูซุเซลส์ จำกัด จำนวน 88,000 บาท 2.1 มีการอบรมความรู้เรื่องระบบไฟฟ้าและระบบปรับอากาศรถยนต์ วัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดการอบรมความรู้เรื่องระบบไฟฟ้าและปรับอากาศรถยนต์ ให้ครูแผนกวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 2) พัฒนาความรู้ให้กับครูแผนกวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 3) นำเทคโนโลยีไปถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนและผู้สนใจต่อไป 2.2 การอบรมความรู้เรื่องระบบเกียร์อัตโนมัติ วัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดการอบรมความรู้เรื่องระบบเกียร์อัตโนมัติ ให้ครูแผนกวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 2) พัฒนาความรู้ให้กับครูแผนกวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 3) นำเทคโนโลยีไปถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนและผู้สนใจต่อไป 2.3 การอบรมความรู้เรื่องเครื่องยนต์ดีเซลคอมมอนเรลอีซูซุ 1.9 ดีดีไอ บลูเพาเวอร์ รุ่น RZ4E วัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความรู้เทคโนโลยียานยนต์ในหัวข้อดังกล่าว ให้กับครูสาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 2) ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ 3) เป็นการสานสัมพันธ์ครูเครือข่ายในแต่ละวิทยาลัยฯ 3. กิจกรรมมอบชุดเครื่องยนต์อีซูซุ 1.9 ดีดีไอ บลูเพาเวอร์ และมอบทุนการศึกษาให้วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร โดยบริษัทในมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ 3.1 กิจกรรมมอบชุดเครื่องยนต์อีซูซุ 1.9 ดีดีไอ บลูเพาเวอร์ จำนวน 1 ชุด เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนนักเรียน นักศึกษา สาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร 3.2 กิจกรรมมอบทุนการศึกษาให้กับวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร เพื่อช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทุกปี จำนวนปีละ 3 ทุน ทุนละ 8,000 บาท

โดยรวมจะเห็นได้ว่าบริษัท ตรีเพชร อีซูซุเซลส์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ได้ให้ความร่วมมือ มุ่งมั่นในการเสริมสร้างรากฐานความแข็งแกร่งทางการศึกษาให้แก่เยาวชนไทยทั่วประเทศ เพื่อให้สังคมไทยเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไปอย่างมั่นคง การร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ได้ดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสานต่อกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเยาวชนไทยในระดับอาชีวศึกษาสู่ความเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมยานยนต์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้านยานยนต์ในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร ได้มีการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ และได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

และเพื่อเป็นการตอบรับและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมยานยนต์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร ยังได้ทำความร่วมมือกับบริษัท บีเอ็มดับเบิลยู (ประเทศไทย) จำกัด และหอการค้าไทยเยอรมัน ในการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชา เครื่องกล ตามโครงการ BMW Service Apprentice Program เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตรทวิภาคี 2 ปี ประกอบด้วย 4 ภาคการศึกษา และ 1 ภาคฤดูร้อน แบ่งเป็นภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรที่จบการศึกษาจากหลักสูตรนี้มีความรู้ที่สมบูรณ์แบบ พร้อมประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานที่รองรับการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร สำหรับภาคทฤษฎีและความรู้พื้นฐานด้านยานยนต์ 2) ศูนย์บริการบีเอ็มดับเบิลยู สำหรับภาคปฏิบัติ และ 3) ศูนย์ฝึกอบรมบีเอ็มดับเบิลยู สำหรับภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติเฉพาะรถยนต์บีเอ็มดับเบิลยู

สวัสดิการให้นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่

- ทution การศึกษามูลค่า 12,000 บาทต่อปี
- ประกาศนียบัตรจากวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร
- ประกาศนียบัตรจาก บริษัท บีเอ็มดับเบิลยู (ประเทศไทย) จำกัด
- ประกาศนียบัตรจากโครงการเยอรมัน-ไทย เพื่อความเป็นเลิศในการศึกษาทวิภาคี
- เงินสนับสนุน 4,000 บาท ต่อภาคการศึกษา สำหรับภาคการศึกษาที่ 1 และ 3
- เงินสนับสนุน 250 บาทต่อวัน สำหรับภาคการศึกษาที่ 2 และ 50 บาทต่อวัน สำหรับภาคการศึกษาที่ 4

- ชุดเครื่องแบบ และรองเท้านิรภัย
- โอกาสเข้าร่วมงานกับศูนย์บริการ บีเอ็มดับเบิลยู ทันทีหลังจบการศึกษา

เมื่อนักศึกษาศึกษาครบหลักสูตร 4 ภาคการศึกษา หอการค้าเยอรมัน-ไทย (GTCC) จะจัดให้มีการทดสอบสมรรถนะ ซึ่งใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันกับที่ใช้สอบในประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนี นักศึกษาที่สอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนด นักศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรรับรองการผ่านสมรรถนะของหอการค้าเยอรมัน-ไทย (GTCC) ซึ่งสามารถนำประกาศนียบัตรนี้ ไปใช้สมัครทำงานบริษัทในเครือประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนีได้ทุกประเทศ โดยจะได้รับเงินเดือนและสวัสดิการที่สูงขึ้น โดยบริษัทต่าง ๆ ในเครือประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนีในประเทศไทยจะกำหนดให้เงินพิเศษเพิ่มอีก 5,000 บาท สำหรับประเทศอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับค่าครองชีพของประเทศนั้น ๆ

4. บริบทของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร เป็นสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษากรุงเทพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นวิทยาลัยที่แยกมาจากเทคนิคมีนบุรี เริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. 2529 เดิมใช้ชื่อว่า วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี 2 โดยได้รับบริจาคที่ดินจาก ร.อ.โชติ - นางบุญมาก ปัทมบุษ คหบดีชาวมินบุรี จำนวน 40 ไร่ และเนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ขอพระราชทานนามสถานศึกษาใหม่ว่า วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2536 ตั้งอยู่เลขที่ 73 หมู่ 18 ถนนคู้เมเกล้า แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

4.1 การดำเนินงานของสถานศึกษา

ปรัชญาของสถานศึกษา

ฝีมือยอด วินัยเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม ล้ำเลิศวิชาการ

วิสัยทัศน์ (Vision)

วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร เป็นองค์กรชั้นนำ ในการผลิตกำลังคนด้านช่างฝีมือ ช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อตอบสนองแรงงานและสถานประกอบการสู่ประชาคมอาเซียน

พันธกิจ (Mission)

1. มุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
2. มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ ตอบสนองแรงงาน และสถานประกอบการ ให้ทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง
3. มุ่งพัฒนาผลงาน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองการให้บริการต่อชุมชน
4. มุ่งพัฒนาการบริหารจัดการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

ยุทธศาสตร์ (Strategy)

1. พัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ
2. พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตามสมรรถนะที่กำหนด
3. พัฒนาระบบกลไกในด้านสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรม
4. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

เอกลักษณ์: เรียนดี มีคุณธรรม น้อมนำความพอเพียง

อัตลักษณ์: สุภาพชน คนมีน้ำใจ

เป้าประสงค์ (Goal)

1. องค์การมีภาพลักษณ์ที่ดี
2. ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ
3. ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ
4. การบริการวิชาการและวิชาชีพเป็นที่ยอมรับ
5. องค์การน่าเชื่อถือ
6. ผลงานวิจัยมีประโยชน์และเป็นที่ยอมรับของอุตสาหกรรมและชุมชน
7. มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ
8. มีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
9. มีเครือข่ายความร่วมมือในการทำวิจัยและบริการวิชาการ
10. มีระบบและกลไกในการสนับสนุนการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ
11. มีระบบประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ

12. มีระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ
13. มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ
14. มีบุคลากร ที่มีสมรรถนะตามกำหนด
15. มีวัฒนธรรมการทำงานที่ดี
16. มีขวัญกำลังใจในการทำงาน
17. มีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ
18. มีการจัดการความรู้
19. มีระบบบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ
20. มีระบบการหารายได้ที่เพิ่มขึ้น

4.2 จุดเน้นในการพัฒนาสถานศึกษา และความโดดเด่น

จุดเน้นในการพัฒนาของสถานศึกษา

1. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
2. การจัดการศึกษาโดยความร่วมมือกับหน่วยงานในประเทศ และต่างประเทศ
3. การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา
4. การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน

ความโดดเด่นของสถานศึกษา (ผลงาน/รางวัล/เกียรติยศ/ชื่อเสียง)

1. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี มาตรฐานสากลเยอรมัน
2. การแข่งขันฮอนด้าประหยัดเชื้อเพลิง รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 รถประติษฐ์ประเภทสวยงาม ณ สนามช้างอินเตอร์เนชั่นแนลเซอร์กิต จังหวัดบุรีรัมย์
3. การแข่งขันทักษะวิชาชีพระดับภาค ประจำปีการศึกษา 2559 ระดับภาค

ตะวันออกและกรุงเทพมหานคร รางวัลชนะเลิศทักษะเทคนิคยานยนต์

4. การประกวดสิ่งประดิษฐ์ของคนรุ่นใหม่ ระดับภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร รางวัลระดับเหรียญเงิน เครื่องปรีนเตอร์ฉุกเฉิน ประเภทองค์ความรู้การนำเสนอผลงานวิจัยนวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ของคนรุ่นใหม่ภาคภาษาอังกฤษ

4.3 กลยุทธ์และมาตรการของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 1 ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานและสังคมทั้งในประเทศภูมิภาคอาเซียนและระดับสากล

มาตรการที่ 1 ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพสถานศึกษา

มาตรการที่ 2 ปฏิรูปสื่อ หลักสูตร

มาตรการที่ 3 ยกระดับการศึกษาสู่อาเซียน

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือเครือข่ายการจัดอาชีวศึกษา

มาตรการที่ 1 ยกระดับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

มาตรการที่ 2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับภูมิภาคอาเซียนและ

ต่างประเทศ

มาตรการที่ 3 สร้างความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ และภาคเอกชนในทุกกระดับ

กลยุทธ์ที่ 3 ปรับภาพลักษณ์ ทัศนคติและสร้างการยอมรับของสังคม ที่มีต่อการเรียนสายอาชีพด้วย กระบวนการเชิงคุณภาพให้กับนักเรียน และชุมชน

มาตรการที่ 1 ประชาสัมพันธ์ผู้ประกอบการและชุมชน เผยแพร่ภาพลักษณ์เชิงคุณภาพ

มาตรการที่ 2 ส่งเสริมคนดีศรีอาชีพ

มาตรการที่ 3 ส่งเสริมอาชีพอาสา เพื่อพัฒนาสังคม

มาตรการที่ 4 ส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียน

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับผู้อยู่นอกระบบการศึกษาให้สามารถสร้างงานสร้างรายได้

มาตรการที่ 1 ส่งเสริมการฝึกอาชีพระยะสั้นตามความต้องการของตลาดแรงงาน

มาตรการที่ 2 ส่งเสริมศูนย์ฝึกอาชีพให้สถานศึกษา

มาตรการที่ 3 ส่งเสริมศูนย์ทดสอบฝีมือแรงงาน

กลยุทธ์ที่ 5 การสนับสนุนบุคลากรด้านอาชีวศึกษาจากภาคเอกชนและชุมชน

มาตรการที่ 1 เชิญครูเกษียณอายุราชการเป็นครูพิเศษ

มาตรการที่ 2 เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการเป็นครูพิเศษ

มาตรการที่ 3 เชิญปราชญ์ชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นเป็นครูพิเศษ

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

มาตรการที่ 1 เพิ่มขีดความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน

มาตรการที่ 2 เพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

มาตรการที่ 3 ส่งเสริมการศึกษาต่อและการฝึกอบรมอาชีพ

กลยุทธ์ที่ 7 พัฒนาระบบบริหารจัดการ

มาตรการที่ 1 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

มาตรการที่ 2 พัฒนาระบบสารสนเทศ

มาตรการที่ 3 พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรการที่ 4 พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรการที่ 5 ส่งเสริมงานวิจัย นวัตกรรมและองค์ความรู้

กลยุทธ์ที่ 8 เพิ่มปริมาณผู้เรียน

มาตรการที่ 1 ลดปัญหาการออกกลางคัน

มาตรการที่ 2 สร้างค่านิยมอาชีพศึกษา

มาตรการที่ 3 จูงใจให้ผู้เรียนมัธยมศึกษาให้มาเรียนสายอาชีพ

มาตรการที่ 4 ป้องกันควบคุมปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง

4.4 หลักสูตรการเรียนการสอน

1. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตร 3 ปี วิทยาลัยฯ เปิดทำการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทั้งในระบบปกติและระบบทวิภาคี หลักสูตร 3 ปี รับนักศึกษาที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) หรือเทียบเท่า เปิดสอน 2 ประเภทวิชา

1.1 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชา ดังนี้

1.1.1 สาขาวิชาเครื่องกล

1.1.2 สาขาวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง

1.1.3 สาขาวิชาโลหะการ

1.1.4 สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง

1.1.5 สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์

1.1.6 สาขาวิชา เขียนแบบเครื่องกล

1.1.7 สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาดังนี้

1.2.1 สาขาวิชาการบัญชี

1.2.2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

1.2.3 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก

2. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตร 2 ปี วิทยาลัยฯ จัดการเรียนการสอนใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง รั้งผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) หรือเทียบเท่าเข้าศึกษาตามสาขาวิชาดังนี้

2.1 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาเปิดสอนดังนี้

2.1.1 สาขาวิชาเครื่องกล

2.1.2 สาขาวิชาเทคนิคการผลิต

2.1.3 สาขาวิชาเทคนิคโลหะ

2.1.4 สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง

2.1.5 สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์

2.1.6 สาขาวิชาเขียนแบบเครื่องกล

2.1.7 สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.2 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม เปิดสอนดังนี้

2.2.1 สาขาวิชาการบัญชี

2.2.2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

2.2.3 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก

3. ระดับปริญญาตรี (ทลบ.) หลักสูตร 2 ปี

- สาขาวิชาเทคโนโลยีแม่พิมพ์

5. โครงการความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร

1. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2555 - 2569)

นโยบายที่ 1 มุ่งสร้าง/ผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน
ยุทธศาสตร์ที่ 1 มุ่งพัฒนาคุณภาพและปริมาณผู้เรียนให้สัมพันธ์กับความต้องการของ
ตลาดแรงงานในประเทศและระดับสากล

นโยบายที่ 3 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ใหม่
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทาง
วิชาการระหว่างหน่วยงาน สถานศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ

2. สอดคล้องกับโครงการหรืองานอื่น

2.1 สอดคล้องกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 ตัวบ่งชี้ที่ 39 ว่าด้วยการมีส่วนร่วม
ของประชาคมอาชีวศึกษา ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้

2.2 สอดคล้องกับมาตรฐาน สมศ. ตัวบ่งชี้ที่ 18 ว่าด้วย การสร้างการมีส่วนร่วมและขยาย
โอกาสทางการศึกษา

2.3 สอดคล้องกับนโยบาย สอศ. ว่าด้วยความร่วมมือกับสถานประกอบการ

2.4 สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนให้เข้ามา
มีบทบาทและมีส่วนร่วม

2.5 สอดคล้องกับมาตรฐานโรงเรียนรางวัลพระราชทาน ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
ความร่วมมือกับสถานประกอบการ

3. ผู้รับผิดชอบโครงการ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร

4. ระยะเวลาดำเนินโครงการ เป็นโครงการต่อเนื่อง ระยะเวลาตั้งแต่ 1 กันยายน 2559 –30
สิงหาคม 2560

5. หลักการและเหตุผล

รัฐบาลได้จัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) โดย
มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพและ
มาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมี
คุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารการศึกษา ด้านการพัฒนา
อาชีวศึกษา ให้มีการผลิตและพัฒนาากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ความสามารถ พัฒนา

คุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถเชื่อมโยงความสามารถในการสอนและประสบการณ์ในสถานประกอบการ การบริหารจัดการ การศึกษาอาชีวศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน สถานประกอบการ และทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น

สอดคล้องกับการที่มูลนิธิกลุ่มอีซูซุและบริษัทตรีเพชโรอีซูซุเซลส์ จำกัด ได้มีนโยบายให้การสนับสนุนวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เฉพาะทางเทคโนโลยียานยนต์ ซึ่งครอบคลุมทั้งการสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยียานยนต์ และการให้ความร่วมมือในด้านวิชาการ เพื่อพัฒนาครูและนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา โดยดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 ถึงปัจจุบันปี การศึกษา 2560 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหา นคร ได้จัดทำเป็นโครงการความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร

6. วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ ในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร
2. เพื่อยกระดับและพัฒนาครูผู้สอนของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ของอีซูซุ เพื่อนำไปถ่ายทอดให้ความรู้และฝึกประสบการณ์ให้กับนักเรียน นักศึกษา ของวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อพัฒนาเครื่องมือ เครื่องจักร สื่อการเรียนการสอน และสนับสนุนสวัสดิการนักเรียน นักศึกษาด้านต่าง ๆ เช่น การมอบทุนการศึกษา เป็นต้น
4. เพื่อสร้างความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ โดยเฉพาะกับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ร่วมกับวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร

7. เป้าหมาย

7.1 เจริญปริมาณ

ลำดับ ที่	เป้าหมาย	จำนวน	หมายเหตุ
1	มีศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์	1 ศูนย์	
2	เครื่องยนต์คอมมอนเรล	1 เครื่อง	
3	โครงสร้างส่วนประกอบรถยนต์	1 คัน	
4	เครื่องมือและอุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอน สาขาวิชาช่างยนต์	11 รายการ	
5	สื่อการสอนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เพื่อการเรียน การสอนสาขาวิชาช่างยนต์	1 ชุด	
6	ครูผู้สอนสาขาวิชาเครื่องกล แผนกวิชาช่างยนต์	14 คน	
7	ผู้เรียนสาขาวิชาเครื่องกล แผนกวิชาช่างยนต์	377 คน	

7.2 เจริญคุณภาพ

7.2.1 คุณภาพและประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์

7.2.2 ครูผู้สอนสาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร ได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และทักษะ สามารถนำเทคโนโลยียานยนต์อู่ไปถ่ายทอดให้ผู้เรียนและผู้สนใจทั่วไป

7.2.3 ศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์มีเครื่องมือ เครื่องจักร และสื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน

8. แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
1. กิจกรรมความร่วมมือและจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ ใน	1 ต.ค. 59 – 30 ม.ค. 60	- คุณภาพและประสิทธิภาพ ของศูนย์การเรียนรู้และ ถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์	- ฝ่ายวิชาการ - ฝ่ายแผนงาน และความ ร่วมมือ

กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ผู้รับผิดชอบ
วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา		ในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนา ภิเษก มหานคร สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา - ระดับความพึงพอใจของครู และผู้เรียนต่อศูนย์การเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยียาน ยนต์ ในวิทยาลัยเทคนิค กาญจนาภิเษก มหานคร	- หัวหน้าแผนก วิชาช่างยนต์
2. กิจกรรมอบรมความรู้ด้าน เทคโนโลยียานยนต์ ให้กับครู สาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัย เทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย งบประมาณจากบริษัทตรีเพช อีซูซุเซลส์ จำกัด	1 ก.พ. 60 – 30 พ.ค. 60	- จำนวนครูที่เข้ารับการอบรม ความรู้ด้านเทคโนโลยี ยานยนต์ - ระดับความพึงพอใจของครู ที่เข้ารับการอบรม - ระดับคุณภาพของผู้เรียนที่ ได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก ครูที่ผ่านการอบรม	
3. กิจกรรมมอบชุดเครื่องยนต์ อีซูซุ 1.9 ดีดีไอ บลูเพาเวอร์ และ มอบทุนการศึกษาให้วิทยาลัย เทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร โดยบริษัทในกลุ่มอีซูซุ	1 ต.ค. 59 – 30 มิ.ย. 60	- จำนวนชุดเครื่องยนต์ อีซูซุ 1.9 ดีดีไอ บลูเพาเวอร์ และ ทุนการศึกษาของผู้เรียนที่ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนา ภิเษก มหานคร ได้รับ - ระดับความพึงพอใจของครู และผู้เรียนวิทยาลัยเทคนิค กาญจนาภิเษก มหานคร ที่ ร่วมกิจกรรม	
4. ติดตามและประเมินผล	ก.ค.-ส.ค. 60		
5. สรุปและรายงานผล	ก.ย. 60		

9. งบประมาณ

งบประมาณจากวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และจากบริษัท ตรีเพชโรชิชูเซลส์ จำกัด โดยดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการ ดังนี้

1. กิจกรรมความร่วมมือและจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ ในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รวมงบประมาณ 556,451.60 บาท

1.1 วัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ ในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร 2) ถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ของอีชูซูให้กับครูและนักเรียน

1.2 เป้าหมาย 1) เชิงปริมาณ ครู 11 คน นักเรียน นักศึกษา จำนวน 400 คน 2) เชิงคุณภาพ พัฒนาห้องเรียนศูนย์การเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยียานยนต์ให้มีคุณภาพ

1.3 กิจกรรมดำเนินงานของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร ได้แก่ 1) พัฒนาพื้นที่ห้องเรียน 2) กั้นห้องเรียนด้วยอะลูมิเนียม 3) ปรับปรุงสีภายนอกอาคาร 4) ปรับปรุงทางขึ้นอาคาร 5) ปรับปรุงพื้นด้านหน้าโรงฝึกงาน 6) ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ 7) ติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ 5 ชุด

1.4 กิจกรรมดำเนินการของบริษัทอีชูซูเซลส์ จำกัด ได้แก่ 1) มอบรถยนต์คอมมอนเรล จำนวน 1 เครื่อง 2) ฝึกอบรมครูผู้สอนรถยนต์คอมมอนเรล 3) จัดอบรมสัมมนาครูสาขาวิชาเครื่องกลเรื่องเทคโนโลยียานยนต์ 4) มอบโครงสร้างส่วนประกอบรถยนต์ จำนวน 1 คัน 5) มอบเครื่องมือและอุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอนสาขาวิชาช่างยนต์ จำนวน 11 รายการ และ 6) มอบสื่อการสอนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เพื่อการเรียนการสอนสาขาวิชาช่างยนต์

2. กิจกรรมอบรมความรู้ด้านเทคโนโลยียานยนต์ ให้กับครูสาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย งบประมาณจากบริษัทตรีเพชโรชิชูเซลส์ จำกัด จำนวน 88,000 บาท

2.1 การอบรมความรู้เรื่อง ระบบไฟฟ้าและระบบปรับอากาศรถยนต์

วัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดการอบรมความรู้เรื่อง ระบบไฟฟ้าและปรับอากาศรถยนต์ ให้ครูแผนกวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 2) พัฒนาความรู้ให้กับครูแผนกวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 3) นำเทคโนโลยีไปถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนและผู้สนใจต่อไป

เป้าหมาย 1) เชิงปริมาณ ครู จำนวน 20 คน 2) เชิงคุณภาพ เป็นการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนและนำเทคโนโลยีไปถ่ายทอดแก่ผู้เรียนและผู้สนใจทั่วไป

2.2 การอบรมความรู้เรื่อง ระบบเกียร์อัตโนมัติ

วัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดการอบรมความรู้เรื่อง ระบบเกียร์อัตโนมัติ ให้ครูแผนกวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 2) พัฒนาความรู้ให้กับครูแผนกวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 3) นำเทคโนโลยีไปถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนและผู้สนใจต่อไป

เป้าหมาย 1) เชิงปริมาณ ครู จำนวน 20 คน 2) เชิงคุณภาพ เป็นการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนและนำเทคโนโลยีไปถ่ายทอดแก่ผู้เรียนและผู้สนใจทั่วไป

2.3 การอบรมความรู้เรื่อง เครื่องยนต์ดีเซลคอมมอนเรลอีซูซุ 1.9 ดีดีไอ บลูเพาเวอร์ รุ่น RZ4E

วัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความรู้เทคโนโลยียานยนต์ในหัวข้อดังกล่าว ให้กับครูสาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย 2) ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ 3) เป็นการสานสัมพันธ์ครูเครือข่ายในแต่ละวิทยาลัยฯ

เป้าหมาย 1) เชิงปริมาณ ครูสาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย จำนวน 25 คน 2) เชิงคุณภาพ เป็นการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนและนำเทคโนโลยีไปถ่ายทอดแก่ผู้เรียนและผู้สนใจทั่วไป

3. กิจกรรมมอบชุดเครื่องยนต์อีซูซุ 1.9 ดีดีไอ บลูเพาเวอร์ และมอบทุนการศึกษาให้วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร โดยบริษัทในมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อ 1) มอบชุดเครื่องยนต์อีซูซุ 1.9 ดีดีไอ บลูเพาเวอร์ จำนวน 1 ชุด เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนนักเรียน นักศึกษา สาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร 2) มอบทุนการศึกษาให้กับวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร เพื่อช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทุกปี จำนวนปีละ 3 ทุน ทุนละ 8,000 บาท 3) สร้างความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาระหว่างวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร กับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ

10. การติดตามและประเมินผล

1. ใช้แบบสอบถามและประเมินตามสภาพจริง
2. การประชุมสรุปผลการดำเนินการ
3. รายงานผลการดำเนินการ

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโครงการ

1. ครูสาขาวิชาเครื่องกลของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย มีความรู้และทักษะ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับผู้เรียนและผู้สนใจทั่วไป
2. สถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักร เพื่อการฝึกนักเรียน นักศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ
3. คู่มือและสื่อการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาเครื่องกลในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร และวิทยาลัยในเครือข่าย มีคุณภาพและมีมาตรฐาน
4. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่อยู่ในเครือข่ายได้รับการพัฒนาและยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้เป็นมาตรฐานสากลต่อไป

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการจัดการเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา

งานวิจัยและรายงานประเมินโครงการที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการจัดการเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา มีดังนี้

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก การวิจัยมี 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบายในกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 คน ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบกระบวนการสร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพ ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ จำนวน 2 โรงเรียน และ ระยะที่ 4 การประเมินการใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ชั้นสร้างพันธสัญญา ร่วมกัน 4) ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ชั้นรักษาความสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิก เครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ของเครือข่าย 5) คุณลักษณะที่ดี ของผู้นำเครือข่าย และ 6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล

วิไลพรณ์ เสรีวัฒน์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นหาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียน มาตรฐานสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างปี 2553-2554 ตาม องค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้าน ผลกระทบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed method) ระหว่าง การวิจัยเชิงสำรวจ (survey study) ประชากร คือ โรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 381 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า และการวิจัยพหุกรณีศึกษา (multi-cases study) พื้นที่ในการศึกษา เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล 6 โรงเรียน ใน 6 ภูมิภาค เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีความคาดหวังให้ นักเรียนมีความเป็นเลิศวิชาการ สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่าง สร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก มีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวนโยบายการจัดการ ศึกษาเพื่อมุ่งสู่คุณภาพในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าครูผู้สอน ผู้บริหาร และปัจจัยพื้นฐานในโรงเรียนมาตรฐานสากล มีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก แต่ครูผู้สอนและผู้บริหารขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษในการ สื่อสาร ควรปรับปรุงให้มีห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดีย ทุกกลุ่มสาระ และอินเทอร์เน็ต ความเร็ว สูงทั่วประเทศ

3. ด้านกระบวนการ พบว่า การปฏิบัติตามแนวนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหารคุณภาพ 7 หมวด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นเลิศวิชาการสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลงานอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก อยู่ในระดับมาก

5. ด้านผลกระทบ พบว่า ครูมีการวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ครูและนักเรียนมีเครือข่ายร่วมพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้น โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียนได้รับเกียรติบัตร รางวัล และได้ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สำคัญต่างๆ ในทุกระดับ

พจนานวรรณ อนุพันธ์ (2556) ได้วิจัยเรื่องการสำรวจความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สำรวจความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อคุณสมบัติผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 6 ด้านคือ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรของสถานประกอบการที่มีการว่าจ้างผู้สำเร็จการศึกษามากที่สุดทั้งหมด 6 แห่ง จำนวน 110 คน

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อคุณสมบัติผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ด้านทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพ 4) ด้านบุคลิกภาพ 5) ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และ 6) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ

มานอช ชีพสุวรรณ (2556) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสหวิทยาเขต ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา (เดิม) จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อประเมินตามสภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการที่คาดหวังและสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ

ผู้บริหารสหวิทยาเขตในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เนื้อหาที่วิจัย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการจัดองค์กร และด้านการจัดสรรทรัพยากร การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารสหวิทยาเขต และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวนผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน 88 คน ช่วงที่ 2 นำค่าเฉลี่ยความแตกต่างที่อยู่ในระดับสูงสุดของทุกด้านไปสร้างแบบสอบถามเพื่อขอข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสหวิทยาเขตในโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการวางแผน รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ สภาพความต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการจัดสรรทรัพยากร รองลงมาคือ ด้านการจัดองค์กร 2) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสหวิทยาเขตในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการจัดองค์กร และด้านการจัดสรรทรัพยากร

อุดมสิน คันธภูมิ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา 2) พัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและสภาพที่พึงประสงค์เครือข่ายความร่วมมือ โดยใช้แบบสอบถาม ถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ โดยสังเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎี ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เครือข่ายความร่วมมือ และการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ ดำเนินการเครือข่ายความร่วมมือที่ปฏิบัติดีเลิศ และประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ระยะที่ 3 นำรูปแบบไปใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1. สภาพปัจจุบันเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2. รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพ

ผู้เรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ศิษย์เก่า พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน 2) กระบวนการสร้างเครือข่าย 3) ความร่วมมือ 4) องค์ประกอบสำคัญของเครือข่าย และ 5) คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 3. ผลการศึกษาการใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จะเห็นได้จากผลการทดสอบปลายภาคเรียนที่ 1 และปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เมื่อเปรียบเทียบกัน พบว่า ภาคเรียนที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบปลายภาคที่ 2 ของนักเรียนสูงขึ้น และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าภาคเรียนที่ 1 และนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์หลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ร้อยละ 100

เรนดูลิน (Rendulic, 1995: 70) ทำการวิจัยเรื่อง การตรวจหาวิธีการประเมินคุณค่าที่มีศักยภาพและความตรงของแบบจำลองการประเมินหลักสูตร (ICE model) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองการประเมินหลักสูตรจากหลาย ๆ แนวคิด ให้เป็นแบบการประเมินหลักสูตรโดยเฉพาะของวิทยาลัยชุมชน (Community College) และทำการทดสอบวิธีการตัดสินคุณค่าและความตรงของโมเดลที่วิจัยพัฒนาขึ้น นั่นคือ ICE model ซึ่งเป็นการสังเคราะห์แนวคิด จากแบบจำลองชิปของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP model) และแบบจำลองเคาน์ทิแนนซ์ของสเตค (Stake's Countenance model) แบบจำลองที่พัฒนาขึ้น ได้นำไปใช้ในการประเมินหลักสูตรการศึกษาในมหาวิทยาลัยชุมชน ซึ่งเป็นการศึกษานำร่อง และทำการวิเคราะห์ผลการประเมินพบว่า ICE model มีศักยภาพและมีความตรงในการประเมินหลักสูตร และยิ่งไปกว่านั้น สารสนเทศที่ได้จากการประเมินยังนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรได้

ลีเลย์ (Lelley, 1983) ได้ศึกษาประเมินโครงการศึกษาวิชาชีพของวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยอาร์คันซอ ผลการประเมินพบว่า ผู้จบการศึกษามีความพึงพอใจในหลักสูตรในระดับน้อย และต้องการให้มีการทบทวนกระบวนการคัดเลือกผู้เข้ารับการศึกษาและกระบวนการนิเทศ ผู้เข้ารับการศึกษาที่มีความพึงพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาในระดับมาก

เฮลมสเตเตอร์ (Helmstedter, 2005: 407) ได้ศึกษากลยุทธ์ภาวะผู้นำ (Leadership Strategies) เพื่อยืนยันกลยุทธ์ภาวะผู้นำทางการจัดการศึกษา เพื่อเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในสถานศึกษาให้มีความหลากหลาย และเพื่อให้ครูตระหนักถึงกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษามี 6 กลยุทธ์ คือ 1) พัฒนาการสื่อสารให้กว้างขวางขึ้น 2) ให้การสนับสนุน

ครูใหญ่ 3) การเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วม 4) เปิดโอกาสให้มีการร่วมกันตัดสินใจ 5) พัฒนาบุคลากรผู้ร่วมงาน และ 6) ส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วม

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) และรูปแบบชิปปี้ (CIPPI Model)

รายงานประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) และรูปแบบชิปปี้ (CIPPI Model) มีดังนี้

อินดา แต่งอ่อน (2553) ได้รายงานประเมินโครงการพัฒนาและส่งเสริมการใช้เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPPI Model) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินบริบทของโครงการ 2) ประเมินปัจจัยป้อนเข้าของโครงการ 3) ประเมินกระบวนการของโครงการ 4) ประเมินผลผลิตของโครงการ 5) ประเมินผลกระทบของโครงการ กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ประเมินโครงการได้แก่ ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม และเครือข่ายการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการประเมินพบว่า 1. โดยภาพรวมทั้งโครงการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านบริบท 2) ด้านกระบวนการ 3) ด้านปัจจัยป้อนเข้า 4) ด้านผลผลิต 5) ด้านผลกระทบ และพบว่า ปริมาณกิจกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 94.50 ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 72.83 ส่วนรางวัลที่ได้รับ คิดเป็นร้อยละ 75.00 โดยทุกรายการผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนดไว้ 2. ผลจากการสัมภาษณ์ ครู ผู้เรียน คณะกรรมการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา และเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปว่าโครงการพัฒนาและส่งเสริมการใช้เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นโครงการที่บรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

สุภี เวียงชัยภูมิ (2553) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix It Center) วิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการดำเนินการ

โครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix It Center) วิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิ โดยใช้รูปแบบซิปโมเดล (CIPP Model) เป็นกรอบในการประเมิน ได้แก่ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน วิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูจำนวน 25 คน เจ้าหน้าที่ จำนวน 7 คน นักศึกษา จำนวน 80 คน ประชาชนผู้ร่วมปฏิบัติหน้าที่ช่างซ่อมประจำศูนย์ จำนวน 25 คนรวมทั้งสิ้น 140 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายงานและ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสรุปผลการดำเนินงานของแต่ละศูนย์ มีผลการประเมินปรากฏดังนี้

1. ด้านสภาวะแวดล้อม พบว่า การปฏิบัติงานโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน วิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิ มีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ วัตถุประสงค์โครงการสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสถานศึกษา โครงการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ด้านการแก้ปัญหาความยากจน และเห็นว่าโครงการนี้มีประโยชน์ในการบริการประชาชน พื้นที่ที่ตั้งศูนย์ และการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการไว้อย่างชัดเจน และที่ตั้งศูนย์มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิ ได้สร้างความพึงพอใจให้ผู้ใช้บริการในระดับมาก ในด้านผลการซ่อมและมีวัสดุ อุปกรณ์มีความเพียงพอ มีแผนการดำเนินงานโครงการชัดเจนและเหมาะสม มีการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ และมีบุคลากรในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ มีครุภัณฑ์เพียงพอในระดับปานกลาง บุคลากรมีทักษะในการปฏิบัติงาน และสถานที่ในการปฏิบัติงานของแต่ละศูนย์มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

3. ด้านกระบวนการ พบว่า รายการที่มีการที่มีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการสรุปผลและรายงานผลโครงการ ได้รวดเร็ว มีการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการปรับปรุงพัฒนา อยู่ในระดับดี มีการนิเทศติดตามระหว่างดำเนินโครงการ มีการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายรับทราบ และมีรายงานผลการดำเนินงาน

โครงการตามระบบ มีการจัดระบบให้บริการในศูนย์แต่ละศูนย์ และการประสานงานกับหน่วยงานอื่น อยู่ในระดับปานกลาง

4. ด้านผลผลิต พบว่า ผลการดำเนินงานที่มีการให้บริการประชาชนมีความเหมาะสมในระดับมากเกือบทุกรายการ ได้แก่ ช่วยทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการนำเครื่องจักรเครื่องกลไปซ่อมในตัวเมือง ประหยัดเวลาในการให้บริการ และารู้ได้เห็นการซ่อมทุกขั้นตอนทำให้ได้รับความรู้ในด้านการบำรุงรักษาที่ถูกวิธีและถูกต้องตามหลักการ และเชื่อว่าสามารถให้บริการซ่อมได้จริง ผู้ใช้บริการมีความเชื่อมั่นในผลผลิตจากการซ่อมของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน สามารถใช้งานได้ เชื่อมั่นในการให้บริการและการรับประกันการซ่อม และต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์ในพื้นที่นี้อีกในระดับมาก

ทวิ อุปลุชิน (2554) ได้รายงานการประเมินโครงการการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำพูน เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตการจัดการศึกษาด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ของ Daniel Stufflebeam กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 306 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 306 คน ครูผู้สอน จำนวน 148 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 21 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 147 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 928 คน ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล จำนวน 4 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการประเมิน พบว่า 1) ผลการประเมินด้านบริบท โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด 2) ผลการประเมินด้านปัจจัย โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด 4) ผลการประเมินด้านผลผลิต ในด้านผลที่เกิดกับนักเรียนในด้านอาชีพ โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด 5) สรุปผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด

ขวัญภา อุณหานต์ (2554) ได้ประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี ของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิป (CIPP Model) และเพื่อหาแบบปฏิบัติที่ดี (best practice) ของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี กลุ่มตัวอย่างของการประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี จำนวน 1,134 คน กลุ่มตัวอย่างในการหาแบบปฏิบัติที่ดี จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ตอนที่ 1 การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี 1. ด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และของโรงเรียน สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน มีความชัดเจน เห็นความสำคัญของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โรงเรียนมีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ บุคลากร ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีจำนวนเพียงพอ กิจกรรมมีความเหมาะสม มีการประสานงาน ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3. ด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนดำเนินการโครงการตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ มีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในวางแผนการดำเนินงานครบทุกกิจกรรมและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4. ด้านผลผลิต ประกอบด้วย การประเมิน 2 ด้าน ดังนี้ 4.1 ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4.2 ด้านผลกระทบ พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เพิ่มมากขึ้น และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตอนที่ 2 การหาแบบปฏิบัติที่ดีของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี โรงเรียนที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี ได้แก่ โรงเรียนบ้านเขากำแพง 1. ด้านบริบท พบว่า โรงเรียน บุคลากรของโรงเรียนและบุคคลที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมตามโครงการมีความตระหนัก ในความสำคัญของโครงการและมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง 2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานมีอย่างเพียงพอ มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน 3. ด้านกระบวนการ พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการจะดำเนินการตามแผนที่วางไว้ มีการนิเทศติดตาม และประเมินผลเป็นระยะตลอดการดำเนินกิจกรรม 4. ด้านผลผลิต แบ่งเป็น 2 ด้านดังนี้ 4.1 ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้น 4.2 ด้านผลกระทบ พบว่า ชุมชนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินการกิจกรรมตามโครงการ ให้การยอมรับ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก

นันทนา ไกล่ชิต (2554) ได้ประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ โรงเรียนบางสะพานวิทยา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ โรงเรียนบางสะพานวิทยา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) ประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ 3) ประเมินกระบวนการของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ 4) ประเมินผลผลิตของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ กลุ่มเป้าหมายคือ ครูผู้สอน จำนวน 13 คน ผู้เรียน จำนวน 21 คน คณะกรรมการบริหารโครงการปีการศึกษา 2547 จำนวน 9 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินด้านบริบทของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก 2) ประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก 3) ประเมินด้านกระบวนการของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก 4) ประเมินด้านผลผลิตของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก

วิไลพรรณ เสรีวัฒน์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นหาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการ

โรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างปี 2553-2554 ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed method) ระหว่าง การวิจัยเชิงสำรวจ (survey study) ประชากร คือ โรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 381 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า และการวิจัยพหุกรณีศึกษา (multi-cases study) พื้นที่ในการศึกษา เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล 6 โรงเรียน ใน 6 ภูมิภาค เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ วิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีความคาดหวังให้นักเรียนมีความเป็นเลิศวิชาการ สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก มีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่คุณภาพในระดับมาก แต่ควรจะเป็นมาตรฐานสากลทั้งระบบ และทำทุกระดับชั้นทั่วประเทศ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าครูผู้สอน ผู้บริหาร และปัจจัยพื้นฐานในโรงเรียนมาตรฐานสากล มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก แต่ครูผู้สอนและผู้บริหารขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ควรปรับปรุงให้มีห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดีย ทุกกลุ่มสาระ และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทั่วประเทศ

3. ด้านกระบวนการ พบว่า การปฏิบัติตามแนวนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหารคุณภาพ 7 หมวด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นเลิศวิชาการสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก อยู่ในระดับมาก

5. ด้านผลกระทบ พบว่า ครูมีการวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ครูและนักเรียนมีเครือข่ายร่วมพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้น โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหาร ครู

นักเรียนได้รับเกียรติบัตร รางวัล และเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สำคัญต่างๆ ในทุกระดับ เพิ่มขึ้น ผู้ปกครองพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล ให้ความไว้วางใจและเห็นความสำคัญในการเตรียมบุตรหลานเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี 2558

ปัญจสุทธี จันทรวงศา (2555) ได้ประเมินโครงการฝึกวิชาชีพสำหรับทหารกองประจำการก่อนปลดเป็นกองทุนของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินสภาพปัจจุบัน ปัญหา และการดำเนินงานตามโครงการฝึกวิชาชีพสำหรับทหารกองประจำการก่อนปลดเป็นกองทุนของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต 2) แสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาโครงการฝึกวิชาชีพสำหรับทหารกองประจำการก่อนปลดเป็นกองทุนของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ทหารกองประจำการที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ จำนวน 30 คน ครูฝึก 5 คน เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการประเมินพบว่า

1) ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการในภาพรวมมีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบพบว่า ความต้องการความจำเป็นของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการและความพร้อมของทรัพยากรทั้งสามองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่วัตถุประสงค์ของโครงการอยู่ในระดับมาก

2) ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการพบว่า ภาพรวมมีความสอดคล้อง เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ความเห็นของครูฝึกต้องการให้ภาครัฐหรือเอกชนมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมของโครงการอยู่ในระดับมาก

3) ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างการดำเนินโครงการ ทหารกองประจำการได้รับความรู้อยู่ในระดับมาก การปฐมนิเทศช่วยให้ทหารกองประจำการมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก

4) ด้านผลผลิต ผลทางตรงมีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผลของการดำเนินงานโครงการฝึกวิชาชีพแล้วสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

นันทะ ศรีเจริญโชติ (2556) ได้ประเมินโครงการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านแม่แป๊ะ จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมโครงการ ความสอดคล้องและความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ประเมินปัจจัยป้อนเข้าของโครงการ เกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร ผู้รับผิดชอบโครงการ ความพร้อมของสถานที่ ความเพียงพอของงบประมาณ และความเหมาะสมของปัจจัยในการดำเนินงาน ประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียน ครู และการนิเทศติดตามโครงการ ประเมินผลผลิตของโครงการ เกี่ยวกับปริมาณของแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนา ทักษะการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทักษะการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อโครงการ ผลการประเมินพบว่าทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตผ่านเกณฑ์การประเมิน และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

เรวดี เอี่ยมจินตนาภิ (2557) ได้รายงานผลการประเมินโครงการพัฒนาประชาคมสู่อาเซียน โดยใช้กระบวนการ “การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ” เพื่อการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และบริหารเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษาโรงเรียนอนุบาลลพบุรี การประเมินโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินโครงการ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยอาศัยรูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน ครูผู้สอนในโรงเรียน จำนวน 90 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน จำนวน 13 คน นักเรียนโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในระดับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 554 คน ผู้ปกครองนักเรียนโดยการสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจง จากผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 250 คน ผลการประเมินพบว่า

1. ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ของผู้บริหารและครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาออกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 อันดับแรก คือ ได้กำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด รองลงมา คือ โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์

ของโครงการพัฒนาประชาคมสู่อาเซียน ได้อย่างชัดเจน และโรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน ตามลำดับ

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ของผู้บริหารและครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาออกเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ฯ และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการไว้อย่างชัดเจน รองลงมา คือ โรงเรียนกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานโครงการ พัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ฯ ไว้อย่างชัดเจน และโรงเรียนกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ฯ ไว้อย่างชัดเจน ตามลำดับ

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ มีดังนี้

3.1 ผลการประเมินด้านกระบวนการ ของผู้บริหารและครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาออกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนได้ดำเนินงานจัดกิจกรรมที่กำหนดในโครงการตามขั้นตอนครบทุกกิจกรรม รองลงมา ครูผู้สอนจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องอาเซียน ได้อย่างหลากหลาย โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ฯ มีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

3.2 ผลการประเมินด้านกระบวนการ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาออกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนได้ดำเนินงานจัดกิจกรรมที่กำหนดในโครงการตามขั้นตอนครบทุกกิจกรรม รองลงมา คือ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องอาเซียน ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต มีดังนี้

4.1 ผลการประเมินของผู้บริหารและครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาออกเป็นรายด้าน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้เรียน ค่าเฉลี่ยรองลงไปคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์อาเซียนศึกษา และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

4.2 ผลการประเมินด้านผลผลิต ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาออกเป็นรายด้าน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ด้านผลผลิตที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้เรียน ค่าเฉลี่ยรองลงไปคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์อาเซียนศึกษา และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย

อุไร จุ้ยกำจร (2557) ได้ทำการประเมินการจัดการเรียนการสอนเสริมเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิชาชีพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้รูปแบบการประเมินซิป (CIPP) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการเรียนรู้ตามแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80/80

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินภาพรวมนักเรียนเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอน 2) เมื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า นักเรียนต้องการให้พัฒนาหรือแก้ไขปรับปรุง ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุงอยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการทดสอบประสิทธิผลการเรียนรู้เมื่อเปรียบเทียบเกณฑ์พบว่า คะแนนสอบของผู้เรียนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเท่ากับร้อยละ 85.18

อรไพลิน รังสรรค์ลิขิต (2557) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนสระยายโสมวิทยา ด้วยรูปแบบการประเมินโครงการแบบซิป (CIPP Model) ประเมินใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) เพื่อประเมินด้านสภาพบริบท 2) เพื่อประเมินด้านปัจจัยนำเข้า 3) เพื่อประเมินด้านกระบวนการ 4) เพื่อประเมินด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนสระยายโสมวิทยา ปีการศึกษา 2557 ผลการดำเนินการประเมินโครงการสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า ในภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ลำดับที่ขององค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและจุดหมายของหลักสูตร 2) ความคาดหวังของสังคมและชุมชนว่าโครงการสามารถพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 3) วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ลำดับที่องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายของโครงการมีความเหมาะสม 2) ผู้บริหาร ครู

และผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจต่อการดำเนินการ 3) จำนวนบุคลากรในการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม 4) สถานที่ใช้ดำเนินกิจกรรมเหมาะสม 5) ผู้รับผิดชอบกิจกรรมมีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย 6) ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเหมาะสม

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ขององค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ 1) มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) มีการสรุปและรายงานผลการจัดกิจกรรม 3) มีการประเมินผลหลังการจัดกิจกรรม 4) ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม 5) มีการกำหนดผู้ปฏิบัติงาน 6) มีการประเมินผลระหว่างดำเนินกิจกรรม 7) มีการประสานงานและขอความร่วมมือระหว่างผู้รับผิดชอบ 8) มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนา 9) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต 4.1 ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ขององค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ 1) นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม 2) นักเรียนมีพฤติกรรมด้านศีล 3) กิจกรรมจัดได้เหมาะสมสามารถปรับพฤติกรรมนักเรียนได้ 4) นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรม 5) นักเรียนต้องการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 6) นักเรียนช่วยเผยแพร่กิจกรรมไปยังชุมชนต่าง ๆ 7) นักเรียนมีพฤติกรรมด้านสมาธิ และ 8) นักเรียนมี พฤติกรรมด้านปัญญา 4.2 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนสระยายโสมวิทยา 9 กิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ 1) กิจกรรมชวนกันเข้าวัด 2) กิจกรรมสืบสานธรรมนำพระพุทธศาสนา (การเรียนรู้และสวดธรรมสนามหลวง) 3) กิจกรรมทำบุญวันสำคัญ 4) กิจกรรมต้นไม้พูดได้ 5) กิจกรรมบันทึกความดี 6) กิจกรรมบรรพชาสามเณร/ศีลจารีณีภาคฤดูร้อน 7) กิจกรรมระเบียบธรรม/ความรู้ 8) ค่ายพุทธบุตร และ 9) กิจกรรมยุวพุทธอาสา

แมตซ์ (Matz, 1981) ได้ประเมินโครงการการศึกษาด้านโภชนาศาสตร์ในโรงเรียนชนบทของรัฐเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกาโดยใช้รูปแบบการประเมินซิป (CIPP Model) ผลการประเมิน พบว่าด้านบริบท นักเรียนมีความต้องการที่จะศึกษาด้านโภชนาศาสตร์ในระดับมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้น การพัฒนาโครงการได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชาวบ้าน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรที่อยู่ในหน่วยบริการ ในระดับมาก ด้านกระบวนการ ครูอาจารย์มีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการ

สอนในระดับมาก ส่วนนักเรียนมีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด และด้านผลผลิต นักเรียนมีความรู้ด้านโภชนาศาสตร์ในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยและรายงานประเมินโครงการที่เกี่ยวข้องกับ โครงการความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร ทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การประเมินโครงการด้วยรูปแบบชิปปี้ได้รับความนิยมอย่างมาก ผู้ประเมินจึงนำมาใช้เป็นแนวทางการประเมินโครงการในครั้งนี้ เพราะจะทำให้ทราบว่าโครงการมีสถานะแวดล้อมเหมาะสมหรือไม่ การดำเนินงานมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ผลผลิตที่ได้รับจากโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ซึ่งจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารที่จะแก้ไข ปรับปรุง หรือล้มเลิกโครงการ และพบว่า การประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบชิปปี้เป็นการประเมินที่เป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่วางแผน ตั้งวัตถุประสงค์ ต่อมาก็ประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เลือกวิธีที่เหมาะสม และเมื่อมีการนำโครงการไปใช้จะประเมินกระบวนการ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการ และสุดท้ายเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการของโครงการจะประเมินผลผลิต ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์สอดคล้องกันของส่วนต่าง ๆ ของโครงการ และจุดแก้ไขของโครงการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

7. กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ

จากที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาที่มีการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการร่วมกันพัฒนาทักษะวิชาชีพ ผู้เรียน โดยการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาจากสถานประกอบการหรือสังคม ชุมชน เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นจะต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ดังนั้นผู้ประเมินจึงสนใจที่จะศึกษาการประเมินโครงการความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับมูลนิธิกลุ่มอีซูซุ ของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร โดยนำรูปแบบการประเมินโครงการแบบชิปปี้ (CIPPI Model) มาใช้ในการประเมินโครงการ เนื่องจากเป็นการประเมินอย่างมีระบบ มีกระบวนการรวบรวมและสกัดข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจได้ถูกต้อง เป็นการประเมินโครงการที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำการประเมิน 5 ด้าน คือ การประเมินบริบท (Context) เพื่อรวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมที่ช่วยวางแผนโครงการให้เป็นไปตามความต้องการ การ

ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input) เพื่อที่จะค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสมที่จะอำนวยความสะดวกให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ การประเมินกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินที่ค้นหาข้อบกพร่องแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ระหว่างดำเนินการ การประเมินผลผลิต (Product) เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ การประเมินผลกระทบ (Impact) เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา และความสำเร็จในด้านรางวัลต่าง ๆ เพื่อให้การประเมินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้ประเมินได้กำหนดกรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ ดังนี้

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ ตามประเด็นการประเมินและตัวชี้วัด

ประเด็นการประเมิน/ ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์การ ประเมิน
บริบท				
1. ความต้องการจำเป็นของ โครงการ	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และ บุคลากรของกลุ่มอาชีพ	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1
2. ความสอดคล้องของ วัตถุประสงค์	- ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1
3. ความเหมาะสมของ วัตถุประสงค์	- ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1
ปัจจัยเบื้องต้น				
1. ความพร้อมของ บุคลากร	- ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1
2. ความพร้อมของอาคาร สถานที่	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และบุคลากรของกลุ่มอาชีพ	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1
3. ความเหมาะสมของ งบประมาณ	- ผู้บริหาร และครูผู้สอน	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน/ ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์การ ประเมิน
4. ความเพียงพอของวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และ บุคลากรของกลุ่มอาชีพ	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1
กระบวนการ				
1. การวางแผน (Plan) - ความเหมาะสมของ แผนงาน ขั้นตอน และ รูปแบบการจัดกิจกรรม ภายใต้โครงการ	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และ บุคลากรของกลุ่มอาชีพ	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1
2. การดำเนินการ (Do) 2.1 ความเหมาะสมของ บุคลากร การใช้สถานที่ สื่อ อุปกรณ์ 2.2 ความเหมาะสมของ ขั้นตอนกิจกรรม 2.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วน ร่วมกับผู้จัดกิจกรรม 2.4 มีการชี้แจง วัตถุประสงค์ให้ผู้เข้าร่วม กิจกรรมทราบล่วงหน้า	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และ บุคลากรของกลุ่มอาชีพ	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1
3. การประเมินผล (Check) - มีวิธีการประเมินผลหลาย รูปแบบทั้งก่อนดำเนินการขณะ ดำเนิน การประเมินผลสรุป หลัง การจัดกิจกรรมเป็นไป ตามเป้าหมาย	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียนและ บุคลากรของกลุ่มอาชีพ	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1
4. การปรับปรุงแก้ไข (Act) - การนำผลการประเมินไป ปรับปรุงกิจกรรมให้ดียิ่งขึ้น	- ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน	- แบบสอบถาม - แบบสัมภาษณ์	\bar{X} , S.D.	$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน/ ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์การ ประเมิน
<p>ผลผลิต</p> <p>1. การประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์อย่างน้อยเพียงใดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพึงพอใจในระดับใดในด้าน</p> <p>1.1 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้</p> <p>1.2 ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ</p>	<p>- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และบุคลากรของกลุ่มอาชีพ</p> <p>- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน และบุคลากรของกลุ่มอาชีพ</p>	<p>- แบบสอบถาม</p> <p>- แบบสัมภาษณ์</p> <p>- แบบสอบถาม</p> <p>- แบบสัมภาษณ์</p>	<p>\bar{X}, S.D.</p> <p>\bar{X}, S.D.</p>	<p>$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1</p> <p>$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1</p>
<p>ผลกระทบ</p> <p>1. คุณภาพผู้เรียนด้านทักษะวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานด้านผู้เรียนอาชีวศึกษา ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพ</p> <p>2. รางวัลต่างๆ ที่ได้รับ ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน</p>	<p>- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน</p>	<p>- แบบสอบถาม</p> <p>- แบบรายงาน</p> <p>- แบบรายงาน</p>	<p>\bar{X}, S.D.</p> <p>ร่องรอย, หลักฐานด้าน รางวัลที่ได้รับ</p>	<p>$\bar{X} \geq 3.50$ S.D. ≤ 1</p> <p>\geq ร้อยละ 70</p>